

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 12.10.2011
COM(2011) 666 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И ДО
СЪВЕТА**

**Стратегия за разширяване и основни предизвикателства през периода 2011—
2012 г.**

{SEC(2011) 1200 окончателен}
{SEC(2011) 1201 окончателен}
{SEC(2011) 1202 окончателен}
{SEC(2011) 1203 окончателен}
{SEC(2011) 1204 окончателен}
{SEC(2011) 1205 окончателен}
{SEC(2011) 1206 окончателен}
{SEC(2011) 1207 окончателен}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И ДО СЪВЕТА

Стратегия за разширяване и основни предизвикателства през периода 2011—2012 г.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Процесът на разширяване на Европейския съюз навлезе в нова фаза. Приключването на преговорите за присъединяване с Хърватия, с което се открива пътят за членството на страната от средата на 2013 г., е израз на политиката, която бе възприета вследствие на опустошителните балкански конфликти през 90-те години и чиято цел е установяването на мир, стабилност, демокрация в целия регион и, в крайна сметка, присъединяването на всички държави от него към ЕС. То представлява ново доказателство за преобразуващата сила на политиката на ЕС за разширяване и дава нов тласък за извършването на реформи във всички държави, обхванати от процеса на разширяване.

Политиката на ЕС за разширяване, както е заложена в Договора за Европейския съюз¹, е отговорът на съвсем основателното желание на народите на континента ни да се присъединят към стремежа за постигането на една обединена Европа. Интеграцията на страните от Централна и Източна Европа през последното десетилетие показва, че разширяването е от полза за ЕС като цяло и му дава възможност да бъде в по-добра позиция, за да посрещне световните предизвикателства.

Политиката за разширяване доказва, че е мощно средство за извършването на промени в обществото. В страните, които вече се присъединиха към ЕС, и тези, които са на път да се присъединят, бяха извършени впечатляващи промени посредством демократични и икономически реформи, предизвикани от присъединяването. Изпълнението на съответните ангажименти и изисквания и установяването на доверие бяха поставени в центъра на процеса на присъединяване и неговия успех.

Подновеният консенсус за разширяването, договорен на заседанието на Европейския съвет през декември 2006 г. и основан на принципите за консолидиране на ангажиментите, изпълнение на справедливи и строги условия и осъществяване на добра комуникация с обществеността, в съчетание със способността на ЕС да приема нови членове, представлява рамката за политиката на ЕС за разширяване.

Чрез политиката за разширяване ЕС увеличава зоната си на мир, стабилност, демокрация и просперитет — понятия, които придобиха нова актуалност в контекста на неотдавнашните събития:

- Драматичните събития в Южното Средиземноморие и Близкия изток и създалата се впоследствие обстановка на нестабилност показаха колко важно е съществуването на зона на стабилност и демокрация в Югоизточна Европа, която да е здраво застъпена в процеса на разширяване на ЕС.

¹ Член 49.

- Неотдавнашната световна финансова криза и трудностите в евро зоната в момента показваха, че националните икономики са взаимозависими както в ЕС, така и извън него. Тези събития показваха, че е важно затвърждаването на икономическата и финансовата стабилност да продължи и да се насърчава растежът, като това бъде направено и в страните, обхванати от процеса на разширяване. Процесът на разширяване е мощно средство за постигането на тази цел.

От приемането на последния пакет от документи относно разширяването досега бяха отчетени допълнителни положителни развития в Западните Балкани. С арестуването на Ратко Младич и Горан Хаджич и предаването им на Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ) бе отстранено сериозно препятствие, което спъваше напредъка на Сърбия по пътя към ЕС, и бе направена важна крачка към постигането на помирение. Установен бе диалог между Белград и Прищина, чиято цел *inter alia* е да се постигне напредък по пътя към ЕС, и първите резултати от него вече са налице. В повечето страни, обхванати от процеса на разширяване, може да бъде отчетен напредък по отношение на реформите, свързани с ЕС. Въведен бе безвизов режим на пътуване за гражданите на още две страни от Западните Балкани — Албания и Босна и Херцеговина.

Въпреки това в редица държави имаше забавяне при осъществяването на важни реформи, като причината за това често бяха вътрешни политически събития и конфликти. Забавянето и пречките бяха особено големи в Босна и Херцеговина и в Албания. В повечето страни доброто управление, прилагането на принципа на правовата държава, административният капацитет, безработицата, икономическите реформи и социалното приобщаване продължават да бъдат сериозно предизвикателство. Налице са редица бъдещи безпокойство развития във връзка със свободата на словото в медиите. Различията относно статута продължават да се отразяват отрицателно както на Косово², така и на региона. Неотдавнашните събития в Северно Косово са причина за сериозно безпокойство. Въпросът с наименованието на бившата югославска република Македония все още не е решен.

Процесът на присъединяване на Исландия напредна през последната година. Напредъкът в преговорите се дължи на вече интегрираните в голяма степен структури на Исландия, като тази интеграция е в резултат на установеното отдавна демократично управление в страната, членството ѝ в Европейското икономическо пространство и Шенгенското пространство и отличната ѝ публична администрация.

В Турция процесът на присъединяване продължава да бъде най-ефективната рамка за насърчаване на реформи, свързани с ЕС, за водене на диалог по въпроси от външната политика и политиката на сигурност, за засилване на икономическата конкурентоспособност и за разнообразяване на снабдяването с енергийни източници. За съжаление вече повече от година не е възможно да бъде отворена нова глава в преговорите за присъединяване. Необходимо е да се постави началото на нов конструктивен етап в отношенията с Турция, който да се основава на предприемането на конкретни стъпки в области от общ интерес.

Предстоящото присъединяване на Хърватия показва, че процесът на разширяване е насочен към постигането на максимален ефект от промените в съответните държави.

² Съгласно Резолюция 1244/1999 на Съвета за сигурност на ООН.

Подобренията, внесени в процеса чрез подновения консенсус за разширяването от 2006 г., бяха приложени на практика по отношение на Хърватия и доказаха, че са ценни. Текущите и бъдещите преговори с останалите държави, обхванати от процеса на разширяване, трябва да се основават в по-голяма степен на този опит. По-конкретно, трудните преговорни глави, като тези за съдебната власт и основните права и за правосъдието, свободата и сигурността, следва да бъдат отворени възможно най-рано, за да може страната кандидатка да разполага с достатъчно време за постигане на необходимите резултати във връзка с реформите.

Присъединяването на Хърватия ще бъде важен етап от историческия проект за интеграция на Западните Балкани в ЕС. ЕС непрекъснато е подчертавал приобщаващия характер на политиката си по отношение на Западните Балкани, като се започне от „регионалния подход“ от средата на 90-те години, и най-вече чрез стартирания през 1999 г. Процес на стабилизиране и асоцииране и срещата на върха в Солун през 2003 г., на която бе потвърдено, че бъдещето на Западните Балкани е в ЕС. Той не трябва да прокарва разделителна линия на Балканите, а да служи за стимул и катализатор за останалата част от региона, която да ускори своя напредък по пътя към ЕС. Предвид ангажиментите на ЕС, както и историята и географията на региона, винаги ще има „несвършена работа“, докато целият регион на Западните Балкани не бъде включен след изпълнение на изискванията.

В този контекст Комисията продължава изцяло да подкрепя принципа на собствените заслуги. Темпото, с което една държава напредва по пътя към членството, зависи преди всичко от резултатите ѝ при изпълнението на определените критерии и условия.

Успехът на Хърватия изпраща силни послания към останалите страни, обхванати от процеса на разширяване:

- ЕС изпълнява ангажиментите си, след като бъдат удовлетворени поставените условия.
- Критериите и условията за присъединяване са строги и изпълнението им се следи с повишено внимание. Това обаче не е препятствие, а води до по-добра подготвеност на държавата кандидатка, което ще е от полза както за нея, така и за ЕС при присъединяването.
- Двустранните спорове със съседните държави трябва и могат да бъдат решени чрез воденето на диалог и постигането на компромис в съответствие с установените принципи.

Трайното доверие в процеса на разширяване е важен елемент за постигането на напредък при реформите в страните, обхванати от разширяването, и за получаването на подкрепа от страна на държавите-членки. Развитията през последната година потвърдиха, че постигането на осезаеми резултати по пътя към членството в ЕС е възможно и преди присъединяването, когато са изпълнени съответните условия. Красноречиви примери за това са съдържащите се в настоящото съобщение препоръки на Комисията за преминаване към следващите етапи на процеса на присъединяване и за либерализиране на визовия режим по отношение на Албания и Босна и Херцеговина. От друга страна, когато няма политическа воля и ангажираност за постигането на конкретни резултати или такива изобщо липсват, процесът на присъединяване не е напреднал и има опасност да спре.

В настоящото съобщение се прави оценка на текущото състояние на програмата за разширяване на Европейския съюз, обхващаща Западните Балкани, Турция и Исландия. Съобщението е изготвено въз основа на придружаващия подробен анализ за всяка страна³ като в него се прави преглед на постигнатото от страните в подготовката им за членство, на ситуацията им към настоящия момент и на перспективите им за следващите години и се отправят редица препоръки в тази връзка. Както и предходни години, специално внимание е отделено на редица основни предизвикателства.

2. ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

2.1. По-голямо съсредоточаване на усилията върху укрепването на правовата държава и реформата на публичната администрация

Укрепването на правовата държава бе определено като продължаващо голямо предизвикателство и е от решаващо значение за напредъка на страните по пътя към членство в ЕС. През последните години на този въпрос се отделя по-голямо внимание на всички етапи от процеса на присъединяване в съответствие с подновения консенсус за разширяването.

Акцентът върху правовата държава намери израз в подробното разглеждане на тази тема по време на водените с Хърватия преговори за присъединяване, особено във връзка с преговорните глави „Съдебна власт и основни права“ и „Правосъдие, свобода и сигурност“. Значимостта на въпросите, свързани с правовата държава, в основните приоритети, посочени като условия за започване на преговорите за присъединяване с Албания и Черна гора, е друг пример за приоритетното значение, което се отдава на тази област още преди започването на самите преговори.

Опитът, натрупан по време на преговорите за присъединяване с Хърватия, ще бъде използван при текущите и бъдещите преговори с други държави. За тази цел Комисията ще предложи нов подход към въпросите, свързани със съдебната власт и основните права и с правосъдието и вътрешните работи. Тези въпроси следва да се разглеждат на ранен етап от процеса на присъединяване, а съответните глави да се отворят въз основа на планове за действие, тъй като при тях е необходимо да бъдат постигнати убедителни резултати. Комисията ще докладва редовно, на всички етапи от процеса, за постигнатия в тези сфери напредък, като прави съпоставка със заложените в плановете за действие цели, и, при необходимост, ще определя нужните корективни мерки. Средствата по ИПП ще бъдат използвани за подпомагането на този процес.

В контекста на предприединителния процес Комисията насърчава страните да създадат независима и ефективна *съдебна власт* и да отстранят съществуващите недостатъци. В тази връзка Хърватия подобри системата си за назначаване на съдии, Сърбия предприе преглед на процедурата за преназначаване на съдии и прокурори, а Черна гора започна преразглеждане на основни конституционни и правни разпоредби относно съдебната власт. Косово приключи процеса на проверка на съдиите и прокурорите.

³ Обобщенията и заключенията от докладите за всяка страна са включени като приложение към настоящото съобщение.

Борбата с корупцията е сред основните предизвикателства за правовата държава в повечето страни, обхванати от процеса на разширяване. Корупцията продължава да бъде сериозен проблем, който засяга не само всекидневното на гражданите в сфери от жизненоважно значение като здравеопазването и образованието, но и се отразява отрицателно на инвестициите и стопанската дейност и нанася щети на националния бюджет, особено по отношение на обществените поръчки и приватизацията. През последните години Комисията изостри вниманието си към борбата с корупцията в страните, обхванати от разширяването.

Значителният опит, придобит от работата със страните, обхванати от процеса на разширяване, допринесе за разработването на собствен подход на ЕС за борба с корупцията във всички вътрешни и външни области на политиката⁴. В момента Комисията работи по създаването на механизъм за мониторинг на корупцията за държавите-членки, но тя ще продължи да дава голям приоритет на мониторинга на политиките за борба с корупцията в страните, обхванати от разширяването, още от началните етапи на подготовката за присъединяване, като акцентът бъде поставен върху резултатите и устойчивостта. Освен това Комисията ще насърчава тясното координиране между международните донори, за да се осигури оптимално използване на ресурсите.

Борбата с организираната престъпност продължава да бъде важен приоритет за държавите, обхванати от процеса на разширяване. Тя е тясно обвързана с борбата с корупцията и изграждането на независима съдебна власт. Трансграничният характер на множество престъпни дейности е голямо предизвикателство пред борбата с организираната престъпност. Особено важно за преодоляването на това предизвикателство е *регионалното сътрудничество между правоприлагащите и съдебните органи*, включително създаването на професионални мрежи. Комисията оказва подкрепа за изграждането на регионална прокурорска мрежа, която ще бъде подпомагана от командировани експерти от държавите-членки и от съответните европейски агенции. Комисията помага също така за създаването в региона на координирани системи за защита на свидетели.

През изминалата година Комисията активизира *диалога си по теми, свързани с правовата държава*, със страните от Западните Балкани. Целта е да се подобри подготовката на по-ранните етапи от предприединителния процес благодарение на подробен анализ на сферата на правосъдието и вътрешните работи. За тази цел в повечето от страните, обхванати от процеса на разширяване, бяха организирани експертни мисии. Комисията засили сътрудничеството и обмена на информация със съответните агенции на ЕС, сред които Европол, Frontex, Евроюст и Европейския център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите, както и с регионални инициативи, Съвета на Европа и други международни организации. Там, където бе целесъобразно, бяха използвани целеви показатели още на ранните етапи от процеса. Стартиран бе структуриран диалог относно правосъдието с Босна и Херцеговина и Комисията предлага подобен диалог относно принципа на правовата държава да бъде установен и с Косово, като целта е да се преодолеят предизвикателствата в тази сфера и да се окаже подкрепа за съдебната реформа.

⁴ Това е отразено в публикуваното неотдавна Съобщение на Комисията относно борбата с корупцията COM(2011) 308 окончателен.

Реформата на публичната администрация, целяща по-голяма прозрачност, отчетност и ефективност, които са от първостепенно значение за демокрацията и правовата държава, продължава да бъде основен приоритет в контекста на политическите критерии в повечето страни, обхванати от процеса на разширяване. Въвеждането на подходящи административни процедури, включително по отношение на човешките ресурси и публичното финансово управление, е от решаващо значение за прилагането на достиженията на правото на ЕС. Необходимо е страните да положат по-големи усилия за подобряване на публичната си администрация, като се ръководят от всеобхватни национални стратегии.

В някои страни, обхванати от процеса на разширяване, нарастват случаите, при които разделението между управляващите партии и държавата не се спазва в достатъчна степен. Подобни практики представляват заплаха за прилагането на принципа на правовата държава и функционирането на демокрацията.

2.2. Осигуряване на свобода на словото в медиите

Свободата на словото е основно право, което е гарантирано от международното право и представлява неразделна част от функционирането на една плуралистична демокрация. За процеса на присъединяване осигуряването на тази свобода е основен елемент от политическите критерии за членство, определени в Копенхаген.

Медийната среда в страните, обхванати от процеса на разширяване, като цяло е плуралистична. Въпреки това в редица държави напоследък бяха наблюдавани отрицателни развития в тази сфера, което буди сериозно безпокойство. Комисията се спира подробно на свободата на словото в придружаващите доклади, в които е разгледана ситуацията във всяка страна.

Предизвикателствата пред свободата на словото и медиите са свързани с: политическо вмешателство, което понякога се проявява и чрез правната система; икономически натиск; прибъгване към престъпни деяния и корупция с цел упражняване на влияние върху медиите; и недостатъчна закрила на журналистите срещу тормоз и дори насилие. Предизвикателствата от икономически характер се отнасят до липсата на прозрачност и концентрирането на собствеността, отсъствието на лоялна конкуренция и липсата на независимост на пазарните регулаторни органи. В редица страни, обхванати от процеса на разширяване, цялостното прилагане на медийното законодателство е незадоволително. Все още не са разкрити множество случаи на нападения срещу журналисти, включително убийства, няколко години след извършването им. Правната рамка в Турция все още не осигурява в достатъчна степен зачитането на свободата на словото. Големият брой съдебни дела и разследвания срещу журналисти и неправомерният натиск, упражняван върху медиите, будят сериозно безпокойство.

Всичко това значително ограничава медиите при изразяването на гледни точки, които критикуват управлението, и обезсърчава разследващата журналистика. Медиите и журналистите често са принудени да прибъгват до самоцензура.

От основно значение е страните, обхванати от процеса на разширяване, да гарантират наличието на открита и плуралистична медийна среда, чрез която ще се изгради култура на критична и независима журналистика. Необходимо е обществените радио- и телевизионни оператори да подобрят икономическото си положение и да увеличат автономията си, за да могат да изпълняват своята роля. Едновременно с това медийната

професия следва да се саморегулира въз основа на изчерпателни етични кодекси и професионални стандарти.

През май 2011 г. Комисията организира конференция, посветена на свободата на словото, в която участваха медии и представители на гражданското общество от Западните Балкани и Турция. Целта на конференцията бе да се отиде по-далеч от официалните събеседници от управлението и да се достигнат тези, които са пряко засегнати, за да бъдат изслушани техните гледни точки и опит. Заключениета от конференцията ще продължат да се използват в работата на Комисията в тази сфера.

Комисията ще следи отблизо развитията в рамките на съществуващите споразумения и структурирани диалози със страните, обхванати от процеса на разширяване. Тя ще включи в по-голяма степен тези въпроси в преговорите за присъединяване, особено в главата за съдебната власт и основните права. Комисията ще определи приоритети и ще насърчи усилията на правителствата за установяването на европейски стандарти по отношение на свободата на словото. За тази цел ще бъде засилено сътрудничеството със съответните партньорски държави и международни организации, по-специално със Съвета на Европа и Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа. Диалогът с журналисти и техните асоциации ще бъде доразвит.

2.3. Засилване на регионалното сътрудничество и укрепване на помирението на Западните Балкани

Регионалното сътрудничество и добросъседските отношения са основни елементи на Процеса на стабилизиране и асоцииране и затова Комисията отблизо следи развитията в тези сфери на всички етапи от процеса на присъединяване. Регионалното сътрудничество подкрепя и насърчава помирението в регион, който преживя тежки конфликти в близкото минало. Регионалното сътрудничество и търговия могат да донесат допълнителни икономически ползи за региона. Освен това регионалното сътрудничество е неразделна част от процеса на интеграция в ЕС, за която често е необходимо да се предприемат регионални подходи и мерки.

През последното десетилетие бе постигнат значителен напредък в това отношение, като през изминалата година бяха предприети още важни стъпки. Посещенията на ръководители от региона, по-специално от Сърбия и Хърватия, в съседни държави и изявленията, направени във връзка с конфликтите от 90-те години, допринесоха в голяма степен за помирението в региона. Очаква се процесът от Сараево относно завръщането на бежанците, в който участват Сърбия, Хърватия, Босна и Херцеговина и Черна гора, да приключи успешно в идните дни. Инициативите на неправителствени организации и гражданското общество, като Младежката инициатива за човешки права, Комисията за истина и помирение (RECOM) и инициативата Игман, играят важна роля за укрепване на помирението между гражданите на региона, а не само между правителствата.

Сътрудничеството в конкретни сектори функционира добре и бележи напредък, включително по отношение на Енергийната общност, Общоевропейското авиационно пространство и съвместното обучение в Регионалното училище за публична администрация (ReSPA), което понастоящем е вече напълно действащо. През декември 2010 г. Комисията предложи стратегия за насърчаване на развитието на региона на река

Дунав, която впоследствие бе одобрена от държавите-членки⁵. Регионалната търговия, осъществявана в рамките на Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА), нараства и в споразумението бяха включени области като политиката на конкуренция, по-нататъшното премахване на тарифните пречки и либерализирането на услугите. Съветът за регионално сътрудничество (СРС) стартира изпълнението на тригодишната си стратегия и работна програма, предвиждащи действия, които са насочени в по-голяма степен към постигането на резултати.

Едновременно с това все още съществуват въпроси, произтичащи от минали конфликти, и други нерешени двустранни въпроси, които продължават да бъдат основно предизвикателство пред стабилността на Западните Балкани и се отразяват на регионалното сътрудничество, отношенията между страните, тяхното вътрешно функциониране и процеса на реформи. Трябва спешно да се предприемат действия по въпросите, които все още не са решени. С уреждането им ще бъде отстранено сериозно препятствие по пътя на Западните Балкани към ЕС.

По-специално, *спорвете по междуетнически въпроси* или въпроси, *свързани със статута*, в Босна и Херцеговина и Косово продължават да пречат на нормалното функциониране на институциите, спират процеса на реформи и европейската програма и понякога могат да имат по-мощни регионални последици. Комисията е на мнение, че следването на пътя за членство в ЕС е най-добрият начин държавите да решат тези проблеми. Неотдавнашните развития, и по-специално напредъкът в улеснения от ЕС диалог между Белград и Прищина, са от основно значение в този контекст. Отбелязаната през август десета годишнина от подписването на Охридското рамково споразумение напомня, че трудните етнически въпроси *могат* да бъдат успешно решени чрез диалог и компромис.

Наскоро бяха отчетени положителни резултати при преодоляване на проблемите, които са свързани с *приобщаващия* характер на регионалните инициативи и се дължат на различни гледни точки за статута на Косово, но е необходимо да се направи повече. В рамките на диалога между Белград и Прищина бе постигнато споразумение Сърбия да приеме митническите печати на Косово, което следва да даде възможност за възстановяване на търговията в рамките на ЦЕФТА. Преди това бе възстановено провеждането на заседания на ЦЕФТА и СРС с участието на всички заинтересовани страни и бе подписана Пан-евро-средиземноморската конвенция относно преференциалните права за произход. Различията относно статута на Косово обаче продължиха да пречат на финализирането и подписването на Договора за транспортна общност и прилагането на автономните търговски мерки спрямо Косово и други партньори от Западните Балкани. Тези различия все още възпрепятстват развитието на договорни отношения между ЕС и Косово.

Все още предстои да бъде намерено всеобхватно решение на въпросите, свързани с регионалното сътрудничество, в контекста на диалога между Белград и Прищина. Комисията приканва всички участващи страни да потърсят практически и прагматични

⁵ Стратегията предвижда установяването на сътрудничество между държавите, разположени по поречието на река Дунав, в сферата на околната среда, транспорта, енергетиката, социално-икономическото развитие, образованието, научните изследвания и иновациите и безопасността и сигурността. Сред страните, обхванати от процеса на разширяване, участнички в тази стратегия са Хърватия, Сърбия, Босна и Херцеговина и Черна гора. Вж. COM(2010) 715 окончателен и заключенията на Съвета от 13 април 2011 г.

решения, за да се гарантира приобщаващият характер на регионалното сътрудничество, без оглед на различните им позиции по въпроса за статута на Косово. Постигнатият през изминалата година напредък показва, че това е възможно.

Завършването на процеса по раздаване на правосъдие за *престъпления, извършени по време на войните* в бивша Югославия, е от основно значение за постигането на трайно помирение. Пълното сътрудничество с МНТБЮ продължава да бъде основно условие в процеса на присъединяване за Западните Балкани. Неотдавнашното арестуване и предаване на МНТБЮ в Хага на последните двама обвиняеми бе значителна стъпка в тази посока. Също така Комисията призовава съответните правителства да полагат по-енергични усилия за надлежното водене на националните съдебни дела за военни престъпления.

Комисията приема много сериозно доклада, приет от Парламентарната асамблея на Съвета на Европа през януари (доклада Marty), относно престъпления, за които се твърди, че са били извършени по време на конфликта в Косово и след него, включително насилствено изваждане на човешки органи. Тя напълно подкрепя воденото от EULEX разследване, подчертава важноста на защитата на свидетелите в този контекст и приветства създаването на работна група на EULEX в Брюксел и сътрудничеството на съответните правителства с нея.

Като цяло е важно правителствата и организациите на гражданското общество в региона да положат по-големи усилия, за да обяснят на гражданите, че помирието е неразделна част от европейското им бъдеще и че правосъдието във връзка с военните престъпления е задължителен елемент на този процес. Политическите лидери следва да избягват изявления и действия, които биха могли да поставят под въпрос тези важни принципи.

Що се отнася до нерешените *двустранни въпроси*, необходимо е тези въпроси да бъдат уредени от засегнатите страни възможно най-рано в процеса на разширяване, като се действа решително и в дух на добросъседство и се вземат под внимание цялостните интереси на ЕС. Комисията призовава засегнатите страни да положат всички необходими усилия за решаване на неуредените спорове относно границите в съответствие с установените принципи и средства, включително да предадат съответния случай на Международния съд, ако това е целесъобразно. Двустранните въпроси не трябва да пречат на процеса на присъединяване. Комисията е готова да способства за даването на необходимия политически тласък за търсенето на решения и да подкрепя свързаните с това инициативи.

Сключеното между Словения и Хърватия споразумение за арбитраж за границата, което трябва да започне да се прилага по-късно тази година, подготвя почвата за уреждането на двустранните въпроси. Комисията настойчиво приканва страните по спора за наименованието на бившата югославска република Македония да приложат същия конструктивен подход в текущите преговори под егидата на ООН.

2.4. Постигане на устойчиво икономическо възстановяване и приемане на стратегията „Европа 2020“

Всички страни, обхванати от процеса на разширяване, започнаха да се възстановяват икономически, въпреки че темпото е различно: Турция излезе от кризата с по-силна икономика и растежът ѝ продължава да бъде впечатляващ, но има все по-ясно изразени

признаци на прегряване. Икономиките от Западните Балкани също започват да се възстановяват, въпреки че ще мине известно време, преди да се върнат на нивото отпреди кризата. Икономиката на Исландия продължава да се възстановява от тежките икономически сътресения, които претърпя по време на кризата.

И все пак, страните, обхванати от процеса на разширяване, са изправени пред сериозни социално-икономически предизвикателства. Безработицата продължава да бъде висока и да нараства в повечето страни. Безработицата в Косово, Босна и Херцеговина и бившата югославска република Македония е най-високата в Европа. Относителният дял на икономически активните лица е малък, особено сред жените и младите хора, а неофициалната трудова заетост продължава да бъде предизвикателство. В износа на Западните Балкани, който допринася за възстановяването, продължават да преобладават стоките с ниска добавена стойност, включително стоки, при които има колебания в цената и които са изложени на силна конкуренция от бързо развиващите се пазари.

Повечето страни, обхванати от процеса на разширяване, продължиха да водят като цяло предпазливи макроикономически политики. Фискалната консолидация и реформата на пазарите на труда все още са най-спешният краткосрочен приоритет, което показва, че предизвикателствата са доста сходни с тези, пред които са изправени държавите-членки на ЕС понастоящем. Необходимо е да се извършат още структурни реформи, за да се насърчи конкурентоспособността и да се подобри инвестиционният климат, като по този начин ще се привлекат преки чуждестранни инвестиции, ще се допринесе за създаването на работни места и ще се постигне устойчив растеж. Подобряването на капацитета на публичната администрация и укрепването на правовата държава, включително чрез реформиране на съдебната власт и борба с широкоразпространената корупция, представляват важни предизвикателства, пред които са изправени Западните Балкани. Напредъкът в тези сфери ще се отрази благоприятно и на бизнес средата. Публичните услуги, насочени към предприятията, и инвестициите в инфраструктурата все още са недостатъчни.

Реформата на пазара на труда, включваща преглед на системите плащане-полза, данъчни въпроси и преразглеждане на образователните системи, следва да допринесе за отстраняването на сериозна структурна слабост на Западните Балкани и пречка за постигането на по-голям, устойчив и приобщаващ растеж.

Приемане на целите на стратегията „Европа 2020“

„Европа 2020“ е стратегията на ЕС за растеж за текущото десетилетие, чиято цел е Съюзът да стане интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика в един променящ се свят. Страните, обхванати от процеса на разширяване, се насърчават да се присъединят към стратегията и да участват в свързаните с нея водещи инициативи⁶. Това осигурява ценна опорна точка за извършването на реформите.

Целите на „Европа 2020“ намират отражение в диалога относно икономическата политика и трудовата заетост и социалните политики, които Комисията води със

⁶ Водещите инициативи на стратегията „Европа 2020“ са: Програмата в областта на цифровите технологии за Европа, Съюзът за иновации, Младежта в движение, Европа за ефективно използване на ресурсите, Индустриална политика за ерата на глобализацията, Програма за нови умения и работни места и Европейска платформа срещу бедността.

страните, обхванати от процеса на разширяване. Комисията съобрази програмирането на финансовата помощ с целите на стратегията, особено във връзка със социално-икономическото развитие. Тези цели се вземат предвид и при сътрудничеството на Комисията с международните финансови институции.

Продължаващата криза с дълга в Европа подчерта колко важни са *стабилните публични финанси* и затова Комисията споделя някои от механизмите си за партньорска проверка със страните кандидатки и потенциални кандидатки. Осъществяваният от ЕС многостранен фискален надзор е важно средство за постигането на тази цел и ще бъде постепенно адаптиран към предстоящото укрепване на икономическото управление в ЕС.

Координирането на политиката със Западните Балкани и Турция в областта на *развитието на частния сектор* се направлява от разпоредбите на Small Business Act на ЕС⁷. Благодарение на това координиране, извършвано въз основа на редовни оценки спрямо установени от ЕС показатели, бяха изготвени добре изпитани препоръки, отразяващи националните особености на страните, обхванати от процеса на разширяване. Комисията предлага резултатите от Small Business Act да бъдат използвани като референтно средство за бъдещи дейности, свързани с малките и средните предприятия, в региона.

В контекста на Инвестиционната рамка за Западните Балкани Комисията насърчава международните финансови институции, които са нейни партньори, да подкрепят нови форми на финансиране на малките и средните предприятия, по-специално механизми за дялово участие, за рисков капитал и за гарантиране. Тя ще участва във финансирането на Платформа за малките и средните предприятия в Западните Балкани, чиято цел е да се подобри достъпът на тези предприятия до финансиране посредством гаранции и рисков капитал.

В сферата на *научните изследвания и иновациите* сътрудничеството между страните, обхванати от процеса на разширяване, и ЕС вече е напреднало по отношение на допустимостта за участие в инициативи на ЕС. Страните, обхванати от процеса на разширяване, участват в Седмата рамкова програма за научни изследвания и технологично развитие и Програмата за конкурентоспособност и иновации. Въпреки това според текущите показатели тези страни са в повечето случаи значително под средното за ЕС равнище по отношение на инвестициите и изготвянето на политики за научни изследвания и иновации. Ръководителите от региона са приканени да поемат ангажимент за увеличаване на инвестициите в научни изследвания, иновации и човешки капитал на предстоящите министерски конференции.

Необходимо е страните, обхванати от процеса на разширяване, да бъдат по-добре подготвени да реагират в контекста на *изменението на климата* и да се присъединят към усилията на ЕС за преодоляване на това предизвикателство, включително чрез повишаване на осведомеността. Постоянните действия в сферата на климата ще донесат ползи под формата на ниски въглеродни емисии и могат да създадат работни места.

Все още предстои зараждащото се икономическо възстановяване да намери израз в подобряване на *социалното положение*. Делът на населението, живеещо под прага на

⁷ COM(2008) 394 окончателен.

бедност, продължава да бъде голям, а в Западните Балкани той нараства. Големият дял на неофициалната трудова заетост се отразява отрицателно на социалното положение, особено на младите хора.

Осигуряването на работни места и социалното приобщаване на уязвимите групи е приоритет. Въпреки това реалните инвестиции в социалния сектор са малко, а сътрудничеството с международните донори среща препятствия при стратегическото планиране. В диалога си относно политиките Комисията отделя специално внимание на политиките за трудова заетост и социално приобщаване и насърчава държавите да си поставят ясни и реалистични цели в тези две области и да насочват по-добре социалните разходи в съответствие с определени приоритети. Страните, обхванати от процеса на разширяване, следва да приемат целите на Европейската платформа срещу бедността и социалното изключване.

Следва да се приемат постоянни мерки за приобщаването на всички уязвими групи към обществото. Що се отнася до ромското малцинство, което е в особено неравностойно положение, Комисията прикани Западните Балкани и Турция да си сътрудничат в платформите на ЕС за ромите, в рамките на които редовно се следи приобщаването и се предлагат съответни действия. Комисията проведе поредица от семинари, посветени на ромското малцинство, чиято цел бе да се насърчат държавите от региона да преразгледат и усъвършенстват съответните национални планове за действие и тяхното изпълнение по отношение на борбата с дискриминацията и по-добрата интеграция на ромите, особено в сферите на образованието, трудовата заетост, жилищното настаняване и здравеопазването. Страните от Западните Балкани следва да положат големи усилия за улесняване на гражданската регистрация на разселените лица.

По-доброто *образование и обучение* е основен фактор за извършването на структурна промяна, чрез която да се постигне устойчив и приобщаващ растеж. Досега инвестициите в образованието, уменията и квалификацията обикновено бяха малки, а регионалното признаване на националните квалификации — недостатъчно. Необходимо е да се извършат реформи в държавните образователни системи и в инфраструктурата и да се изготвят програми за професионално обучение, образование и придобиване на квалификации, които са съпоставими на международно равнище и решават проблема с несъответствието на уменията.

Комисията даде възможност на страните кандидатки да участват в стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“, към която все още предстои да се присъединят бившата югославска република Македония и Черна гора. Комисията предложи да разработи платформа за Западните Балкани в областта на образованието и обучението въз основа на отворения метод на координация, в която ще могат да участват всички страни, обхванати от процеса на разширяване. Това ще засили диалога относно основните предизвикателства на политиката и ще осигури изпълнението и мониторинга. Страните от Западните Балкани бяха поканени да участват в централизираните дейности по Програмата на ЕС за учене през целия живот.

2.5. Разширяване на транспортните и енергийните мрежи

Подобряването на транспортното и енергийното сътрудничество със страните, обхванати от процеса на разширяване, се отразява благоприятно директно на европейските граждани и предприятия. Свързването на транспортните и енергийните мрежи е основен елемент в сътрудничеството на ЕС с всички съседни държави, като

целта е да се насърчат устойчивият икономически растеж, търговският и културният обмен и трудовата заетост и да се подобрят условията на живот. По отношение на страните, обхванати от процеса на разширяване, това сътрудничество е насочено и към подготовянето на тези страни за цялостното приемане и изпълнение на достиженията на правото на ЕС в областта на транспорта и енергетиката.

Стратегически разположена на кръстопът между Европа, Близкия изток и Кавказ, Турция непрекъснато развива и укрепва връзките си с ЕС, както се вижда от неотдавнашните развития в авиационния сектор и ролята на страната в изграждането на Южния газов коридор. По-нататъшното развиване на тези връзки ще бъде от полза както за Турция, така и за ЕС. Южният газов коридор ще допринесе за сигурността на доставките на природен газ за Европа, тъй като ще има значителен принос за увеличаване на маршрутите за доставка и ще стимулира конкуренцията на международния пазар на газ. Комисията оказва финансова подкрепа на Турция за доразвиването на нейните транспортни мрежи, по-специално по отношение на свързването на високоскоростните железници и модернизирването на пристанищните съоръжения. Паралелно с това Турция следва да бъде насърчавана да задълбочи развитието на пазара си на газ чрез по-голяма ликвидност и гъвкавост при сключването на договорите. Подобен процес би довел до създаването на енергиен възел, благодарение на който ще се постигне по-голяма сигурност на енергийните доставки.

В рамките на Транспортната обсерватория за Югоизточна Европа, която се занимава с определянето на приоритетни проекти от регионален интерес, бе определена регионална транспортна мрежа на Западните Балкани. Заедно с държавите-членки на ЕС и други европейски държави страните от Западните Балкани участват в Споразумението за общоевропейско авиационно пространство, което бе подписано през 2006 г. В стратегията за река Дунав също се предвижда сътрудничество в областта на транспорта.

От 2008 г. насам Комисията води преговори за създаването на транспортна общност с държавите от Западните Балкани, чрез която ще се установи интегриран пазар за инфраструктура и за автомобилен, вътрешноводен и морски транспорт. Преговорите почти са приключили, но се възпрепятстват от различия по въпроса за наименованието на Косово. Комисията призовава засегнатите страни да предприемат необходимите стъпки за бързото приключване на преговорите и подписването на договора.

Комисията предложи да се направи преглед на трансевропейските транспортни мрежи на ЕС (TEN-T), за да се подобрят връзките с държавите, обхванати от политиката на разширяване и политиката на съседство⁸.

В областта на *енергетиката* ЕС също продължава интегрирането на мрежите, по-конкретно като оказва подкрепа за Енергийната общност, която включва ЕС и неговите държави-членки, целия регион на Западните Балкани и някои държави, участващи в политиката на съседство⁹. Енергийната общност е изградена въз основа на правилата на ЕС относно енергетиката и благодарение на нея се създава отворен, прозрачен и конкурентоспособен регионален пазар, което помага за привличането на инвестиции.

⁸ COM(2011) 415 окончателен.

⁹ Турция е наблюдател. Държавите, участващи в политиката на съседство, са Украйна и Молдова като пълноправни членове и Грузия и Армения като наблюдатели.

Достиженията на правото във връзка с Енергийната общност вече обхващат вътрешния енергиен пазар, енергийната ефективност и възобновяемите енергии, както и избрани части от достиженията на правото в сферата на околната среда, социалната политика и конкуренцията. Те ще бъдат разширени, за да може в тях да бъдат включени задължителните запаси от петрол в допълнение към пазарите на електроенергия и газ.

3. НАПРЕДЪК В СТРАНИТЕ, ОБХВАНАТИ ОТ ПРОЦЕСА НА РАЗШИРЯВАНЕ, И ПЛАН ЗА 2011—2012 г.

3.1. Западни Балкани

Хърватия

Преговорите за присъединяване с Хърватия приключиха през юни, след като през изминалата година страната изпълни показателите за затваряне на преговорни глави в оставащите области, включително трудните глави относно съдебната власт и основните права и политиката в областта на конкуренцията. Хърватия постигна значителни резултати в борбата с корупцията, въведе нова обективна и прозрачна система за назначаване на съдии и прокурори и подобри в голяма степен изпълнението на програмите за жилищно настаняване за завръщащите се бежанци. Значителен напредък бе отчетен при реструктурирането на корабостроителниците, намиращи се в затруднено положение.

Резултатът от преговорите за присъединяване ще бъде вписан в договор за присъединяване, който, както бе предвидено на заседанието на Европейския съвет през юни, следва да бъде подписан до края на годината. Това следва да даде възможност на Хърватия да се присъедини към ЕС на 1 юли 2013 г., при условие че дотогава приключат необходимите процедури по ратификация. Подготовката на Хърватия за поемане на произтичащите от членството отговорности след приемането е на много високо равнище. Страната изпълнява политическите критерии от Копенхаген. Очаква се до 1 юли 2013 г. тя да е изпълнила и икономическите критерии и критериите, свързани с достиженията на правото на ЕС. Този устрем трябва да бъде запазен.

Необходимо е Хърватия да продължи да използва реформите, които бяха извършени и капацитета, който бе създаден по време на преговорите за присъединяване. Комисията ще осъществява строг мониторинг на начина, по който страната изпълнява всички поети ангажменти, и на продължаващата ѝ подготовката за поемане на произтичащите от членството отговорности след присъединяването. По-специално, мониторингът ще бъде съсредоточен върху поетите от Хърватия ангажменти в следните области: съдебна власт и основни права, правосъдие, свобода и сигурност и политика в областта на конкуренцията.

Мониторингът ще се изразява в редовно актуализиране на таблиците за мониторинг, осъществяване на диалог в рамките на Споразумението за стабилизиране и асоцииране, провеждане на мисии за партньорска оценка, изготвяне на предприсъединителната икономическа програма и изпращане на фискални уведомления. На всеки шест месеца до присъединяването на Хърватия Комисията ще публикува оценка на изпълнението на поетите от страната ангажменти по тези глави. През есента на 2012 г. на Европейския парламент и на Съвета ще бъде представен подробен мониторингов доклад.

Ако по време на мониторинга бъдат установени въпроси, бъдещи безпокойство, и Хърватия не ги реши, Комисията, при необходимост, ще изпрати писма за ранно предупреждение до хърватските власти и може да предложи на Съвета да вземе всички целесъобразни мерки още преди присъединяването. Освен това, както и при петото разширяване, договорът за присъединяване ще съдържа обща икономическа предпазна клауза, предпазна клауза за вътрешния пазар и предпазна клауза в областта на правосъдието, свободата и сигурността.

От Хърватия се очаква да продължи да играе активна роля в регионалното сътрудничество на Западните Балкани. Комисията очаква да започне прилагането на сключеното между Словения и Хърватия споразумение за арбитраж за границата. Тя ще подкрепи създаването и функционирането на арбитражен съд, както се предвижда в това споразумение. Комисията приветства изразената от хърватското правителство готовност да окаже подкрепа на останалите държави от региона по пътя към членство в ЕС и насърчава Хърватия да работи за уреждането на нерешените двустранни въпроси със своите съседи преди присъединяването. Същевременно политическите лидери трябва да избягват изявления и действия, с които би могло да се постави под въпрос важността на помирението или да се пренебрегне сериозността на военните престъпления.

Бивша югославска република Македония

Проведените през юни парламентарни избори в бившата югославска република Македония съответстваха до голяма степен на международните стандарти и страната продължи да извършва реформи, свързани с присъединяването. Управляващата коалиция е стабилна. Страната продължава да изпълнява в достатъчна степен политическите критерии. Известен напредък бе постигнат при реформата на парламента, съдебната власт, публичната администрация и зачитането и защитата на малцинствата, въпреки че продължават да са налице сериозни предизвикателства. Нужно е да се положат допълнителни усилия, по-специално във връзка със свободата на словото в медиите, независимостта на съдебната власт, реформата на публичната администрация и борбата с корупцията. Политическите сили трябва да полагат по-големи усилия в подкрепа на сътрудничеството.

Страната продължава да изпълнява ангажиментите си по Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА). Комисията запазва предложението си за преминаване към втория етап на асоциирането, както се предвижда в ССА, и приканва Съвета да направи това незабавно.

Комисията отбелязва, че Съветът не е могъл да изпълни препоръката ѝ от 2009 г. за започване на преговори за присъединяване с бившата югославска република Македония. Преминаването на страната към следващия етап от процеса на присъединяване ще се отрази благоприятно на устрема на реформите, на междунационалните отношения и на целия регион.

Спорът с Гърция за наименованието на бившата югославска република Македония стои нерешен вече двайсет години. От 90-те години се води диалог под егидата на ООН, който от 2009 г. насам се допълва от двустранни контакти, включително на равнище министър-председатели. Все още обаче предстои тези процеси да дадат резултати. Поддържането на добросъседски отношения, включително договарянето на взаимно приемливо решение на спора за името под егидата на ООН, продължава да бъде от

основно значение. Комисията набляга на нуждата от незабавно удвояване на усилията за намиране на решение. Тя призовава също така да се избягват действия и изявления, които биха могли да се отразят отрицателно на добросъседските отношения. Въпросът с наименованието трябваше отдавна да бъде решен.

Черна гора

През декември 2010 г. Европейският съвет даде на Черна гора статут на страна кандидатка и одобри седемте основни приоритета за започване на преговори за присъединяване, посочени в становището на Комисията относно кандидатурата на страната за членство в ЕС.

От приемането на становището досега Черна гора отбеляза добър напредък при изпълнението на политическите критерии от Копенхаген и като цяло постигнатите резултати са удовлетворителни, особено във връзка с установените основни приоритети. Законодателната и институционална рамка бе усъвършенствана, като целта бе да се подобрят работата на парламента, рамката за провеждането на избори, професионализмът и деполитизацията на публичната администрация, независимостта и отчетността на съдебната власт, борбата с корупцията и организираната престъпност, свободата на медиите и сътрудничеството с гражданското общество. Необходими са обаче постоянни усилия, за да бъдат постигнати допълнителни резултати в сферата на правовата държава, по-конкретно във връзка със случаите на корупция по високите етажи и на организирана престъпност. Също така бяха предприети положителни стъпки с оглед на политиката за борба с дискриминацията и за подобряване на положението на разселените лица. Понастоящем е необходимо това да намери практически израз в намаляване на дискриминацията на уязвимите групи от населението, сред които са и разселените лица.

Комисията ще отделя специално внимание на напредъка на Черна гора във връзка с правовата държава и борбата с дискриминацията, за да поддържа устрема за реформи в тези сфери, и ще продължи да оказва подкрепа на страната за извършването на свързаните с ЕС реформи.

Албания

Вътрешнополитическият живот в Албания бе белязан до голяма степен от продължаващата политическа безизходица и допълнителна конфронтация. Ожесточените сблъсъци между антиправителствени демонстранти и полицията, при които загинаха четирима души, засилиха недоверието между политическите сили, както и това към някои държавни институции. Въпреки че проведените през май местни избори бяха определени като конкурентни и прозрачни, при тях бяха установени безспорни недостатъци, които трябва да бъдат отстранени. По-специално, полемиката около преброяването на неправилно пуснати бюлетини на изборите за кмет на Тирана изостри още повече различията между управляващото мнозинство и опозицията.

Налице е спешна нужда политическите сили в Албания да възстановят и поддържат политически диалог, който ще даде възможност на основните демократични институции, а именно парламента, да функционират правилно и да бъде постигнат напредък по пътя на интеграция в ЕС. Съществените недостатъци, установени на последните и предпоследните избори, дават основание за извършването на всеобхватна

избирателна реформа. От полза за тази реформа ще бъдат провеждането на консултации с външни независими експерти и постигането на консенсус сред политическите партии.

Двете основни политически партии приеха предложението на ЕС да се ангажират конструктивно с приоритетите на страната за европейска интеграция. В момента от основно значение е политическите партии в Албания да се ангажират със структурирана и непрекъсната съвместна работа по отношение на европейските реформи. Действията за постигането на напредък трябва да включват съвместен преглед и приемане на плана за действие, в който са отразени препоръките от становището, и график за извършването на основни промени, включително на такива, свързани с парламентарната дейност и изборите.

Като цяло Албания отбеляза ограничен напредък при изпълнението на политическите критерии за членство и на дванайсетте основни приоритета за започването на преговори за присъединяване, посочени в становището на Комисията, което бе одобрено от Съвета през декември 2010 г. Известен напредък бе постигнат в борбата с организираната престъпност и подобряването на отношението към лишените от свобода лица в затворите и във връзка с правата на детето. Напредъкът по отношение на съдебната власт, политиката за борба с корупцията, правата на собственост и осигуряването на по-добри условия на живот за ромската общност е недостатъчен. Освен това е необходима още работа във връзка с парламентарната процедура и изборите. Албания стартира изпълнението на план за действие, чрез който да бъде отговорено на препоръките в становището на Комисията. Въпреки това са необходими допълнителни усилия, включително установяването на тясно сътрудничество с опозицията, за да могат предвидените действия да бъдат ефективни и завършени. Необходимо е Албания да полага постоянни усилия и да постигне видим напредък по всички тези въпроси, преди Комисията да може да препоръча даването на статут на страна кандидатка и започването на преговори за присъединяване към ЕС.

Албания продължи безпроблемно да прилага Споразумението за стабилизиране и асоцииране. През декември 2010 г., в резултат на удовлетворителните резултати от диалога за либерализиране на визовия режим, за гражданите на страната бе въведен безвизов режим на пътуване в Шенгенското пространство.

Комисията е поела ангажимента да продължи да подкрепя Албания при изпълнението на свързаните с ЕС реформи и на основните приоритети от становището.

Босна и Херцеговина

Действията на политиките в Босна и Херцеговина продължават да показват, че липсва споделено виждане относно цялостната посока на развитие и бъдещето на страната и институционалното ѝ устройство. Не бе постигнат консенсус, чрез който да се гарантира и усъвършенства функционирането на институциите, като едновременно с това бъдат защитени интересите на съставните народности, особено с оглед на широко споделения стремеж в страната за членство в ЕС. Изграждането на изпълнителни и законодателни органи след проведените през октомври 2010 г. избори все още предстои да приключи със сформиранието на правителство на държавно равнище. Това дълго закъснение пречи на Босна и Херцеговина да извърши така необходимите реформи, които биха ѝ дали възможност да постигне допълнителен напредък по пътя към ЕС. Процесът на присъединяване към ЕС изисква функционални институции на всички

равнища и ефективен механизъм за координиране на работата със Съюза, което ще даде възможност на страната да изразява единна позиция.

В резултат на това реформите като цяло бяха много ограничени. Постигнати бяха някои резултати, по-специално такива, вследствие на които през декември 2010 г. бе въведен безвизов режим на пътуване в ЕС за гражданите на страната. През юни управляващите се съгласиха да участват в структуриран диалог с ЕС, посветен на правосъдието, в рамките на Процеса на стабилизиране и асоцииране, като целта е да се установи независима, ефективна, безпристрастна и подотчетна съдебна система.

Спазването на Европейската конвенция за правата на човека е основно изискване във Временното споразумение и Споразумението за стабилизиране и асоцииране. В тази връзка постоянното закъснение при хармонизирането на конституцията с решението на Европейския съд за правата на човека относно дискриминация на етническа основа при представителството в институциите на страната продължава да буди сериозно безпокойство¹⁰. Трябва да бъдат предприети надеждни действия във връзка с решението на Европейския съд за правата на човека и да бъде приет Закон за държавната помощ на държавно равнище. Необходимо е също така да бъде постигнат напредък с оглед на приемането на държавно равнище на Закон за преброяването и ускоряването на реформите, чрез които да се улесни интеграцията на страната в ЕС. Приемането на Глобалната фискална рамка е приоритет за осигуряването на фискална устойчивост.

Управлението на Босна и Херцеговина продължава да включва международно присъствие с мандат за изпълнение. Във връзка с окончателните решения за Brčko, които са сред поставените цели и представляват едно от условията за закриване на Службата на върховния представител¹¹, напредък бе отбелязан при решаването на въпроса с електроенергията. Необходимо е да се положат повече усилия, за да бъдат изпълнени останалите условия и за да се осъществи преходът от държава с международна система на управление и сигурност към държава със свои собствени институции, които поемат цялата отговорност за политическия и законодателния процес, в съответствие с изискванията, на които трябва да отговаря една държава, която желае да членува в ЕС. Над тези въпроси стои нуждата от създаване на стабилна политическа среда.

Установяването на структуриран диалог, посветен на правосъдието, и опитът, натрупан при извършването на реформите в контекста на либерализирането на визовия режим, показват как да се продължи по-нататък: възприемайки европейски подход на диалог и компромис и съсредоточавайки се върху програмата за членство в ЕС, страната ще може постепенно да премине от парализа и конфронтация към сътрудничество и от международен надзор към бъдеще в ЕС.

¹⁰ Дело Sejdić-Finci срещу Босна и Херцеговина, декември 2009 г.

¹¹ Целите, които трябва да бъдат постигнати, са пет: 1) Приемливо и устойчиво решаване на въпроса с разпределянето на собствеността между държавата и другите равнища на управление; 2) Приемливо и устойчиво решаване на въпроса със собствеността на военните сили; 3) Произнасяне на окончателните решения за Brčko; 4) Фискална устойчивост; и 5) Укрепване на принципа на правата държава (демонстрирано чрез приемане на национална стратегия за военните престъпления, на закон за чужденците и предоставянето на убежище и на национална стратегия за реформа в сектора на правосъдието), както и две специални условия: 1) подписване на Споразумението за стабилизиране и асоцииране, 2) стабилна политическа обстановка.

ЕС засили ролята си в Босна и Херцеговина с встъпването в длъжност на първия самостоятелен представител на ЕС в страната. ЕС ще продължи да засилва подкрепата си за институциите в страната, за да могат те да изпълнят целите, заложи в програмата за ЕС, в съответствие със заключенията на Съвета от март 2011 г.

Сърбия

Успоредно с настоящото съобщение Комисията прие становището си относно кандидатурата на Сърбия за членство в ЕС. Направените в становището заключения и препоръка се съдържат в приложение към настоящото съобщение.

Косово

В период на предсрочни парламентарни избори и проточило се избиране на нов президент от страна на парламента напредъкът по програмата за реформи е малък. По време на самите избори бяха установени сериозни недостатъци, които трябва да бъдат отстранени. Конституционният съд изигра положителна роля посредством начина, по който изпълняваше отговорностите си.

Новото правителство демонстрира ангажимента си по отношение на европейската перспектива на Косово, включително посредством постоянни усилия в области като визите и търговията и създаването на Национален съвет за интеграция в ЕС. Неотдавна новият парламент започна да приема нужното законодателство за стартирането на основни реформи. Необходимо е да се направи много повече за решаване на проблема с организираната престъпност и корупцията. Публичната администрация е слаба, а извършването на съдебната реформа продължава да бъде предизвикателство.

Вследствие на резолюцията на Общото събрание на ООН от септември 2010 г. между Прищина и Белград бе стартиран диалог, способстван от ЕС. Целта му е да се насърчи сътрудничеството, да се постигне напредък по пътя към ЕС и се подобри животът на хората. До септември този диалог бе воден в общо взето конструктивен дух и чрез него бяха постигнати споразумения по няколко въпроса: свободното движение на стоки и хора, гражданския регистър и кадастъра. Необходимо е тези конструктивни усилия да продължат и да доведат до по-нататъшни действия за нормализиране на отношенията, а постигнатите споразумения да бъдат изпълнявани добросъвестно.

Подобрение бе отчетено при интеграцията на косовските сърби, живеещи на юг от река Ibër/Ibar. Косовските сърби участваха в преброяването в Косово, а участието им в неотдашните общи избори се увеличи. От друга страна, междуетническото напрежение и инциденти в северната част на Косово продължават. Отделни сръбски структури, подкрепяни от Белград, се противопоставиха на преброяването и призоваха към бойкот на изборите, организирани от косовските власти. Комисията приканва всички засегнати страни в Косово да допринесат за намаляване на напрежението и да оказват пълно сътрудничество на EULEX.

Намирането на решения посредством диалог и отхвърлянето на едностранните действия и насилието е единственият възможен начин за постигането на напредък в Косово. Комисията призовава всички участници в процеса да отхвърлят насилието и да се въздържат от предприемането на мерки, които застрашават стабилността.

Косово споделя европейската перспектива на Западните Балкани. През март Комисията разпространи предложението си за рамково споразумение, даващо възможност на Косово да участва в програми на ЕС — една от основните инициативи, обявени в съобщението относно Косово от 2009 г.¹² Тя ще продължи да подкрепя усилията на Косово за изпълнение и на другите две основни цели — либерализиране на визовия режим и сключване на търговско споразумение с ЕС, както и други усилия за извършване на реформи, които укрепват европейската перспектива на Косово. Комисията ще извърши преглед на съобщението си от 2009 г., за да гарантира, че Косово може да се възползва в по-голяма степен от процеса на присъединяване към ЕС. Тя предлага стартирането на структуриран диалог с Косово относно правовата държава. Комисията подчертава също така, че е важно Косово да започне всеобхватна програма за северната част.

3.2. Турция

С динамичната си икономика, с важната роля, която играе в региона, и с приноса си за външната политика и енергийната сигурност на ЕС Турция е държава от основно значение за сигурността и просперитета на Европейския съюз. По отношение на търговията и чуждестранните инвестиции страната вече е до голяма степен интегрирана в ЕС посредством Митническия съюз. Тя се превърна в значима промишлена платформа за редица водещи европейски дружества и по тази причина е ценен елемент от конкурентоспособността на Европа. Високият растеж на БВП на Турция, който бе почти 9 % през 2010 г., а тази година се очаква да достигне 6,1%, и членството ѝ в G-20 засилват още повече икономическата значимост на страната.

Приносът на Турция към Европейския съюз в редица области от решаващо значение ще бъде напълно ефективен само при воденето на активен и надежден присъединителен процес, при който трябва да се съблюдают поетите от ЕС ангажименти и поставените условия.

От основно значение е Турция да продължи извършването на реформи, свързани с политическите критерии за присъединяване. Създаването на специално министерство по въпросите на ЕС е окуражителен сигнал в това отношение. През последните десет години бе постигнат значителен напредък, но е необходимо да се положат сериозни допълнителни усилия, за да се гарантират на практика основните права, по-специално свободата на словото, правата на жените и свободата на вероизповедание. Неотдавна Турция прие законодателство за религиозните фондации, чрез което се улеснява възстановяването на конфискувана собственост на религиозните фондации, и това представлява значима стъпка напред. Комисията е готова да оказва допълнителна подкрепа на Турция за постигането на напредък при осъществяване на необходимите реформи, сред които и реформата на конституцията, в която трябва да участват всички заинтересовани от процеса страни.

Турция провежда все по-активна дипломатическа дейност след събитията в Северна Африка и Близкия изток. Освен това тя продължава да бъде конструктивен партньор на Западните Балкани. Като стабилна държава с демократични институции и бързо развиваща се икономика и в качеството си на страна кандидатка, водеща преговори за присъединяване към ЕС, Турция може да играе важна роля за установяването на

¹² COM(2009) 534 окончателен.

стабилност и оказването на подкрепа за реформите в съседните ѝ държави, които са съседни и на Европейския съюз. ЕС доразвива политическия си диалог с Турция по въпроси от общ интерес в сферата на външната политика. В сегашния контекст е важно този диалог да се развива като допълнение към присъединителния процес и с оглед на по-голяма координация.

Предвид напредъка, постигнат от лидерите на двете общности под егидата на генералния секретар на ООН за намирането на всеобхватно решение на кипърския проблем, Турция се насърчава да поеме по-твърд ангажимент и да допринесе по-активно за тези разговори чрез конкретни действия. Постигането на всеобхватно решение е от интерес за всички страни, тъй като чрез него ще се постигне по-голяма стабилност в Югоизточното Средиземноморие, ще се създадат нови икономически възможности и ще се даде силен тласък на водените от Турция преговори за присъединяване към ЕС, които достигнаха решителен етап.

Комисията е обезпокоена от неотдавнашното напрежение в отношенията между Турция и Кипър. Тя припомня, че Съветът прикани да се избягват всякакъв вид заплахи, източници на напрежение или действия, които биха могли да засегнат добросъседските отношения и мирното уреждане на спорове. Освен това ЕС припомни всички суверенни права на държавите-членки на ЕС, сред които е и правото да сключват двустранни споразумения съгласно достиженията на правото на ЕС и международното право, включително Конвенцията на ООН по морско право. В съответствие с повтарящите се позиции на Съвета и на Комисията от предишни години Комисията отново посочва, че Турция трябва спешно да изпълни задължението си за пълно прилагане на Допълнителния протокол и да отбележи напредък в нормализирането на двустранните отношения с Република Кипър. Тя приканва също така да се избягват всякакъв вид заплахи, източници на напрежение или действия, които биха могли да засегнат добросъседските отношения и мирното уреждане на спорове. ЕС ще продължи да следи отблизо и да прави преглед на напредъка, постигнат по тези въпроси, съгласно съответните решения на Съвета.

Турция трябва да увеличи усилията си за решаване на неуредените двустранни въпроси със своите съседи, включително споровете относно границите. Гърция направи значителен брой официални оплаквания относно нарушения на нейните териториални води и въздушно пространство от страна на Турция, включително полети над гръцки острови.

Комисията ще работи за започването на нов възходящ етап от процеса на присъединяване на Турция. За установяването на по-конструктивни и положителни взаимоотношения следва да се изготви нова и положителна програма, която да се основава на прагматичен подход и да съдържа конкретни действия в области от взаимен интерес, общо разбиране за ограниченията и стремеж към напредък при постигането от Турция на съответствие с ЕС.

Тази програма следва да обхваща широк кръг от области, сред които са по-интензивен диалог и сътрудничество във връзка с политическите реформи, визите, мобилността и миграцията, по-нататъшното участие на Турция в общностни програми като „Европа за гражданите“, побратимяването на градове, търговията и Митническият съюз, като целта е да се уредят продължаващите търговски спорове, да се установи по-тясна координация при преговорите по споразумения за свободна търговия и да се проучат нови възможности за пълноценното използване на съвместния икономически

потенциал на ЕС и Турция. Паралелно с преговорите за присъединяване Комисията възнамерява да засили сътрудничеството си с Турция, включително във връзка с глави, по които в момента не могат да започнат преговори за присъединяване, като това ще бъде подкрепа за усилията на страната да продължи реформите и да постигне привеждане в съответствие с достиженията на правото. Тя ще продължи да информира Съвета веднага щом прецени, че Турция е изпълнила съответните целеви показатели¹³.

3.3. Исландия

Исландия продължава да се възстановява от финансовия и икономически колапс от 2008 г. и 2009 г. Политическата обстановка се запази стабилна, въпреки че на няколко пъти коалиционното правителство бе подложено на изпитание, а парламентарното му мнозинство намаля.

Процесът на присъединяване на Исландия продължи и в момента приключва прегледът на исландското законодателство. В широк набор от области на политиката страната вече се е интегрирала до голяма степен с ЕС, което е значително предимство в процеса на присъединяване. Комисията взема под внимание особеностите и очакванията на Исландия, като следва съществуващия подход при преговорите за присъединяване и изцяло запазва принципите и достиженията на правото на Съюза. Чрез непрекъснатата открита и конструктивна работа ще бъдат намерени решения, отразяващи силното сътрудничество между ЕС и исландските власти.

Въз основа на това бяха стартирани преговорите за присъединяване по конкретни преговорни глави. Отворени бяха четири глави, от които две бяха временно затворени. Предвид общата добра степен на привеждане в съответствие, особено по главите, обхванати от споразумението за Европейското икономическо пространство (ЕИП) и от Шенгенското споразумение, би следвало преговорите да протекат добре. Все още е необходимо Исландия да изпълни съществуващи задължения, като тези, определени от Надзорния орган на ЕАСТ по силата на Споразумението за ЕИП.

Предприети бяха комуникационни дейности за насърчаването на информирана дискусия относно процеса на присъединяване на Исландия. Присъединяването към ЕС продължава да бъде оспорвана тема в Исландия. Комисията ще продължи да оказва подкрепа в сферата на информацията и междуличностните контакти.

4. ОКАЗВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ПРОЦЕСА НА РАЗШИРЯВАНЕ

4.1. Финансова помощ

Комисията оказва финансова и техническа подкрепа на страните, обхванати от процеса на разширяване, по време на подготовката им за присъединяване. Подпомагането се предоставя основно по Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), за който са предвидени общо 11,6 млрд. EUR за периода 2007—2013 г.¹⁴

¹³ Примери за това са глава 20-Политика на предприятията и промишлеността и глава 21-Трансевропейски мрежи.

¹⁴ Регламент (ЕО) № 1085/2006.

От 2010 г. насам Комисията постепенно изменя финансовата помощ от подкрепа за индивидуални проекти към по-глобален подход, обхващащ няколко сектора, и се съсредоточава върху важни области от програмата за реформи на държавите бенефициери. Правителствата в страните, обхванати от процеса на разширяване, се насърчават да провеждат всеобхватни и устойчиви политики в приоритетни сектори като правосъдието и вътрешните работи, публичната администрация, развитието на частния сектор, транспорта, енергетиката, околната среда и изменението на климата, социалното развитие, селското стопанство и развитието на селските райони.

В документите за многогодишно индикативно планиране за периода 2011—2013 г. се посочва кои са важните сектори за всяка страна, като се вземат под внимание конкретната ситуация в страната и напредъкът ѝ в присъединителния процес. Специално внимание се отделя на борбата с корупцията, развитието на гражданското общество и свободата на словото. Около 10 % от наличните средства по ИПП ще бъдат предоставени за изпълнението на проекти с участието на няколко държави на Западните Балкани и в Турция. Комисията прие днес преработената Многогодишна индикативна финансова рамка за подпомагане по ИПП, обхващаща периода 2012—2013 г.

В съответствие със съобщението си от юни 2011 г. „Бюджет за стратегията „Европа 2020“¹⁵ Комисията подготвя в момента правната рамка за предоставянето на предприсъединителна помощ по следващата многогодишна финансова рамка, която ще обхваща периода 2014—2020 г., като част от пакета инструменти в областта на външната дейност.

Подпомагането по настоящия регламент за ИПП доказва, че е ефикасно и ефективно. Във връзка с предложението за нов финансов инструмент, което ще бъде представено през декември 2011 г., ще бъде използван опитът, натрупан при прилагането на настоящия инструмент. Въз основа на това новият инструмент ще съдържа както подкрепа за изпълнение на критериите за присъединяване, така и подкрепа за социално-икономическото развитие.

Чрез воденето на диалог с държавите бенефициери, другите донори и гражданското общество и въз основа на натрупания досега опит Комисията разглежда начини за укрепване на връзката между финансовото подпомагане и приоритетите, посочени в стратегията за разширяване, за постигане на по-стратегическо, по-целенасочено и по-гъвкаво финансово подпомагане и за опростяване на процедурите. Сред обмисляните в този контекст елементи са по-дългосрочното и всеобхватно планиране на подпомагането, което да обхваща всички области на политиката, поставянето на посилен акцент върху нуждите и приоритетите на държавите получатели, възнаграждаването на напредъка, постигнат в процеса на присъединяване, използването на средствата по ИПП за привличането на повече средства от други донори и частния сектор и засилването на ролята на гражданското общество.

4.2. Либерализиране на визовия режим и мобилност

Въвеждането на безвизов режим на пътуване в ЕС е от първостепенно значение за гражданите на всички държави партньори, обхванати от процеса на разширяване, и

¹⁵ COM(2011) 500.

част от процеса на присъединяване. Предприемането на стъпки за либерализиране на визовия режим обаче е обвързано с това съответните страни да изпълнят условия, чрез които се защитават интересите на ЕС в сферата на вътрешната сигурност и политиката за миграция.

Исландия вече е част от Шенгенското пространство. Що се отнася до Западните Балкани, хърватските граждани винаги са пътували в ЕС без виза, за гражданите на бившата югославска република Македония, Черна гора и Сърбия бе въведен безвизов режим на пътуване в Шенгенското пространство през декември 2009 г., а година по-късно същият режим бе въведен и за гражданите на Албания и Босна и Херцеговина.

Взетите неотдавна решения за премахване на изискването за виза за гражданите на страните от Западните Балкани се основават на факта, че тези страни изпълняват показателите, които бяха определени в пътните карти в контекста на водените от Комисията диалози за либерализиране на визовия режим. Диалозите подеждаха като силен стимул за извършването на реформи с цел да бъдат достигнати стандартите на ЕС в областта на правосъдието и вътрешните работи, по-конкретно чрез укрепването на административния капацитет във връзка с управлението на границите и сигурността на документите, чрез укрепването на принципа на правовата държава и чрез воденето на борба с транснационалната организирана престъпност, корупцията и незаконната миграция.

След премахването на изискването за виза обаче някои държави-членки на ЕС отчетоха значително увеличаване на броя на молбите за убежище, подадени от гражданите на засегнатите страни, по-специално от Сърбия и бившата югославска република Македония, което свидетелства за злоупотреби с безвизовия режим на пътуване. В отговор на това от януари 2011 г. Комисията въведе механизъм за мониторинг след либерализиране на визовия режим съгласно рамката на Процеса на стабилизиране и асоцииране, който предвижда участие заедно със засегнатите страни в диалог, чиято цел е да се оцени последователното изпълнение на реформите и ефективни коригиращи мерки. Оттогава засегнатите страни засилиха контрола на място и стартираха кампании, за да информират гражданите за техните права и задължения, произтичащи от безвизовия режим на пътуване. Комисията приканва властите на засегнатите страни да предприемат всички допълнителни мерки, които са необходими за безпроблемното функциониране на безвизовия режим на пътуване. За успешното прилагане на тези мерки са нужни също така по-голяма подкрепа и по-добри условия на живот за най-уязвимите засегнати групи, сред които и ромите.

При по-подробно преразглеждане на визовата политика на ЕС Комисията представи на Съвета проект на изменение на регламента за визите, който ще предвижда възможност за временно преустановяване на съществуващия безвизов режим с трета държава в случай на внезапен приток от хора¹⁶.

С либерализирането на визовия режим за Косово този процес ще бъде приключен за Западните Балкани. През декември 2010 г. Съветът потвърди тази перспектива, след като бъдат изпълнени всички условия. За изпълнението на тези условия Косово прие правна рамка за обратното приемане и подписа двустранни споразумения за обратно приемане с 13 държави от Шенгенското пространство. Косово е приело планове за

¹⁶ COM(2011) 290.

реинтеграция, които продължава да изпълнява. Поради тази причина към края на годината Комисията ще започне с Косово диалог относно визите.

В съответствие със заключенията на Съвета от февруари 2011 г. ЕС и Турция предприеха по-активно *сътрудничество по въпросите, свързани с визите*, а Комисията стартира с Турция диалог относно *визите, мобилността и миграцията*. Този процес започна да дава резултати както във връзка с издаването на визи на турски граждани, които пътуват, така и във връзка с решаването на проблема с незаконната имиграция към ЕС, и ще помогне за очертаването на конкретни действия, които Турция трябва да изпълни с оглед на бъдещо либерализиране на визовия режим. В този контекст е важно Турция да направи необходимото за бързото сключване на споразумението за обратно приемане.

4.3. Информация и комуникация

Обществената подкрепа е от основно значение за успеха на политиката на разширяване. Властите на национално, регионално и местно равнище в държавите-членки и страните, обхванати от процеса на разширяване, изпълняват централна роля в информационните и комуникационните дейности, осъществявани с тази цел.

Комисията е поела ангажимента да улеснява провеждането на информиран обществен дебат относно процеса на разширяване въз основа на фактическа информация, предоставяна по разбираем начин посредством всички видове медии. Необходимо е приоритетна публика за медиите да бъдат младите хора и определящи за формирането на общественото мнение фигури като журналисти и представители на гражданското общество и бизнеса. Парламентарният обмен може също да изиграе важна роля за насърчаване на информирания дебат и общото разбиране на процеса на разширяване.

Предстои да бъдат обсъдени следващите стъпки в процеса на разширяване с държавите, обхванати от този процес. Осезаемите резултати са най-добрата реклама за политиката на разширяване на ЕС. Успешното приключване на преговорите с Хърватия, икономическата устойчивост на държавите от Югоизточна Европа и конкретните резултати, постигнати по важни въпроси като енергийните доставки и транспортните мрежи, могат да бъдат ярки примери в това отношение. От основно значение е да се обясни на обществеността, че изпълнението на програмата относно разширяването може да помогне на ЕС да постигне целите си, свързани с икономическата криза, работните места, околната среда и изменението на климата, безопасността и миграцията, като същевременно се ускорят реформите и се подобрят условията на живот в държавите, обхванати от процеса на разширяване.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ И ПРЕПОРЪКИ

Въз основа на направения по-горе анализ Комисията прави следните **заключения и препоръки**:

1. Целта на разширяването е да се увеличи зоната на мир, стабилност, демокрация и просперитет на ЕС. Разширяването е от полза за ЕС като цяло и му дава възможност да бъде в по-добра позиция, за да посрещне световните предизвикателства. С приключването на преговорите за присъединяване с

Хърватия през юни процесът на разширяване на Европейския съюз навлезе в нова фаза.

2. Политиката за разширяване доказва, че е мощно средство за извършването на промени в обществото. В страните, които вече се присъединиха към ЕС, и тези, които са на път да се присъединят, бяха извършени впечатляващи промени посредством демократични и икономически реформи, предизвикани от присъединяването. Развитието, което Хърватия постигна от началото на процеса на присъединяване, е ново доказателство за силата на ЕС да насърчава извършването на промени.
3. Посредством политиката си на разширяване, която се основава на подновения консенсус за разширяването, одобрен от Европейския съвет през декември 2006 г., ЕС поставя строги **условия** и внимателно следи напредъка. В резултат на това държавите, желаещи да се присъединят към ЕС, са подготвени в по-голяма степен, което ще бъде от полза както за тях, така и за Съюза.
4. Натрупаният при преговорите с Хърватия опит ще бъде използван при текущите и бъдещите преговори. За тази цел Комисията ще предложи нов подход към темите, свързани със съдебната власт и основните права и с правосъдието, свободата и сигурността. Тези въпроси следва да се разглеждат на ранен етап от процеса на присъединяване, а съответните глави да се отворят въз основа на планове за действие, тъй като при тях е необходимо да бъдат постигнати убедителни резултати. Комисията ще докладва редовно, на всички етапи от процеса, за постигнатия в тези сфери напредък, като прави съпоставка със заложените в плановете за действие цели, и, при необходимост, ще определя нужните корективни мерки. Средствата по ИПП ще бъдат използвани за подпомагането на този процес.
5. **Надеждният процес на разширяване**, който дава ясна перспектива за присъединяване въз основа на строги условия, е от основно значение за засилването на реформите в страните, обхванати от разширяването, и осигурява за гражданите на тези страни осезаеми резултати, които са налице още докато тече присъединяването към ЕС. Поставените условия за напредване по пътя към ЕС представляват силни стимули за предприемането на трудни реформи. Освен това те са от основно значение за осигуряването на подкрепа за разширяването в държавите-членки.
6. Успешният европейски курс на Хърватия показва пътя за останалите страни, обхванати от процеса на разширяване. С влизането на първата държава от Западните Балкани в ЕС европейското бъдеще на региона ще стане реалност.
7. Укрепването на **правовата държава** все още е важно предизвикателство за повечето страни, обхванати от процеса на разширяване, и е от решаващо значение за напредъка по пътя към членство в ЕС. Комисията продължава да дава приоритет на реформата в съдебната власт и публичната администрация, борбата с организираната престъпност и корупцията, използвайки за това редовния си мониторинг, структурираните диалози, партньорските проверки, институционалното изграждане, побратимяването между градовете и финансовото подпомагане.

8. В редица страни, обхванати от процеса на разширяване, се наблюдават отрицателни развития в сферата на **свободата на словото**. От основно значение е страните, обхванати от процеса на разширяване, да гарантират наличието на открита и плуралистична медийна среда, чрез което ще се създаде критична и независима журналистика. Комисията ще следи отблизо развитията в тази сфера и ще се спре по-подробно на тези въпроси при преговорите за присъединяване, по-специално в главата за съдебната власт и основните права.
9. Регионалното сътрудничество, укрепващо помирението и подпомагащо интеграцията в ЕС, продължава да бъде основен елемент от Процеса на стабилизиране и асоцииране. Това сътрудничество отбеляза допълнителен напредък в редица области, но все още има въпроси, повечето свързани с конфликти от миналото, които се отразяват отрицателно и излагат на риск стабилността в Западните Балкани. Трябва спешно да се предприемат действия за решаването на тези въпроси. По-специално, осигуряването на участието на всички заинтересовани страни в регионалното сътрудничество е приоритет, във връзка с който са необходими незабавни действия. Това следва да бъде постигнато независимо от различията по въпроса за статута на Косово, като всички заинтересовани страни възприемат конструктивен и прагматичен подход.
10. **Двустранните въпроси** трябва да бъдат уредени от засегнатите страни чрез проявата на решимост, в дух на добросъседство и като се вземат предвид общите интереси на ЕС. Те следва да бъдат разглеждани на възможно най-ранен етап, за да не забавят процеса на присъединяване. Пречките, произтичащи от двустранни въпроси, могат да поставят под съмнение силата на процеса на разширяване да насърчава извършването на промени. Комисията призовава засегнатите страни да положат необходимите усилия за решаване на неуредените спорове относно границите в съответствие с установените принципи и начини, включително и да предадат съответния случай на Международния съд, ако това е целесъобразно. Добрите съседски отношения продължават да бъдат от основно значение. ЕС е готов да улесни търсенето на решения и да подкрепи инициативи в тази област.
11. Въвеждането на безвизов режим на пътуване в ЕС е от първостепенно значение за гражданите на всички държави партньори, обхванати от процеса на разширяване. Във връзка с **либерализирането на визовия режим**, което е част от процеса на присъединяване, бе отбелязан допълнителен напредък с премахването през декември 2010 г. на задължението за притежаване на виза за гражданите на Босна и Херцеговина и Албания, след като и двете страни изпълниха поставените условия. Комисията приканва властите на страните от Западните Балкани да вземат всички мерки, които са нужни за предотвратяването на злоупотреби с безвизовия режим на пътуване. От своя страна, Комисията укрепи мониторинга, осъществяван след либерализирането на визовия режим, като създаде механизъм за диалог със съответните държави, съдържащ и мерки срещу злоупотребите.
12. Като разгледа напредъка на Косово при обратното приемане и реинтеграцията на завърналите се лица и в съответствие със заключенията на Съвета от декември 2010 г., Комисията ще стартира към края на годината диалог с Косово относно визите. ЕС предприе по-активно сътрудничество с Турция по

въпросите, свързани с визите, а Комисията започна диалог със страната относно визите, мобилността и миграцията и ще определи конкретни стъпки, които Турция трябва да предприеме с оглед на бъдещото либерализиране на визовия режим. Важно е Турция да направи необходимото за бързото сключване и влизане в сила на споразумението за обратно приемане.

13. След световната икономическа криза всички страни, обхванати от процеса на разширяване, започнаха да се **възстановяват икономически**, въпреки че темпото е различно. Турция излезе от кризата с по-силна икономика и растежът ѝ продължава да бъде впечатляващ. И все пак, всички страни, обхванати от процеса на разширяване, са изправени пред сериозни предизвикателства. Безработицата продължава да бъде висока и да нараства в повечето страни. Фискалната консолидация, структурната реформа и подобряването на бизнес средата, включително чрез укрепването на правовата държава и извършването на реформа на пазара на труда, са основни приоритети, чрез които ще се гарантира устойчивостта на възстановяването и ще се постигне приобщаващ растеж. В този контекст Комисията приканва страните, обхванати от процеса на разширяване, да използват целите на стратегията „Европа 2020“ като опорна точка за извършването на реформите.
14. През декември 2011 г. Комисията ще представи рамката за предоставяне на предприсъединителна **финансова помощ** съгласно многогодишната финансова рамка за 2014—2020 г., като използва положителния опит, натрупан от настоящия инструмент. Използвайки този опит, тя ще засили връзката между подпомагането и приоритетите на стратегията за разширяване, като наблегне на социално-икономическото развитие, направи подпомагането по-гъвкаво и опрости процедурите.
15. **Обществената подкрепа** е от основно значение за успеха на политиката на разширяване. Властите на национално, регионално и местно равнище в държавите-членки и страните, обхванати от процеса на разширяване, изпълняват централна роля в информационните и комуникационните дейности, осъществявани с тази цел. Комисията е поела ангажимента да улеснява провеждането на информиран обществен дебат относно процеса на разширяване въз основа на фактическа информация, предоставяна по разбираем начин. Комисията насърчава създаването на активно гражданско общество като основен елемент на демокрацията и като фактор, съдействащ за организирането на информиран дебат относно разширяването на ЕС.
16. Комисията прие положително становище относно присъединяването на **Хърватия** към ЕС от 1 юли 2013 г. Преговорите за присъединяване приключиха, след като Хърватия изпълни показателите за затваряне на преговорните глави в оставащите области, включително трудните глави относно съдебната власт и основните права и политиката в областта на конкуренцията. Необходимо е страната да продължи консолидирането на реформите в съответствие с ангажиментите, поети по време на преговорите за присъединяване. Комисията ще следи отблизо по-нататъшната подготовка на Хърватия за поемане на произтичащите от членството отговорности след присъединяването. От Хърватия се очаква да продължи да подкрепя процеса на присъединяване на останалите страни от Западните Балкани към ЕС.

17. С динамичната си икономика и важната роля, която играе в региона, **Турция** е държава от основно значение за Европейския съюз. Това бе подчертано и от настоящите политически и икономически събития в региона и по света. Турция продължи да извършва съответните реформи, свързани с ЕС, но е необходимо да бъдат положени значителни допълнителни усилия, включително за да се гарантира съблюдаването на основни права от първостепенно значение. За съжаление повече от година вече няма раздвижване около преговорите за присъединяване. Комисията ще работи за изготвянето на подновена положителна програма за отношенията между ЕС и Турция, която ще продължи да подкрепя извършването на реформи, по-специално реформа на конституцията, в която трябва да участват всички заинтересовани от процеса страни, и икономическата интеграция. Тази програма може да обхваща широк кръг области от общ интерес, измежду които политическите реформи, диалогът относно външната политика, приваждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС, визите, мобилността и миграцията, енергетиката, борбата с тероризма, търговията и участието в програми на ЕС. Приносът на Турция за ЕС ще бъде пълноценен само при наличието на надеждна и реална перспектива за присъединяване.

Комисията е обезпокоена от неотдавнашното напрежение в отношенията между Турция и Кипър. Тя припомня, че Съветът прикани Турция да избягва всякакъв вид заплахи, източници на напрежение или действия, които биха могли да се отразят отрицателно на добросъседските отношения и мирното уреждане на споровете относно границите. Освен това ЕС припомни всички суверенни права на държавите-членки на ЕС, сред които е и правото да сключват двустранни споразумения съгласно достиженията на правото на ЕС и международното право, включително Конвенцията на ООН по морско право.

ЕС нееднократно е подчертавал, че Турция трябва спешно да изпълни задължението си за цялостно и недискриминационно прилагане на допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране и да отбележи напредък в нормализирането на двустранните отношения с Република Кипър. Това би могло да бъде сериозен тласък за процеса на присъединяване. ЕС ще продължи да следи и да прави преглед на напредъка по въпросите, включени в декларацията от 21 септември 2005 г., съгласно съответните заключения на Съвета. При липсата на напредък Комисията препоръчва ЕС да запази мерките от 2006 г.

18. Що се отнася до **кипърския въпрос**, лидерите на кипърската гръцка и кипърската турска общност активизираха преговорите за намиране на цялостно решение на проблема под егидата на ООН. Комисията подкрепя силно техните усилия и предоставя технически консултации по въпросите, които са от компетентността на ЕС. Тя приканва лидерите на двете общности да направят необходимите компромиси с оглед на успешното приключване на преговорите и призовава всички участници в тях да съсредоточат своите усилия и идеи върху всеобхватното уреждане на кипърския въпрос. По време текущата интензивна фаза на разговорите по кипърския въпрос от основно значение е всички участници в тях да проявяват сдържаност и да положат всички усилия за осигуряването на положителна обстановка, която ще улесни успешното приключване на процеса, като по този начин ще допринесат по конкретен начин за всеобхватното уреждане на въпроса.

19. Процесът на присъединяване с **Исландия** набира скорост — започнати бяха преговорите по конкретни глави от достиженията на правото на ЕС. В широк набор от области на политиката страната се е интегрирала до голяма степен с ЕС, което е значително предимство. Комисията взема под внимание особеностите и очакванията на Исландия, като следва напълно установения подход при преговорите за присъединяване и изцяло запазва принципите и достиженията на правото на Съюза, както и рамката за водене на преговорите. Тя ще продължи да подхранва обществения дебат в Исландия относно присъединяването, предоставяйки фактическа информация за членството в ЕС.

20. **Бившата югославска република Македония** продължава да изпълнява в достатъчна степен политическите критерии. Известен напредък бе постигнат във връзка с реформи от основно значение. Въпреки това прилагането на приетото законодателство, гарантирането на свободата на словото в медиите, укрепването на независимостта на съдебната власт, реформата на публичната администрация и борбата с корупцията продължават да представляват значителни предизвикателства.

Комисията повтаря препоръката си, че с бившата югославска република Македония следва да започнат преговори за присъединяване към Европейския съюз. Освен това Комисията отново прави предложение за незабавно преминаване към втория етап на асоциирането, както се предвижда в Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

Поддържането на добросъседски отношения, включително договарянето на взаимно приемливо решение на спора за името под егидата на ООН, е от основно значение. Не трябва да се губи още една година.

21. **Черна гора** успешно работи по основните приоритети, които бяха определени от ЕС през 2010 г. като необходимо условие за започването на преговори за присъединяване. Страната постигна национален консенсус относно европейската интеграция. Предвид отбелязания напредък Комисията е на мнение, че Черна гора е достигнала необходимата степен на съответствие с критериите за членство, и по-специално с политическите критерии от Копенхаген. Поддържането на устрема за реформи обаче продължава да бъде от основно значение, като специално внимание бъде отделено на прилагането на законодателството и политиките във връзка с правовата държава. За тази цел Комисията възнамерява да направи предложение в случая с Черна гора да се използва новият подход при преговорните глави относно съдебната власт и основните права и относно правосъдието, свободата и сигурността, описан в точка 4 по-горе.

С оглед на тези съображения и предвид заключенията на Съвета от декември 2010 г. Комисията препоръчва започването на преговори за присъединяване с Черна гора.

22. През последната година политическият живот в **Албания** бе белязан до голяма степен от политическата безизходица между управляващото мнозинство и опозицията и допълнителни **прояви на конфронтация**. В момента е налице спешна нужда политическите сили в Албания да използват неотдашните окуражаващи сигнали и да възстановят и поддържат политически диалог,

който ще даде възможност на основните демократични институции да функционират и ще подобри изборителната рамка и осъществяването на реформи от основно значение. Комисията насърчава основните участници в процеса да изготвят съвместно конкретни методи за преодоляване на различията в страната с оглед на осъществяването на нейната европейска перспектива.

23. Комисията представи днес становището си относно кандидатурата на **Сърбия** за членство. Тя препоръчва на Европейския съвет да даде на Сърбия статут на страна кандидатка, като има предвид постигнатия досега напредък и с уговорката, че страната отново участва в диалог с Косово и бързо пристъпи към добросъвестното изпълнение на постигнатите до този момент споразумения.

Сърбия е на път да постигне удовлетворително изпълнение на политическите критерии, приети от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г., и на условията на Процеса на стабилизиране и асоцииране, при условие че напредъкът продължава и бъдат намерени практически решения на проблемите с Косово.

Поради това Комисията препоръчва да бъдат започнати преговори със Сърбия за присъединяването ѝ към Европейския съюз веднага щом страната отбележи значителен допълнителен напредък при изпълнението на следния основен приоритет:

- Допълнителни стъпки за нормализиране на отношенията с Косово в съответствие с условията на Процеса на стабилизиране и асоцииране посредством: пълно спазване на принципите на приобщаващо регионално сътрудничество; пълно спазване на разпоредбите на Договора за енергийна общност; намиране на решения за телекомуникациите и взаимното признаване на дипломите; продължаване на добросъвестното изпълнение на всички постигнати споразумения и активно сътрудничество с EULEX, за да може мисията да изпълнява функциите си във всички части на Косово.

Комисията ще представи доклад за това как Сърбия изпълнява посочения по-горе основен приоритет веднага щом бъде отбелязан достатъчен напредък.

24. ЕС ще продължи да способства **диалога между Белград и Прищина** за насърчаване на сътрудничеството, постигане на напредък по пътя към ЕС и подобряване на живота на хората. До този момент диалогът е ценно средство за изглаждане на различията между двете страни в процеса и благодарение на него са постигнати споразумения в няколко сфери, сред които свободното движение на стоки и хора, гражданският регистър и кадастърът.
25. За **Косово** тази година бе белязана от проточени изборителни процеси, в резултат на което напредъкът, отбелязан по програмата за реформи, е ограничен. Президентът и правителството демонстрираха ангажимента си по отношение на европейската перспектива на Косово. Това доведе до осъществяването на някои първоначални реформи. Продължават да са налице сериозни предизвикателства, свързани с организираната престъпност и

корупцията и укрепването на публичната администрация. Комисията предлага започването на структуриран диалог с Косово относно принципа на правовата държава, като целта е да се преодолеят предизвикателствата в тази сфера и да се окаже подкрепа за съдебната реформа.

При интеграцията на косовските сърби, живеещи на юг, бе отчетено подобрене, но напрежението в северната част на Косово нарасна. Населението в северната част също трябва да се възползва от европейската перспектива. За тази цел Комисията подчертава, че е важно Косово да изготви всеобхватна програма за северната част.

Комисията ще продължи да подкрепя усилията на Косово за по-нататъшното осъществяване на европейската перспектива, по-конкретно по отношение на визите, сключването на търговско споразумение и участието на Косово в програми на ЕС, в съответствие със съобщението ѝ от 2009 г. За тази цел тя ще извърши преглед на съобщението си от 2009 г., за да гарантира, че Косово може да се възползва в по-голяма степен от процеса на присъединяване към ЕС. Комисията насърчава усилията за преодоляване на препятствията пред развитието на отношенията между ЕС и Косово, дължащи се на различия относно статута на Косово.

26. Политическата и институционална безизходица в **Босна и Херцеговина** продължи, вследствие на което функционирането на държавата и осъществяването на свързани с ЕС реформи бяха възпрепятствани. Сформирането на правителство на държавно равнище е спешен приоритет за постигането на ефективно държавно управление. За да отбележи напредък по пътя към ЕС, все още е необходимо страната да внесе промени в конституцията си в съответствие с решение на Европейския съд за правата на човека, за да няма дискриминация на етническа основа при представителството в държавните институции, както и да приеме закон за държавната помощ. Все още предстои да бъде приет закон за преброяването. Участието на страната в структуриран диалог относно правосъдието в контекста на Процеса на стабилизиране и асоцииране показва пътя, по който да се върви занапред посредством воденето на диалог, постигането на компромиси и поставянето на акцента върху програмата на ЕС.

От основно значение продължава да бъде постигането на напредък в изпълнението на целите и условията, които са определени за закриването на Службата на върховния представител. С назначаването на първия самостоятелен представител на ЕС в Босна и Херцеговина се засилва присъствието на Съюза и неговата подкрепа за страната по пътя ѝ от международен надзор към европейско бъдеще в съответствие със заключенията на Съвета от март 2011 г.

27. Политиката на ЕС за разширяване доведе до сериозни **демократични и икономически промени** в държавите, желаещи да се присъединят към Съюза. Постигнатите през миналата година резултати доказват колко ценна е надеждната политика за разширяване. Същевременно, когато няма достатъчно политическа воля и ангажимент за постигането на конкретни резултати или такива изобщо липсват, процесът на присъединяване не напредва и има опасност да спре. Чрез осъществяването на трудни реформи напредващите по

пътя към членство в ЕС страни, обхванати от процеса на разширяване, са стабилни, по-добре подготвени и по-проспериращи страни.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Заклучения и препоръки от становищата на Комисията относно кандидатурите за членство на Сърбия

Предвид съществените реформи, осъществени през последните години, Сърбия отбеляза значителен напредък в изпълнението на политическите критерии, свързани със стабилността на институциите, гарантиращи демокрацията, правовата държава, зачитането на правата на човека и зачитането и закрилата на малцинствата, които бяха приети от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г., както и в изпълнението на изискванията на Процеса на стабилизиране и асоцииране. Страната има всеобхватна конституционна, законодателна и институционална рамка, която като цяло отговаря на европейските и международните стандарти. Парламентът започна да изпълнява много по-ефективно законодателната си дейност при настоящия си мандат. Правната и институционална рамка за прилагане на принципа на правовата държава е всеобхватна, включително в сферата на борбата с корупцията и организираната престъпност, където бяха постигнати първоначални резултати. Правната рамка за защита на правата на човека и малцинствата е добре разработена и вече се прилага. Сътрудничеството на Сърбия с МНТБЮ достигна напълно задоволително равнище и страната играе все по-активна роля за насърчаване на помирието в региона. Сърбия се съгласи и взе участие в диалог с Косово относно улесняването на живота на населението, вследствие на което бяха постигнати няколко споразумения (свободно движение на хора и стоки, граждански регистър и кадастър), и страната предприе начални стъпки за изпълнението им.

Що се отнася до икономическите критерии, Сърбия предприе важни стъпки за установяването на функционираща пазарна икономика и постигна известна макроикономическа стабилност въпреки световната икономическа и финансова криза. Въпреки това са необходими допълнителни усилия за реструктурирането на икономиката и подобряването на бизнес средата, по-специално чрез укрепване на принципа на правовата държава, премахване на бюрокрацията, повишаване на конкуренцията и ролята на частния сектор и преодоляване на липсата на гъвкавост на пазара на труда. За да може да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, Сърбия трябва да продължи да осъществява структурни реформи, целящи увеличаване на производствения капацитет на икономиката и създаване на климат, който благоприятства по-големите чуждестранни инвестиции.

Сърбия отчете положителни резултати при изпълнението на задълженията си по Споразумението за стабилизиране и асоцииране и Временното споразумение.

Страната ще бъде в състояние да поеме в средносрочен план задълженията, произтичащи от членството, в почти всички области от достиженията на правото на ЕС, ако процесът на привеждане в съответствие на законодателството продължи и бъдат положени допълнителни усилия за изпълнението и прилагането на законодателството. Нужно е да се обърне специално внимание на селското стопанство и развитието на селските райони, съдебната власт и основните права, правосъдието, свободата и сигурността и финансовия контрол. Пълно съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на околната среда и изменението на климата може да бъде постигнато само в дългосрочен план и за него ще са необходими по-големи инвестиции.

По предварителни оценки присъединяването на Сърбия ще има ограничено общо отражение върху политиките на Европейския съюз и няма да засегне способността му да запази и задълбочи развитието си.

Комисията препоръчва на Съвета да даде на Сърбия статут на страна кандидатка, като има предвид постигнатия досега напредък и при условие че страната отново участва в диалог с Косово и бързо пристъпи към добросъвестното изпълнение на постигнатите до този момент споразумения.

Сърбия е на път да постигне удовлетворително изпълнение на политическите критерии, приети от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г., и на условията на Процеса на стабилизиране и асоцииране, при условие че напредъкът продължава и бъдат намерени практически решения на проблемите с Косово.

Поради това Комисията препоръчва да бъдат започнати преговори със Сърбия за присъединяването ѝ към Европейския съюз веднага щом страната отбележи значителен допълнителен напредък при изпълнението на следния основен приоритет:

- Допълнителни стъпки за нормализиране на отношенията с Косово в съответствие с условията на Процеса на стабилизиране и асоцииране посредством: пълно спазване на принципите на приобщаващо регионално сътрудничество; пълно спазване на разпоредбите на Договора за енергийна общност; намиране на решения за телекомуникациите и взаимното признаване на дипломите; продължаване на добросъвестното изпълнение на всички постигнати споразумения и активно сътрудничество с EULEX, за да може мисията да изпълнява функциите си във всички части на Косово.

Комисията ще представи доклад за това как Сърбия изпълнява посочения по-горе основен приоритет веднага щом бъде отбелязан достатъчен напредък.

Сърбия бива насърчавана да поддържа устрема на реформи в стремежа си да постигне необходимото съответствие с критериите за членство, като обърне специално внимание на принципа на правовата държава, и да продължи конструктивното си участие в регионалното сътрудничество и укрепването на двустранните отношения със съседните държави. Прилагането на Временното споразумение и на Споразумението за стабилизиране и асоцииране, когато влезе в сила, се очаква да продължи. Комисията ще продължи да подкрепя тези усилия посредством финансовия инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП).

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

Заклучения относно Хърватия, бившата югославска република Македония, Черна гора, Албания, Босна и Херцеговина, Косово¹⁷, Турция и Исландия

Хърватия

След като Хърватия изпълни оставащите показатели за затварянето на преговорни глави, преговорите за присъединяване приключиха през юни 2011 г. Понастоящем е необходимо страната да използва постигнатата висока степен на привеждане в съответствие и да се съсредоточи върху приключването на оставащата работа преди присъединяването. Настоящият доклад за напредъка е част от осъществявания от Комисията мониторинг на начина, по който Хърватия изпълнява всички ангажименти, поети при преговорите за присъединяване, и на непрекъснатата ѝ подготовка за приемането на произтичащите от членството отговорности след присъединяването.

Хърватия продължава да изпълнява **политическите критерии**. Във всички области, включително правовата държава, бе постигнат значителен напредък и резултатите стават осезаеми. Усилията за затвърждаването на тези резултати трябва да продължат.

Демокрацията и правовата държава бяха допълнително укрепени. *Правителството и парламентът* продължиха да функционират ефективно. В областта на реформата на *публичната администрация* е необходимо да се положат допълнителни усилия за укрепване на ефективното прилагане на правната рамка с цел окончателното установяване на съвременна, надеждна и деполитизирана публична служба, ориентирана към гражданите.

Хърватия отбеляза добър напредък в сферата на *съдебната власт*. Независимостта на съдебната власт бе допълнително укрепена чрез ново законодателство и бяха взети множество мерки за подобряването на нейната ефективност. Изготвена бе нова система за назначаването на съдебни служители. Продължават да съществуват известни предизвикателства, свързани с нуждата от допълнително повишаване на ефективността на съдебната власт и осигуряването на практическото прилагане на новите мерки за нейната независимост, безпристрастност и отчетност. Напредък бе отбелязан и по отношение на безпристрастното водене на съдебните процеси за военни престъпления. На четирите специализирани отделения за военни престъпления бе дадена изключителна компетентност за всички нови дела, но тяхната роля при разглеждането на висящи дела следва да бъде засилена. Министерството на правосъдието прие стратегия за решаване на проблема с безнаказаността, особено в случаите, в които жертвите са етнически сърби или предполагаемите извършители са членове на хърватските сили за сигурност.

Значителен напредък бе постигнат в *борбата с корупцията*. Усилията за борба с корупцията бяха ускорени, като бяха отбелязани положителни резултати, законодателството бе усъвършенствано, а съответните органи — укрепени. Резултатите от ефективното разглеждане на дела за корупция трябва да бъдат подобрени, особено когато става въпрос за дела за корупция по високите етажи или на местно равнище и за дела, свързани с възлагането на обществени поръчки и съдебната власт. Необходимо е

¹⁷ Съгласно Резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН.

да бъде натрупан по-голям опит във връзка с практическото прилагане на новоприетата превантивна правна рамка, а прилагащите структури предстои да бъдат доукрепени.

В сферата на *правата на човека и защитата на малцинствата* бе отбелязан допълнителен напредък и спазването на правата на човека като цяло е добро. Страната продължи да предприема различни мерки за по-добро информироване на обществеността и за по-добра защита на правата на човека. Що се отнася до *достъпа до правосъдие*, прилагането на Закона за правната помощ продължи да се усъвършенства, по-конкретно чрез опростяване на процедурите. По отношение на *системата на затворите* работата по разширяването на съществуващите центрове за задържане и пребиваване на лишени от свобода продължи, но хърватските затвори все още са пренаселени. Що се отнася до *малтретирането*, омбудсманът продължи да получава жалби във връзка с прекомерното използване на сила от полицията и по тези жалби е необходимо да бъдат предприети целесъобразни действия.

Свободата на словото, включително свободата и плурализъмът на медиите, е предвидена в хърватското законодателство и като цяло се зачита. Допълнителен напредък бе отбелязан при прозрачността във връзка със собствеността на медиите. Напредъкът при разследването на случаи на заплахи срещу журналисти, работещи по дела за корупция и организирана престъпност, от предишни години обаче е ограничен. Въпреки това бе съобщено за няколко нови случая. По-специално, упражняването на икономически натиск пречи на развитието на разследващата журналистика. Продължава да има проблеми с политическото вмешателство на местно равнище. Необходимо е да се обърне трайно внимание на *свободата на събиране* във връзка с организирането на демонстрации.

Известен напредък бе отбелязан по отношение на *правата на жените и равенството между половете*. Въпреки това положението на жените на пазара на труда не се е променило значително и безработицата сред тях продължава да бъде висока. Напредъкът при *правата на децата* е ограничен. Омбудсманът по въпросите на децата се включваше по-активно, когато съответните органи не са предприели целесъобразни действия при случаите на насилие срещу деца.

Ограничен напредък бе постигнат по отношение на *приобщаването на социално уязвимите групи от населението и лицата с увреждания*. Капацитетът на службата на омбудсмана за лица с увреждания е в процес на укрепване. Критериите за отпускане на надбавки не се прилагат по един и същ начин, а законодателството, уреждащо конкретните права, е фрагментарно. Преминаването от грижи в специализирано заведение към обществени грижи по места напредва бавно. *Трудовите права и правата на синдикатите* като цяло се съблюдават.

Хърватия започна да отчита резултати от прилагането на *Закона за борба с дискриминацията* и законодателството за престъпленията от омраза. Предприети бяха различни мерки за повишаване на информираността, а капацитетът на службата на омбудсмана за правата на човека в момента се укрепва. Правоприлагащите органи започнаха разглеждането на редица случаи съгласно законодателството за престъпленията от омраза. Необходимо е обаче да бъдат постигнати още повече резултати и да се предприемат действия по отношение на хомофобските и ксенофобските настроения в обществото.

Известен напредък бе постигнат по отношение на *зачитането и закрилата на малцинствата и културните права*. Продължиха публично да се поемат ангажименти на високо равнище относно правата на малцинствата, потвърждавайки тяхното място в хърватското общество. Осигурено бе финансиране за организации на малцинствата. Полицейското разследване на инциденти срещу представители на малцинствата бе подобро. Предприети бяха стъпки за усъвършенстване на прилагането на разпоредбите относно трудовата заетост от Конституционния акт за правата на националните малцинства и бе приет план за заетостта на малцинствата, който предстои да бъде изпълнен. Необходимо е обаче Хърватия да продължи да насърчава дух на толерантност към малцинствата, особено към хърватските сърби. Проявите на дискриминация продължават, най-вече в публичния сектор на местно равнище. Извършени бяха подобрения в образованието на ромското малцинство, по-конкретно в сферата на предучилищното образование. Направени бяха допълнителни подобрения в инфраструктурата на някои ромски селища. Все още има проблеми с участието на ромската общност в образователната система. Има възможност ромите да се възползват в по-голяма степен от мерките, предприемани в тяхна полза. Достъпът до подходящо жилищно настаняване, социална закрила и здравеопазване все още представлява проблем за ромите, а безработицата сред тях продължава да бъде изключително висока.

Добър напредък бе постигнат по въпросите със *завръщането на бежанците*. Завръщането на бежанци в Хърватия продължи. Напредък бе отбелязан по въпросите, свързани с жилищното настаняване, по-конкретно като бяха предоставени жилища по програми за настаняване на завърналите се лица. Обемът на натрупаните за разглеждане жалби срещу заявления за реконструкция на жилища, които са получили отказ, също бе намален. По отношение на реконструкцията на останалото недвижимо имущество бе отбелязан напредък. Изпълнението на решението за валидиране на пенсионните права продължи. Въпреки това е необходимо Хърватия да постигне напредък при осигуряването на жилище на оставащите около 2 500 кандидати за жилищно настаняване. Усилията за създаване на икономически и социални условия за трайното завръщане на бежанците трябва да бъдат ускорени.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, Хърватия продължава да сътрудничи с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ). Междуведомствената работна група към правителството проучи важна нова информация във връзка с воденото от нея разследване, целящо да се намерят изчезналите документи на артилерията, поискани от прокурора на МНТБЮ, или да се установи какво се е случило с тях. Въпреки това Хърватия не бе в състояние да даде цялостно обяснение за липсващите военни документи. Политическите лидери следва да избягват изявления и действия, с които би могла да се постави под въпрос важността на помирението и нуждата от осигуряване на правосъдие чрез съдебното преследване на военните престъпления.

Значителен напредък бе постигнат в процеса, чието начало бе поставено с *Декларацията от Сараево*. След срещите през юни и септември 2011 г. Босна и Херцеговина, Хърватия, Черна гора и Сърбия постигнаха съгласие по редица въпроси, включително по текста на съвместна декларация, която ще бъде подписана на министерска конференция в Белград през ноември 2011 г.

През юли хърватското правителство прие и внесе за приемане в парламента декларация за разпространението на европейските ценности в Югоизточна Европа, в която страната заяви твърдия си ангажимент относно това, че двустранните въпроси, като тези за

границите, не трябва да пречат на присъединяването на страните кандидатки към ЕС от началото на присъединителния процес до влизането в сила на Договора за присъединяване.

Хърватия продължи да участва активно в регионални инициативи, сред които са Процесът на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ), Съветът за регионално сътрудничество (СРС) и Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). Двустранните отношения с другите страни, обхванати от процеса на разширяване, и със съседните държави-членки на ЕС продължават да се развиват, включително тези със Сърбия, но на някои въпроси, особено на сътрудничеството при разследването и съдебното преследване на военни престъпления, е необходимо да се обърне трайно внимание. Отношенията със *Словения* се подобриха още повече с влизането в сила на Споразумението за международен арбитраж за границата.

През 2010 г. и през първото тримесечие на 2011 г. **икономиката** на Хърватия бе все още в рецесия въпреки възстановяването на икономиката на ЕС и на други търговски партньори. От пролетта насам обаче има признаци за активизиране на икономическата дейност. Безработицата, публичният дефицит и дългът продължиха да нарастват. Високата външна задлъжнялост продължава да бъде основна слабост на икономиката.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Хърватия е функционираща пазарна икономика. Тя би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза, при условие че продължи да прилага решително всеобхватната си програма за реформи, за да намали структурните слабости.

Широкият политически консенсус за основните елементи на една пазарна икономика бе запазен. Като се имат предвид съществуващите ограничения, водената макроикономическа политика бе общо взета подходяща за преодоляване на предизвикателствата, свързани с рецесията. Централната банка успя да запази обменния курс и финансовата стабилност, като паралелно с това поддържаше адаптивна парична политика, а инфлационният натиск продължи да бъде слаб. Банковият сектор продължи да проявява устойчивост на сътресения. Властите положиха усилия във фискалната сфера за ограничаване на нарастващия дефицит чрез съкращаване на разходите. Бюджетната рамка за постигането на фискална устойчивост в средносрочен план бе подобрена. Дефицитът по текущата сметка продължи да намалява, износьт нарасна, а вносьт бе малък вследствие слабото търсене на вътрешния пазар. Известен напредък, макар и ограничен, бе отбелязан при структурните реформи в рамките на Програмата за икономическо възстановяване.

Като цяло обаче темпото на извършване на структурните реформи продължи да бъде бавно, като това се отнася и за приватизацията и реструктурирането на губещите предприятия. Инвестиционният климат все още страда от голяма регулаторна тежест, непредвидимост на административните решения, особено на местно равнище, и множество неданъчни такси. Планираните реформи на изключително скования пазар на работна ръка бяха силно ограничени, а ниската заетост и участие на този пазар намаляха още повече. Социалните плащания, които представляват относително висок дял в държавния бюджет, продължиха да не бъдат добре насочвани. Като се има предвид необходимостта от постигането на средносрочна фискална устойчивост, бюджетният процес би могъл да бъде доусъвършенстван. Увеличаването на ефективността на публичните разходи продължава да бъде основно предизвикателство.

Що се отнася до **способността на Хърватия да поеме произтичащите от членството задължения**, подготовката за изпълнение на изискванията на ЕС продължи да напредва добре и в повечето сектори е налице голяма степен на привеждане в съответствие с правилата на ЕС. В повечето области бе отчетен допълнителен напредък, включително по преговорните глави, по които степента на привеждане в съответствие вече е висока. В някои области трябва да се положат допълнителни усилия за укрепване на административния капацитет, необходим за правилното прилагане на достиженията на правото на ЕС. Изпълнението на Споразумението за стабилизиране и асоцииране протича безпроблемно.

Добър напредък бе постигнат в сферата на *свободното движение на стоки*. Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС по тази глава е напреднало добре. Необходимо е обаче да се положат допълнителни усилия, особено във връзка с все още предстоящото преразглеждане на хоризонталното законодателство и на законодателството относно новия и стария подход в областта на стоките, за да може националното законодателство да бъде изцяло приведено в съответствие с достиженията на правото на ЕС.

В областта на *свободното движение на работници* бе отбелязан траен напредък и подготовката за прилагането на достиженията на правото на ЕС напредва. Трябва да се обърне трайно внимание на укрепването на административния капацитет с оглед на координирането на системите за социална сигурност.

Допълнителен напредък бе отбелязан в сферата на *правото на установяване и свободното предоставяне на услуги*, където привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС като цяло е удовлетворително. Нужна е постоянна работа с оглед на взаимното признаване на професионалните квалификации и транспонирането и прилагането на Директивата за услугите, за да се постигне пълно привеждане в съответствие. Освен това е необходимо административният капацитет на регулаторния орган в сферата на пощенските услуги да бъде доукрепен.

При *свободното движение на капитали* бе отчетен допълнителен напредък във връзка с достиженията на правото на ЕС относно платежните услуги, либерализирането на движението на капитали и борбата с изпирането на пари. Привеждането в съответствие на законодателството почти е приключило.

Напредъкът в областта на *обществените поръчки* продължи. Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС е в ход и почти е приключило. Специално внимание следва да се обърне на привеждането в съответствие на вторичното законодателство с новия закон за обществените поръчки и на укрепването на институциите в този сектор чрез непрекъснатото обучение и професионално развитие на техните служители.

Напредък може да бъде отчетен при *дружественото право*. Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС напредва добре. Допълнителен напредък бе отбелязан по отношение на *закона за интелектуалната собственост*, където степента на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС вече е много голяма. Все още предстои да се повиши в още по-голяма степен осведомеността на обществото за правата на интелектуална собственост.

Значителен напредък бе отбелязан при *политиката за конкуренция*, по-специално чрез одобряване на плановете за реструктуриране на корабостроителниците. Въпреки това не бе подписан нито един от договорите за приватизация. Постигната бе висока степен на привеждане в съответствие на законодателството. Нужно е да се положат допълнителни усилия, за да може хърватската агенция по конкуренция да продължи да постига резултати в борбата с картелите вследствие на влизането в сила на новия Закон за конкуренцията.

В сферата на *финансовите услуги* бе отбелязан добър напредък както по отношение на привеждането в действие на законодателството, така и по отношение на укрепването на административния капацитет. Степента на привеждане в съответствие е висока.

Хърватия отбеляза добър напредък в сферата на *информационното общество и медиите* и постигна висока степен на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Необходимо е да се положат допълнителни усилия, за да се окаже подкрепа за либерализирането на всички сегменти на пазарите на електронни комуникации и да се насърчи независимостта на обществения радио- и телевизионен оператор.

Добър напредък може да бъде отчетен при *селското стопанство и развитието на селските райони*, по-специално в създаването и функционирането на разплащателната агенция и интегрираната система за управление и контрол и относно организацията на общия пазар. Като цяло подготовката е в ход. Необходимо е Хърватия да продължи да полага значителни усилия във всички тези области, за да може да разполага с напълно функциониращи системи, които отговарят на изискванията. Непрекъснати усилия са нужни и при привеждането на системата за подкрепа на селското стопанство в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Необходимо е Хърватия да увеличи незабавно капацитета си за усвояване на средствата за развитие на селските райони.

Добър напредък може да бъде отчетен по отношение на *безопасността на храните и ветеринарната и фитосанитарната политика*, по-конкретно при транспонирането на законодателството на ЕС и приемането на законодателство за изпълнението му. В няколко сектора транспонирането на законодателството е в процес на приключване. Необходимо е Хърватия да продължи да полага усилия за модернизирането и упражняването на контрол върху предприятията, за създаването на гранични пунктове за проверка, за упражняването на контрол върху вторичните животински продукти и за укрепването на административния си капацитет и капацитета за контрол.

Страната продължи да отбелязва добър напредък при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в сферата на *рибарството*. Като цяло подготовката напредва добре. Необходимо е Хърватия да продължи да полага усилия във връзка с прилагането на законодателството, по-конкретно с оглед на управлението, проверката и контрола на флота и с оглед на структурната политика.

Допълнителен напредък бе отбелязан в сферата на *транспортната политика*, където степенята на привеждане в съответствие на законодателството е висока. Нужно е да бъдат положени допълнителни усилия, по-конкретно за да продължи работата по втората фаза на Споразумението за Общоевропейско авиационно пространство, за да приключи привеждането в съответствие на законодателството за авиацията и за да може органът за безопасност на железопътния транспорт и информационната система за мониторинг на трафика на плавателни съдове да функционират пълноценно.

Известен напредък бе отбелязан в областта на *енергетиката*, където степента на привеждане в съответствие на законодателството е висока. Необходимо е да бъдат положени допълнителни усилия, по-специално във връзка с отварянето на пазарите на електроенергия и газ и изпълнението на целите на ЕС, свързани с възобновяемите енергийни източници и енергийната ефективност. Необходимо е административните процедури, свързани с проекти за възобновяема енергия, да бъдат опростени, а административният капацитет — укрепен.

Известен напредък бе постигнат в областта на *данъчното облагане*. Степента на привеждане в съответствие на законодателството в Хърватия е много висока, но е необходимо да се положат допълнителни усилия, най-вече във сферата на ДДС и акцизите. Страната следва да продължи подготовката за свързването на информационните системи помежду им.

Известен напредък бе отчетен в сферата на *икономическата и паричната политика*, където привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС е приключило. От полза би било да се полагат трайни усилия за по-добро координиране на икономическата политика.

В сферата на *статистиката* бе отбелязан добър напредък. Постигната бе добра степен на привеждане в съответствие на законодателството. Необходимо е усилията да продължат, за да може статистиката в Хърватия да бъде изцяло приведена в съответствие с изискванията на ЕС.

Известен напредък бе постигнат в областта на *социалната политика и трудовата заетост*. Налице е добра степен на привеждане на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Продължават обаче да съществуват някои пропуски при привеждането в съответствие на законодателството, по-конкретно при транспонирането на директивите от трудовото право извън приложното поле на Закона за труда и в областта на борбата с дискриминацията и равенството между половете. Следва да се обърне надлежно внимание с цел отстраняването на структурните слабости на пазара на труда, функционирането на социалния диалог и изграждането на капацитет на социалните партньори. Във всички сфери административният капацитет се нуждае от трайно укрепване.

Хърватия отбеляза известен напредък при *политиката за предприятията и индустриалната политика*. Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС по тази глава е напреднало в много голяма степен. Нужни са допълнителни постоянни усилия, които да бъдат съсредоточени върху подобряването на бизнес средата посредством намаляване на административната тежест и върху иновациите и уменията. Необходимо е привеждането на определението за малки и средни предприятия в съответствие с достиженията на правото на ЕС да бъде приключено. Усилията за реструктуриране на корабостроителния отрасъл трябва да продължат.

Хърватия отбеляза допълнителен напредък в сферата на *трансевропейските мрежи*, в която привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС приключи.

Добър напредък бе отчетен по отношение на *регионалната политика и координирането на структурните инструменти*. Хърватия е в напреднал етап от подготовката си за прилагане на кохезионната политика във всички сфери. Нужни са допълнителни постоянни усилия, които да бъдат съсредоточени върху увеличаването

на административния капацитет на Хърватия за бъдещото прилагане на кохезионната политика и върху създаването на напълно развита схема за проекти.

Хърватия постигна значителен напредък в сферата на *съдебната власт и основните права*. Реформата на съдебната власт продължи с приемането на ново законодателство, с което допълнително се утвърждава независимостта на съдебната власт и се намалява обемът на натрупаните за разглеждане дела. Съдебната реформа изисква постоянно внимание, особено когато става въпрос за съдебната ефективност и практическото изпълнение на новите мерки, свързани с независимостта, безпристрастността и отчетността на съдебната власт. Хърватия продължи да подобрява обработването на националните дела за военни престъпления. Необходимо е да се намери цялостно решение на въпроса за безнаказаността. Усилията за борба с корупцията бяха ускорени и бяха отбелязани положителни резултати, особено при усъвършенстването на законодателството и укрепването на съответните органи. Резултатите от ефективното разглеждане на дела за корупция трябва да бъдат подобрени, особено когато става въпрос за дела за корупция по високите етажи или на местно равнище и за дела, свързани с обществените поръчки и съдебната власт. Необходимо е да бъде натрупан по-голям опит във връзка с практическото прилагане на новоприетата превантивна правна рамка. Защитата на основните права бе укрепена, но е необходимо прилагането ѝ на практика да се подобри в още по-голяма степен, особено по отношение на малцинствата и бежанците.

Добър напредък може да бъде отчетен в областта на *правосъдието, свободата и сигурността*, където цялостното привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС е напреднало. Правната рамка по отношение на убежището бе укрепена. Необходимо е да се обърне внимание на подобряването на интеграцията на лицата, на които е предоставена закрила в Хърватия, и на закрилата на непълнолетните незаконни мигранти. Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС относно визите трябва да продължи. Напредък бе отчетен във връзка с външните граници. Укрепването на граничната полиция по отношение на персонала и оборудването продължи. Необходимо е Хърватия да се съсредоточи върху съвременното изпълнение на преработения план за действие за интегрирано управление на границите. Напредък бе постигнат при съдебното сътрудничество по граждански и наказателни въпроси. Добър напредък може да бъде отчетен и в борбата с организираната престъпност и наркотиците.

Напредъкът в областта на *науката и изследванията* продължи, степента на привеждане в съответствие е голяма, но все още са необходими усилия във връзка с равнището на инвестиции в научните изследвания и висококвалифицираните изследователи и техните права. Следва надлежно да бъде обсъдена подготовката за инициативата „Съюзът за иновации“.

Добър напредък бе отбелязан в сферата на *образованието, обучението, младежта и културата*. Налице е добра степен на привеждане на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Хърватия участва пълноправно в програмите „Обучение през целия живот“ и „Младежта в действие“ от януари 2011 г. Професионалното образование и обучение и образованието за възрастни изискват постоянно внимание.

Постигнат бе напредък в областта на *околната среда*. Като цяло подготовката на Хърватия е към края си както по отношение на привеждането в съответствие на

законодателството, така и по отношение на прилагането му, по-специално в сферата на качеството на водите и химическите вещества. Необходимо е да се подобри прилагането на хоризонталните достижения на правото на ЕС, и по-конкретно ефективното участие на обществеността и достъпа до правосъдие по въпроси, свързани с околната среда. Все още са необходими значителни усилия за допълнителното укрепване на административния капацитет, особено във връзка с опазването на природата и изменението на климата. Що се отнася до *изменението на климата*, все още е нужно да се положат допълнителни значителни усилия, за да може привеждането в съответствие на законодателството да бъде довършено и самото законодателство да бъде приложено, по-специално в сферата на авиацията, безплатното предоставяне на квоти, регистрите и продажбата на търг.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *защитата на потребителите и здравеопазването*. Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС и подготовката в сферата на защитата на потребителите напредват добре. Необходимо е да се полагат постоянни усилия за уреждане на останалите нерешени въпроси в областта на общественото здравеопазване.

Хърватия продължи да отбелязва добър напредък в сферата на *митническия съюз*. Степента на привеждане в съответствие на законодателството в тази сфера е много голяма и по време на разглеждания период бе извършено допълнително привеждане в съответствие. Страната продължи да увеличава своя административен и оперативен капацитет, като модернизира оборудването си за физически проверки и подобри способностите си за анализиране на риска. Подготовката за взаимно свързване на информационните системи също е напреднала добре и следва да продължи. Нужни са усилия за засилване на административния капацитет за вътрешен контрол, контрол след митническото освобождаване и управление на риска.

Хърватия продължи да отчита напредък в областта на *външните отношения*, където привеждането в съответствие на законодателството е напреднало, и продължава да координира и адаптира позицията си спрямо тази на ЕС в международните организации. Въпреки това страната следва да положи по-големи усилия, за да приведе международните си споразумения в съответствие с достиженията на правото на ЕС и да продължи да укрепва административния си капацитет в сферата на политиката за развитие и хуманитарната помощ.

Хърватия отбеляза допълнителен напредък във *външната политика и политиката на сигурност и отбрана*. Страната продължи да участва в няколко мисии на ЕС във връзка с общата политика на сигурност и отбрана. Тя постигна висока степен на привеждане в съответствие на законодателството в тази област. Необходимо е Хърватия да продължи да засилва контрола върху оръжията, включително да направи информацията, свързана с оръжията, по-прозрачна.

Страната отбеляза допълнителен напредък в областта на *финансовия контрол*, където привеждането в съответствие на законодателството напредна. Необходимо е да се полагат непрекъснати усилия за подобряване на публичния вътрешен финансов контрол и външния одит в Хърватия на централно и местно равнище.

Добър напредък може да бъде отчетен при *финансовите и бюджетните разпоредби*. Административната инфраструктура и процедури за управление на системата на собствените ресурси при присъединяването са до голяма степен налице.

Бивша югославска република Македония

Бившата югославска република Македония продължава да изпълнява в достатъчна степен **политическите критерии**. Страната продължи да извършва реформи, свързани с присъединяването, но все още съществуват сериозни предизвикателства. Парламентарните избори през юни бяха проведени като цяло в съответствие с международните стандарти. Новата управляваща коалиция бе сформирана бързо. Известен напредък бе отбелязан в областта на съдебната власт и публичната администрация, по-конкретно във връзка с правната рамка. Необходимо е да се положат допълнителни усилия за осигуряване на ефективното изпълнение, по-специално по отношение на свободата на словото в медиите, съдебната и административната реформа и борбата с корупцията. Нужно е диалогът между правителството и опозицията да бъде засилен, за да се осигури безпроблемното функциониране на институциите.

Охридското рамково споразумение, чиято десета годишнина бе отбелязана, продължава да бъде основен елемент за демокрацията и правовата държава в страната. Известен напредък бе отбелязан при прилагането на Закона за езиците, децентрализацията и равностойното представителство. Нужни са непрекъснати усилия за преодоляването на настоящите предизвикателства, каквото е образованието, и установяването на хармонични отношения между всички общности.

Извършени бяха подобрения в провеждането на изборите, които бяха конкурентни и добре организирани в цялата страна. Необходимо е правителството да отстрани пропуските и да изпълни изцяло заключенията и препоръките на екипа на ОССЕ/СДИПЧ за наблюдение на изборите. Ресурсите на парламента трябва да бъдат увеличени, за да може той да изпълнява задачите си. Бойкотът от страна на опозицията възпрепятства работата на парламента от януари до изборите. След изборите опозицията е представена в новия парламент. Известен напредък бе постигнат по отношение на реформата на парламента. Напредък бе отбелязан при прилагането на Закона за езиците и процедурния правилник. Политическият диалог трябва да бъде засилен в още по-голяма степен.

Правителствената коалиция превъзмогна трудностите и укрепи вътрешното сътрудничество. Новото правителство даде нов тласък на процеса на реформи, свързани с ЕС. Що се отнася до местното управление, финансовата рамка за предоставянето на услуги на местно равнище трябва да бъде по-прозрачна и по-справедлива.

По отношение на рамката за публичната администрация бе отчетен напредък със създаването на министерство, отговарящо за реформата в публичната администрация. Напредък бе отбелязан и при услугите в областта на електронното правителство за подобряване на услугите, предоставяни на гражданите. Въпреки това напредъкът по отношение на цялостното изпълнение на реформите бе ограничен. Необходимо е да се положат значителни допълнителни усилия, по-конкретно във връзка с политиката на наемане на служители и съблюдаването на принципите на прозрачност, професионализъм и независимост на държавната администрация. Чрез измененията, внесени в Закона за общите административни процедури, не се осигурява ефективното предоставяне на административни услуги и защитата на гражданите.

Приет бе широкообхватен правен пакет за постигането на по-голяма ефективност на съдебната власт, като някои части от него ще влязат в сила между 2012 г. и 2015 г. Създаден бе Върховен административен съд, с което бе запълнена празнина в съдебната система. Правото на глас на министъра на правосъдието в Съдебния съвет бе премахнато, за да се укрепи независимостта на съдебната власт. Необходимо е да се предприемат допълнителни стъпки за повишаване на независимостта и професионализма на практика, по-специално чрез практики за наемане на служители. Необходимо е да се ускори осъществяването на предходни реформи.

Внесени бяха допълнителни изменения в правната рамка на политиката за борба с корупцията. Предприети бяха действия във връзка с препоръките на GRECO и започна системна проверка на декларациите за имущество. Все още предстои да бъдат постигнати резултати при разглеждането на случаи на корупция по високите етажи и е необходимо проверката на декларациите за конфликт на интереси да бъде систематизирана. Публичните разходи и финансирането на политическите партии все още не са достатъчно прозрачни. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много области и все още е сериозен проблем.

Правната и институционална рамка за **правата на човека и закрилата на малцинствата** в общи линии е въведена. *Гражданските и политическите права* като цяло се спазват. Допълнителният напредък, отбелязан в тази област, е ограничен. Някои затвори бяха ремонтирани, но все още предстои страната да изготви ефективна национална стратегия за системата на затворите. Продължават да съществуват слабости при борбата с безнаказаността в рамките на правоприлагащите агенции. Стартиран бе диалог относно сериозното безпокойство, породено от липсата на свобода на словото в медиите. Издатели и журналисти сигнализираха за засилване на политическия натиск и сплашване. Закриването на голям телевизионен канал и три вестника, които критикуваха правителството, заради обвинения за укриване на данъци, породиха безпокойство за пропорционалността и селективността на процедурата, вследствие на която медийният пейзаж изгуби разнообразието си. В този контекст журналистите и политиките на издателите лесно се поддават на влияние, което води до широко разпространение на самоцензурата. Публичният оператор за радио- и телевизионно разпръскване не успява да изпълнява законово установената си роля.

Икономическите и социалните права са до голяма степен налице и бе отбелязан известен допълнителен напредък. Използвани бяха нови критерии за представителното участие на социалните партньори. Националният съвет за предотвратяване на младежката престъпност и Комисията за защита срещу дискриминация започнаха да функционират. Законът за борба с дискриминацията продължава да бъде изцяло приведен в съответствие с достиженията на правото на ЕС, особено по отношение на дискриминацията на основание сексуална ориентация. Необходимо е капацитетът на Комисията за борба с дискриминацията да бъде засилен.

Известен напредък бе отбелязан в областта на *културните права и малцинствата*. Отбелязването на десетата годишнина на Охридското рамково споразумение бе добър повод за засилване на диалога между общностите в страната. Президентът и министър-председателят на страната участваха в проявите, с които бе чествано това важно събитие. В парламента бе отбелязан напредък при прилагането на Закона за езиците. Представителството на етническата албанска общност в държавната администрация е в съответствие с дела ѝ от населението, а представителството на ромската и турската

общност нарасна. Интеграцията на ромите в образователната система се подобри и те се записват по-активно в средното и университетското образование. Необходими са непрекъснати усилия за насърчаване на доверието, особено в сферата на образованието, културата и езика. Ромите продължават да живеят при много трудни условия, както и да бъдат подлагани на дискриминация.

Що се отнася до **регионалните въпроси и международните задължения**, страната продължи да сътрудничи напълно на Международния наказателен трибунал за бивша Югославия (МНТБЮ). През юли парламентът прие автентично тълкуване на Закона за амнистията, в което се посочва, че амнистията следва да се използва при заподозрените лица по дела, които няма да се разглеждат от МНТБЮ. Що се отнася до Международния наказателен съд, двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общите позиции и водещите принципи на ЕС по този въпрос. Страната трябва да се съобрази с позицията на ЕС.

Бившата югославска република Македония продължи да участва активно в регионалните инициативи за сътрудничество, сред които Процесът на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ), Съветът за регионално сътрудничество (СРС) и Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА).

Бившата югославска република Македония е активен партньор в региона и продължи да развива отношенията си със съседните държави и с останалите държави, обхванати от процеса на разширяване. Отношенията ѝ с Гърция продължиха да бъдат неблагоприятно повлияни от нерешения въпрос за наименованието. Страната продължава да участва в разговори под егидата на ООН и в срещи между министър-председателите, за да може въпросът да бъде решен. Действията и изявленията, които биха могли да повлияят отрицателно на добросъседските отношения, следва да бъдат избягвани. Поддържането на добросъседски отношения, включително договарянето на взаимно приемливо решение на спора за името под егидата на ООН, продължава да бъде от основно значение.

Бившата югославска република Македония подобри **способността си за поемане на задълженията, произтичащи от членството**. Тя отбеляза известен напредък при изпълнението на приоритетите от Партньорството за присъединяване. Въпреки това страната все още не се е справила с големите недостатъци при изпълнението и ефективното прилагане на законодателството. Липсват подходящи човешки и финансови ресурси за пълното прилагане на достиженията на правото на ЕС.

Икономиката на бившата югославска република Македония започна да се възстановява през втората половина на 2010 г., като положително влияние върху нея оказаха външното търсене и нарастването на инвестициите, особено в строителния сектор. В края на 2010 г. правителството договори с МВФ предоставянето на резервна кредитна линия. Това следва да засили доверието на международните пазари. Структурните реформи продължиха. Въпреки това високата структурна безработица, особено сред младите хора и слабо образованите хора, продължава да бъде основна причина за безпокойство. Институционалният капацитет на публичната администрация и на регулаторните и надзорните агенции все още е недостатъчен.

Що се отнася до **икономическите критерии**, бившата югославска република Македония продължи да напредва добре. В някои сфери страната отбеляза допълнителен напредък към превръщането си във функционираща пазарна икономика,

по-конкретно чрез улесняване на регистрирането на фирми, ускоряване на съдебните процедури, подобряване на функционирането на финансовите пазари, допълнително опростяване на регулаторната рамка и подобряване на връзките с бизнеса. Страната би трябвало да е в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в краткосрочен план, при условие че продължи да прилага решително програмата си за реформи, за да намали значителните структурни слабости.

Бившата югославска република Македония успя да запази широк консенсус по основните елементи на икономическите политики. Икономическият диалог с бизнеса бе подобрен. Паричната политика, която се основава на де факто обвързване с еврото, допринесе за растежа и макроикономическата стабилност. Фискалната политика продължи да бъде ориентирана към постигането на стабилност. Известен допълнителен напредък бе отбелязан при улесняването на навлизането на пазара и при опростяването на регулаторната рамка. Времетраенето на процедурите по обявяване в несъстоятелност бе намалено още повече, а регистрацията на недвижимата собственост на практика приключи. Финансовият сектор започна да се възстановява от световната финансова криза. Конкуренцията в сектора и използването на услуги за финансово посредничество леко се подобриха.

Слабостите в прилагането на принципа на правовата държава продължават да пречат на правилното функциониране на пазарната икономика. Ефективността на публичната администрация все още е ниска, което се дължи на тежките процедури, слабостите, свързани с персонала, и голямото текучество на служителите. Някои регулаторни и надзорни агенции все още не разполагат с нужната независимост и ресурси за ефективното изпълнение на своите функции. Продължава да има трудности при изпълнението на договорите, което пречи на бизнес средата, по-специално на малките и средните предприятия. Качеството на образованието и човешкия капитал е ниско. Необходимо е физическият капитал да бъде модернизирани и увеличен в още по-голяма степен. Качеството на фискалното управление продължи да бъде ниско, което се дължи отчасти на силното ориентиране на публичните разходи в краткосрочен план. Вследствие на това напредъкът при намаляването на изключително високата структурна безработица продължи да бъде много ограничен. Дългът на публичния сектор нарасна, отразявайки непрекъснатия фискален дефицит и по-голямото използване на външни заеми. Сивата икономика продължава да бъде сериозно предизвикателство.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *свободното движение на стоки*. Бюджетът за изпълнението на всеобхватната стратегия за хоризонталните институции нарасна, но въпреки това рамковото законодателство все още не е изцяло приведено в съответствие с хоризонталните достижения на правото на ЕС. Малък напредък бе отбелязан в сферата на *свободното движение на работници*, в която привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС все още е на ранен етап. Що се отнася до *правото на установяване и свободното предоставяне на услуги*, страната предприема действия, особено в областта на пощенските услуги. Координирането между различните органи, отговарящи за даването на разрешение за извършването на трансгранични услуги, също бе подобро. Във връзка с взаимното признаване на професионалните квалификации подготовката на страната е на ранен етап. Напредъкът при *свободното движение на капитали* е основно във връзка с правоприлагането в сферата на борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Съществуват ограничения при краткосрочните портфейлни инвестиции и трансграничните

плащания, като се изчаква да се премине към втория етап на Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

Има напредък при *обществените поръчки*. Процедурите за възлагане на обществени поръчки са по-прозрачни, а изпълнението бе ускорено. Законодателството за концесиите и публично-частните партньорства все още не е приведено в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Административният капацитет в областта на средствата за правна защита и концесиите и този на договарящите органи продължава да бъде слаб.

Добър напредък бе отбелязан в сферата на *дружественото право*, особено при привеждането на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Правната рамка в областта на одита продължава да бъде в съответствие едва частично. Известен напредък бе постигнат при укрепването на правната рамка в сферата на *интелектуалната собственост*. Резултатите при разследването, съдебното преследване и съдебното разглеждане на случаите на пиратство и фалшифициране са незадоволителни, а информираността на обществеността за правата на интелектуална собственост продължава да бъде слаба.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *конкуренцията*. Отчетено бе количествено подобрение на резултатите при правоприлагането в областта на сливанията и държавната помощ, но в областта на картелите резултатите продължават да бъдат слаби. Качеството на решенията, свързани с държавна помощ, трябва да бъде подобро още повече. Комисията за защита на конкуренцията не разполага с подходящите бюджетни ресурси и персонал в сферата на антитръстовата политика и сливанията.

Като цяло бе отбелязан добър напредък в областта на *финансовите услуги*. Постепенно се прилага надзор, основан на риска. Въведено бе ново законодателство, с което се регулират финансовите услуги като лизинговите и небанковите финансови дружества.

Напредък бе постигнат в сферата на *информационното общество и медиите*. Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС напредва и бяха въведени повечето основни защитни мерки по отношение на конкуренцията. Капацитетът на Съвета за радио и телевизия за осъществяването на ефективен мониторинг на пазара все още е недостатъчен.

Допълнителен напредък бе постигнат в сферата на *селското стопанство и развитието на селските райони*. Основните политики в подкрепа на развитието на селското стопанство и селските райони постепенно биват привеждани в съответствие с изискванията на ЕС. За привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС е необходимо да се полагат постоянни усилия. Административният капацитет в целия сектор продължава да буди безпокойство. Напредъкът при *политиката за безопасност на храните и ветеринарната и фитосанитарната политика* бе добър, най-вече по отношение на приемането на ново рамково законодателство. Административният капацитет на Агенцията по храните и ветеринарната медицина обаче продължава да бъде недостатъчен, за да се осигури правилното прилагане на достиженията на правото на ЕС.

В сферата на *транспортната политика* напредък бе отбелязан най-вече при използването на тахографи. Продължават да съществуват предизвикателства, които са

свързани по-специално с все още недостатъчния административен капацитет на регулаторните органи и органите за безопасност на транспорта. Необходимо е да бъдат въведени процедури за удостоверяване на безопасността.

Добър напредък бе постигнат в *енергийния сектор*, по-специално във връзка с привеждането в действие на новото рамково законодателство и уреждането на дългогодишния спор с оператора на разпределителната система, голям инвеститор от ЕС. Все още предстои да бъде създаден ефективно функциониращ пазар на електроенергия и да бъдат осигурени условия за развитието на конкуренция. Все още не е осигурена финансовата независимост на регулаторния орган за радиационна защита.

Ограничен напредък може да бъде отчетен при хармонизирането на *законодателството за данъчното облагане* с достиженията на правото на ЕС. Оперативният капацитет, необходим за управлението на данъчното облагане, продължи да се подобрява. Все още предстои да бъдат въведени ефективни средства за борба с данъчните измами и да бъде изготвен кодекс за поведение относно данъчното облагане на предприятията.

Значителен напредък бе постигнат при *икономическата и паричната политика*, особено във връзка с приемането на съответното законодателство за централната банка. Качеството на предприєдинителната икономическа програма бе подобро. Добър напредък бе отчетен в няколко области на *статистиката*, но продължават да са необходими значими усилия за подобряването на икономическата статистика.

Ограничен напредък бе отбелязан при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на *социалната политика и трудовата заетост*. Прилагането на рамковия закон за борба с дискриминацията започна. Все още предстои да бъде извършено цялостно привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Високата безработица и слабото участие на пазара на труда продължават да бъдат безпокойство. Приобщаването на ромите, хората с увреждания и други хора, които страдат от социално изключване, е бавно. Ефективните политики за трудова заетост и социално приобщаване следва да се прилагат по-активно, а социалният диалог — да се засили в още по-голяма степен. Общият административен капацитет не е достатъчен.

Напредъкът в областта на *политиката за предприятията и промишлеността* е добър, но неравномерен. Постигнати бяха известни резултати при опростяването на законодателството и административните процедури за функционирането на предприятията и при намаляването на разходите за стопанска дейност. Мерките за подпомагане на предприятията продължават да бъдат разпръснати в рамките на няколко програми.

Допълнителен напредък бе постигнат в сферата на *трансевропейските мрежи*. Страната продължава да развива своята транспортна, енергийна и телекомуникационна мрежа и да участва активно в Транспортната обсерватория за Югоизточна Европа и в Енергийната общност. Изграждането на коридор X все още закъснява, тъй като бе необходимо допълнително време за създаването на финансовата рамка.

Известен напредък бе отчетен при *регионалното развитие и координирането на структурните фондове*, както и при изпълнението на компонентите на ИПП, свързани с оперативната програма за регионално развитие и развитие на човешките ресурси.

Неподходящият експертен опит и недостатъчната координация между институциите доведоха до значителни закъснения. Необходимо е властите да поемат по-голяма отговорност при изпълнението на програмата.

Известен ограничен напредък може да бъде отбелязан по отношение на независимостта и ефективността на *съдебната власт*, включващ внасянето на промени в участието на министъра на правосъдието в Съдебния съвет и създаването на Върховен административен съд. Необходимо е да се положат допълнителни усилия във връзка с оценяването на работата на съдиите и гарантирането на тяхната сигурност. Известен ограничен напредък бе отчетен при *политиката за борба с корупцията*. Привеждането в съответствие на законодателството продължи и бе въведена редовна проверка на декларациите за имущество. Все още предстои да бъдат постигнати резултати при разглеждането на случаи на корупция по високите етажи. Що се отнася до *основните права*, правната и институционална рамка е налице до голяма степен, но е нужно да се прилага по-добре. Стартиран бе диалог, чиято цел е да бъде разсеяно сериозното безпокойство, породено от липсата на свобода на словото в медиите. Известен напредък бе отбелязан по отношение на културните права и малцинствата. Охридското рамково споразумение продължава да бъде основен елемент за демокрацията и правовата държава.

В сферата на *правосъдието, свободата и сигурността* добър напредък може да бъде отчетен по отношение на външните граници и Шенген, съдебното сътрудничество и митническото сътрудничество. Граничната полиция все още не разполага с нужното техническо оборудване и бюджетни средства. Известен напредък бе отбелязан при миграцията, визовата политика, полицейското сътрудничество и борбата с организираната престъпност. Осъществяването на реформата в полицията продължава, но все още има структурни проблеми, броят на служителите е недостатъчен и липсва бюджет. Изпълнението в областта на убежището продължава да бъде недостатъчно, включително във връзка с осигуряването на правна помощ, устен превод и достъп до социални права.

Напредък бе отбелязан при европейските стандарти за *наука и изследвания*. Приета бе националната стратегия за периода 2011—2020 г. Участието в Седмата рамкова програма на ЕС за научни изследвания нарасна още повече. Административният капацитет за оказване на подкрепа при участието в рамковите програми е слаб. Известен напредък може да бъде отчетен при европейските стандарти в сферата на *образованието, обучението, младежта и културата*. Страната постигна по-добри резултати при изпълнението на общите показатели от рамката „Образование и обучение 2020“. Програмите „Обучение през целия живот“ и „Младежта в действие“ не бяха възобновени. По-активните контакти между етническите общности в сферата на образованието продължават да представляват предизвикателство.

Известен напредък може да бъде отчетен в областта на *околната среда*, особено при транспонирането на достиженията на правото на ЕС в националното законодателство и при ратифицирането на многостранни споразумения относно околната среда. Нужно е да бъдат положени значителни усилия за прилагане на националното законодателство, най-вече във връзка с управлението на водите и контрола на промишленото замърсяване. Що се отнася до *изменението на климата*, напредъкът при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в тази област и при тяхното изпълнение бе малък. Необходимо е да бъдат положени допълнителни усилия за укрепване на капацитета на институциите и сътрудничеството между тях. Известен

напредък бе отбелязан в сферата на *защитата на потребителите и здравеопазването*. Ограничените финансови ресурси и слабите оперативни структури продължават да възпрепятстват усилията, които се полагат.

Добър напредък бе отчетен в сферата на *митническия съюз*, както по отношение на митническото законодателство, така и по отношение на административния и оперативния капацитет.

Напредък бе отбелязан в областта на *външните отношения*, по-специално при провеждането в съответствие с общата търговска политика.

Напредък има и във *външната политика и политиката на сигурност и отбрана*. Страната предприе действия за установяването на по-добра координация между компетентните органи при изпълнението на международни ограничителни мерки. Тя приведе позицията си в съответствие с всички декларации на ЕС и решения на Съвета и демонстрира траен ангажимент при провеждането на граждански и военни операции и операции за управлението на кризи.

Напредъкът в сферата на *финансовия контрол* бе свързан основно с провеждането в съответствие на законодателството. Очаква се да бъдат положени усилия за прилагането на това законодателство, особено във връзка с установяването на системи за финансово управление и контрол. Административният капацитет на Държавната служба за одит бе доукрепен. Предстои обаче независимостта на службата да бъде записана в конституцията. Няма особен напредък при *финансовите и бюджетните разпоредби*. Като цяло няма значителни разлики между системите в страната и ЕС по отношение на основните принципи и институции, касаещи областите на политиката, които може да се отразят на правилното прилагане на правилата за собствените ресурси. Все още няма административна рамка за прилагане на правилата за собствените ресурси.

Черна гора

Черна гора отбеляза добър напредък при изпълнението на **политическите критерии** за членство в ЕС и като цяло постигнатите резултати са удовлетворителни, особено във връзка с изпълнението на основните приоритети, посочени в публикуваното през 2010 г. становище на Комисията¹⁸. Законодателната и институционалната рамка бяха усъвършенствани, като целта бе да се подобрят работата на парламента, рамката за провеждането на избори, професионализмът и деполитизацията на публичната администрация, независимостта и отчетността на съдебната власт, политиката за борба с корупцията, свободата на медиите и сътрудничеството с гражданското общество. Черна гора увеличи усилията си за постигането на резултати в борбата с корупцията и организираната престъпност. Предприети бяха действия за усъвършенстване на изпълнението на политиките за борба с дискриминацията и за гарантиране на правния статут на разселените лица и зачитане на техните права. На практика обаче уязвимите

¹⁸ Основните приоритети са свързани с изброените области: законодателна рамка за провеждането на избори и законодателна и надзорна функция на парламента; реформа на публичната администрация; съдебна реформа; борба с корупцията; борба с организираната престъпност; свобода на медиите и сътрудничество с гражданското общество; прилагане на рамката за борба с дискриминацията и ситуацията с разселените лица. За пълния текст на основните приоритети вж. COM(2010) 670.

групи продължават да бъдат обект на дискриминация. Черна гора продължи да играе конструктивна роля в региона и да изпълнява безпроблемно Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

Що се отнася до *демокрацията и правовата държава*, законодателството за правата и свободите на малцинствата и за изборите бе хармонизирано с конституцията.

Законодателната и институционална рамка за *провеждането на избори*, която е основен приоритет от становището, бе значително подобрена в съответствие с основните препоръки на ОССЕ/СДИЧП и Венецианската комисия. Новият избирателен закон отразява поетия в конституцията ангажимент за реално представяне на малцинствата чрез предприемането на положителни действия за представянето на всички малцинства на парламентарните избори. Освен това чрез него се подобрява администрацията и изборите стават по-прозрачни. Напредък бе постигнат при укрепването на законодателната и надзорната функция на *парламента*, което също е основен приоритет в становището, посредством оказване на по-голяма подкрепа на парламентарните комисии, по-добро планиране на парламентарната дейност и по-строг надзор, особено в сферата на отбраната и сигурността. Цялостният капацитет на парламента за съпоставяне на законодателните проекти с достиженията на правото на ЕС и средствата за изпълнението на тази задача все още предстои да бъдат подобрени. Необходимо е да се положат допълнителни усилия за консолидиране на надзорната функция на парламента и за увеличаване на административния му капацитет.

Новото *правителство* отдава голям приоритет на процеса на интеграция в ЕС. Координирането на работата на правителството и изготвянето на политики бе подобро в още по-голяма степен, особено качеството на консултациите, провеждани с гражданското общество. Правителството работи системно и ефективно по плана за действие за изпълнение на основните приоритети, посочени в становището на Комисията. Способността на министерствата да осигуряват последователност и да осъществяват мониторинг върху ефективното изпълнение на законите се подобри до известна степен, но все още е необходимо да бъде доразвита. Администрацията, участваща в координирането на европейската интеграция, включително във връзка с финансовото подпомагане, трябва да бъде значително укрепена. Все още предстои да бъдат направени законодателни изменения с оглед на създаването на прозрачна, ефективна и подотчетна администрация на местно равнище.

Черна гора предприе важни стъпки за преодоляване на основните предизвикателства вследствие на *реформата на публичната администрация*, която е основен приоритет, посочен в становището. Правителството прие и започна да изпълнява стратегия за реформа на публичната администрация, чиято цел е да се въведат европейски стандарти при наемането на работа и повишенията и да се повиши ефективността. Приета бе усъвършенствана правна рамка за държавната служба и държавната администрация, целяща постигането на ефективност, деполитизацията и назначението на служители въз основа на постигнатите резултати. Законодателството за регулиране на административните процедури бе изменено и бе поставено началото на друга всеобхватна реформа. Органът за управление на човешките ресурси бе укрепен. Подготовката за прилагане на приетото законодателство трябва да бъде ускорена и да бъде съсредоточена върху реална деполитизация, професионализъм, ефективност и безпристрастност на администрацията, включително посредством назначения и повишения въз основа на постигнатите резултати. При изпълнението на тази стратегия трябва да се обърне надлежно внимание на необходимостта от рационализиране на

административните структури и укрепване на административния капацитет, по-специално в областите, свързани с европейската интеграция, като паралелно с това се осигури финансовата устойчивост на публичната администрация. Капацитетът на Службата на омбудсмана и на Държавната одитна институция трябва да бъде засилен още повече.

Що се отнася до *съдебната система*, Черна гора отбеляза напредък при повишаването на независимостта, автономията, ефективността и отчетността на съдиите и прокурорите, което е сред основните приоритети, посочени в становището. Правната рамка по отношение на независимостта на съдебната власт и автономията на прокуратурата бе подобрена на подконституционно равнище, а конституционната реформа напредна. Разпоредбите за подотчетността на съдиите и прокурорите бяха затвърдени. През предстоящия период ще е необходимо да бъдат положени значителни усилия за приключването на правната реформа и за ефективното прилагане на новоприетото законодателство, включително чрез отбелязването на убедителни резултати във връзка със случаите на корупция и организирана престъпност на всички равнища. Все още предстои да бъде създадена единна за цялата страна система за първоначални назначения в съдебната система, която да се базира на анонимни тестове. Все още не е въведено систематично обучение, най-вече относно новото законодателство и правото на ЕС, за всички съдии и прокурори. Усилията за намаляване на обема на натрупаните за разглеждане дела бяха увеличени, но е нужна по-последователна методология. Липсата на подходяща инфраструктура и оборудване продължава да пречи на ефективността на съдебната система. Необходимо е да се дава пълна гласност на съдебните решения.

По отношение на *политиката за борба с корупцията* напредък бе отбелязан при изпълнението на стратегията и плана за действие на правителството за борба с корупцията, което е сред основните приоритети, посочени в становището. Стратегическата и законодателна рамка за борба с корупцията бе укрепена в основните области, а именно финансирането на политическите партии, конфликта на интереси, инкриминирането, защитата на лицата, подаващи сигнали за корупция, и обществените поръчки. Анализът на риска в уязвими сфери приключи, като целта е да се доусъвършенстват политиките за превенция. Техническият и административен капацитет за предотвратяване на корупцията и борба с нея бе осъвременен и бяха разследвани няколко случая на корупция. Предприети бяха действия за постигането на стабилни резултати при дейното разследване, съдебно преследване и издаване на присъди по случаи на корупция на всички нива, което е част от посочените в становището основни приоритети в сферата на борбата с корупцията. Необходимо е обаче да бъдат положени допълнителни усилия за постигането на още по-големи резултати. Окончателните присъди, особено по дела за корупция по високите етажи, продължават да бъдат малко на брой. Липсата на подходящо оборудване и специалисти все още пречи на използването на специални разузнавателни средства. Координацията между различните ведомства и, по-специално, сътрудничеството между прокурорите и полицията трябва да бъдат подобрени в още по-голяма степен. Прилагането на законодателната рамка е неравномерно. Нужна е решимост при прилагането на разпоредбите относно конфликта на интереси и финансирането на политическите партии, които влязоха в сила наскоро. Продължава да е налице необходимост от осъществяването на по-строг мониторинг на корупцията и конфликтите на интереси в съдебната власт. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много области и все още е сериозен проблем.

Зачитането на *правата на човека и защитата на малцинствата* в Черна гора до голяма степен са гарантирани. Положени бяха усилия за усъвършенстване на съответната правна и институционална рамка. Нужно е съществуващото законодателство да бъде изпълнявано ефективно, а административният капацитет — да бъде укрепен.

Напредъкът при *утвърждаването и прилагането на правата на човека* е ограничен. Авторитетът и влиянието на службата на органа за защита на правата на човека и свободите (омбудсмана) бяха значително засилени. През юли бе приет новият Закон за омбудсмана, съгласно който омбудсманът е националният механизъм за защита срещу изтезания и дискриминация. Въпреки това службата на омбудсмана продължава да страда от недостатъци, свързани с нейния финансов и административен капацитет за ефективно изпълнение на задачите ѝ. Известен ограничен напредък бе отбелязан при *малтретирането и борбата с безнаказаността*. Съответният персонал премина допълнително обучение. Продължава да се съобщава за отделни случаи на насилие, по-специално в полицейските управления. Разглеждането на случаите, за които е било съобщено, все още е слабо. Що се отнася до *системата на затворите*, правната и регулаторна рамка за въвеждане на система от алтернативни наказания и за изпълнение на наказанията бе изготвена. Все още е необходимо условията в затворите да бъдат приведени в съответствие с международните стандарти в по-голяма степен, особено що се отнася до осигуряването на медицинско лечение и семейни стаи. Освен това е нужно въпросът за ефективното изпълнение на наказанията също да бъде разгледан.

Напредък бе отбелязан при *свободата на словото*, която е сред основните приоритети, посочени в становището. Клеветата и злепоставянето бяха изцяло декриминализирани. Върховният съд прие насоки, които бяха изпратени на националните съдилища и с които се определя равнището на парично обезщетение по делата за клевета срещу медии, в съответствие с европейските стандарти и практиката на Европейския съд за правата на човека. Въпреки това предходни случаи на насилие и отправяни понастоящем заплахи срещу журналисти все още не се разследват и преследват по целесъобразен начин.

Свободата на събиране и сдружаване до голяма степен се зачита. Много добър напредък бе отбелязан при сътрудничеството между държавните институции и организациите на *гражданското общество*, което е сред основните приоритети, посочени в становището. Законът за неправителствените организации бе приет през юли. Най-високопоставените държавни органи поддържат редовни контакти с неправителствените организации и открито и конструктивно сътрудничество със съответните заинтересовани страни. Също така бяха положени усилия за подобряване на сътрудничеството с гражданското общество на местно равнище.

Черна гора отбеляза напредък при политиките за *борба с дискриминацията*, които са сред основните приоритети в становището. Законът за омбудсмана бе приет през юли и понастоящем омбудсманът отговаря за случаите на дискриминация. През септември в кабинета на министър-председателя бе назначен съветник по въпросите на борбата с дискриминацията. Ромите, ашкалите и гюптите, хората с увреждания и представителите на хомосексуалната, бисексуалната и транссексуалната общност продължават да бъдат дискриминирани, включително от страна на публичните органи. Необходимо е Законът за борба с дискриминацията да се прилага ефективно, като се увеличи капацитетът на службата на омбудсмана и правоприлагащите органи за правилно разглеждане на случаите на дискриминация. Напредък бе отчетен по

отношение на прилагането на правата на *хората с увреждания*. Приети бяха Законът за борба с дискриминацията срещу хората с увреждания и Законът за професионална реабилитация и трудова заетост на хората с увреждания. Стартирани бяха образователни дейности, които да приобщат хората с увреждания, и бяха положени известни усилия за насърчаване на наемането им на работа. Правната рамка обаче съдържа недостатъци, които са свързани по-конкретно с мерките за насърчаване и механизмите за санкциониране, и тези лица продължават да бъдат дискриминирани по отношение на наемането на работа и достъпа до обществени места. Условиата в специализираната институция „Комански мост“ продължават да бъдат безпокойство. Известен напредък бе отбелязан при насърчаване на зачитането на *правата на жените*, но прилагането на тези права, особено когато става въпрос за защита на жертвите на домашно насилие, продължава да бъде ограничено. Достъпът на жените до длъжности, свързани с вземането на решения, трябва да се подобри.

Напредъкът при *правата на собственост* е ограничен. Процесът на реституция продължава да бъде много бавен и е необходимо да бъде ускорен. Заради няколко случая на подправяне на документи за собственост бяха взети мерки за засилване на контрола върху службите по кадастъра. Парламентът прие през юли изменения в Закона за държавните геодезични измервания и кадастъра на недвижимото имущество. Въпреки това все още предстои функционирането на кадастъра да се подобри, по-специално във връзка с пълнотата и точността на данните и националния обхват на системата.

Междуетническите отношения в Черна гора се запазиха стабилни. Направени бяха усилия за по-голямо представителство на малцинствата в политиката, като бяха внесени изменения в Закона за правата на малцинствата с оглед хармонизирането му с конституцията. Напредъкът в икономическото, социалното и политическото приобщаване на *ромите, ашкалите и гюптите* все още е доста ограничен въпреки непрекъснатите усилия на националните и местните власти. Ограничен напредък бе отбелязан и във връзка с подобряването на положението на *разселените лица*, което е сред основните приоритети в становището. Въпреки усилията на властите да дадат на тези лица правен статут тромавите процедури са причина малко на брой лица да получат статут на законно пребиваващи.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, Черна гора продължава да изпълнява изискванията на Процеса на стабилизиране и асоцииране относно сътрудничеството с МНТБЮ и регионалното сътрудничество. Страната продължи да участва активно в регионални инициативи за сътрудничество, сред които са Процесът на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ), Съветът за регионално сътрудничество (СРС) и Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). През 2010—2011 г. Черна гора председателстваше Централноевропейската инициатива (ЦЕИ), Процесът на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ) и Адриатическо-Йонийската инициатива (АЙИ). Страната продължава да бъде силно ангажирана с регионалното сътрудничество и да играе конструктивна роля в региона. Все още предстои да бъдат уредени нерешени двустранни въпроси.

Значителен напредък бе постигнат в процеса, чието начало бе поставено с *Декларацията от Сараево*. След срещите през юни и септември 2011 г. Босна и Херцеговина, Хърватия, Черна гора и Сърбия постигнаха съгласие по редица въпроси, включително по текста на съвместна декларация, която ще бъде подписана на министерска конференция в Белград през ноември 2011 г.

Що се отнася до Международния наказателен съд, двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати от 2003 г. не е в съответствие с общата позиция и водещите принципи на ЕС по този въпрос. Необходимо е позицията на Черна гора да бъде в съответствие с тази на ЕС.

През 2010 г. **икономиката** на Черна гора започна да се възстановява от последиците от кризата, която постави на изпитание икономическата политика на страната. Заради липсата на стандартни инструменти на паричната политика¹⁹, на фискалната политика бе възложена трудната задача да постигне баланс между възстановяване на растежа и продължаване на консолидирането. Страната обаче успя да повиши цялостната си макроикономическа стабилност и да подобри качеството на публичните си финанси и запази темпото на реформи. Възстановяването на черногорската икономика все още е нестабилно. Конкурентоспособността на икономиката продължава да бъде ограничена, а диверсификацията между секторите — слаба. Все още съществуват недостатъци, свързани с правовата държава, публичната администрация, човешките ресурси и инфраструктурата.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Черна гора отбеляза допълнителен напредък към превръщането си във функционираща пазарна икономика благодарение на успешното стабилизиране на банковия сектор и запазването на относително предпазлива фискална позиция, което допринесе за макроикономическата стабилност. Страната би трябвало да бъде в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, при условие че отстрани съществуващите структурни слабости посредством изпълнението на програмата си за реформи.

Възстановяването на ориентираните към износа промишлени отрасли стимулира икономическия растеж и в съчетание със слабото търсене на вътрешния пазар и положителните развития в туристическия сектор допринесе за намаляване на все още високия външен дисбаланс. Икономическата политика продължи да бъде последователна, а някои структурни реформи напреднаха. Реформата на общественото пенсионно осигуряване е крачка напред към по-добро качество и по-голяма устойчивост на публичните финанси. Механизмите за навлизане на пазара и излизане от него, изпълнението на договорите и процедурите за регистриране на стопанска дейност и имущество бяха подобрени в още по-голяма степен. Финансовото законодателство бе доразвито с цел повишаване на устойчивостта на сектора.

Въпреки това ролята на банките като финансови посредници се запази слаба, тъй като банките продължиха консолидирането на счетоводните си отчети. Много високият дял на необслужваните кредити продължава да буди сериозно безпокойство за финансовата стабилност. Условието за отпускане на кредити на предприятията все още са много строги, а самите кредити — скъпи. Безработицата е висока. Нуждите от бюджетно финансиране доведоха до нарастване на публичния дълг, а условните финансови задължения от държавни гаранции и просрочени задължения към бюджета значително се увеличиха. Приватизацията пострада от неблагоприятната обстановка в световен мащаб. С изключение на туризма и износа на основни стоки стопанската дейност продължава да се развива предимно в нетъргуемите сектори. Сивата икономика продължава да бъде сериозно предизвикателство. Продължаващите слабости в

¹⁹ Черна гора едностранно използва еврото като единственото законно платежно средство.

прилагането на принципа на правовата държава се отразяват отрицателно на инвестициите и бизнес средата.

Черна гора отбеляза добър напредък в подобряването на способността си да **поеме задълженията, произтичащи от членството**, по-специално в областта на обществените поръчки, дружественото право, статистиката, финансовите услуги, съдебната власт и основните права, науката и изследванията, образованието, младежта и културата. В други сфери, като свободното движение на работници, свободното предоставяне на услуги, селското стопанство, околната среда, регионалната политика и координирането на структурните фондове напредъкът е ограничен. Като цяло Черна гора продължи безпроблемно да изпълнява задълженията си съгласно Споразумението за стабилизиране и асоцииране (ССА). Въпреки това продължава да има известни пропуски, свързани с държавната помощ и транзитното преминаване, където е необходимо да бъдат положени допълнителни усилия за привеждане в съответствие.

В сферата на *свободното движение на стоки* известен напредък бе постигнат по отношение на стандартизирането, акредитирането, метрологията и надзора на пазара. Привеждането на хоризонталната правна рамка в съответствие с достиженията на правото на ЕС не е много напреднало, а транспонирането на достиженията на правото на ЕС относно конкретни продукти все още не е започнало напълно. Малък напредък бе отбелязан при *свободното движение на работници*, най-вече във връзка с координирането на системите за социална сигурност. Привеждането на законодателната рамка в съответствие с достиженията на правото на ЕС все още е на ранен етап. Малък напредък бе отчетен и при *правото на установяване и свободното предоставяне на услуги*, по-специално по отношение на издаването на разрешения за строителство. Независимостта на Агенцията за електронни комуникации и пощенски услуги не е напълно осигурена. Необходимо е усилията за привеждане в съответствие с Директивата на ЕС за услугите да бъдат увеличени. Известен напредък бе отбелязан при *свободното движение на капитали*, по-специално във връзка с борбата с изпирането на пари, предотвратяването на финансирането на тероризма и сътрудничеството между органите за финансов надзор и правоприлагащите агенции. Административният капацитет и капацитетът за надзор все още са слаби. Добър напредък може да бъде отчетен при *обществените поръчки*. Административният капацитет бе засилен, а процедурите станаха по-прозрачни. Цялостната институционална организация, свързана с обществените поръчки, буди известно безпокойство. Черна гора постигна добър напредък в сферата на *дружественото право*. Налице е напредък при привеждането на законодателството за организацията на предприятията, счетоводството, одита и предложенията за изкупуване на предприятия в съответствие с достиженията на правото на ЕС.

Известен напредък бе отбелязан при *законодателството за интелектуалната собственост*, по-специално при привеждането на законодателството в сферата на авторските права и свързаните с тях права, търговските марки и защитата на промишления дизайн в съответствие с достиженията на правото на ЕС. От изключително значение за постигането на напредък в тази област е административният капацитет да бъде увеличен още повече.

В областта на *политиката за конкуренция* бе отчетен известен напредък при привеждането на националното законодателство в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Продължават обаче да съществуват предизвикателства, свързани с административния капацитет на администрацията за защита на конкуренцията и на

органи за държавна помощ. Освен това привеждането на правната рамка относно контрола върху държавната помощ в съответствие с правилата на ЕС не е приключило. Фактът, че ангажиментите относно държавната помощ, поети в Споразумението за стабилизиране и асоцииране, не се изпълняват напълно, продължава да буди безпокойство. Необходимо е оперативната независимост на органа за държавна помощ да се гарантира в по-голяма степен. Що се отнася до металургията, необходимо е властите да осигурят пълна прозрачност относно размера на държавната помощ, предоставяна на предприятията за производство на алуминий и стомана. Нужно е незабавно да се вземат решения за собствеността на предприятието за производство на стомана, което бе обявено в несъстоятелност.

Черна гора отбелязва неравномерен напредък в сферата на *финансовите услуги*, особено в банковото дело. Сътрудничеството между трите регулаторни органа бе засилено. Привеждане в съответствие на законодателството в областта на застраховането, финансовата инфраструктура, пазарите на ценни книжа и инвестиционните услуги все още е на ранен етап и е необходимо да се предприемат действия във връзка със ситуацията при професионалните пенсионни фондове.

Що се отнася до *информационното общество и медиите*, допълнителен напредък бе отбелязан във връзка с привеждането в съответствие на законодателството. Независимостта на регулаторния орган в областта на електронните комуникации и информационното общество нарасна, но все още е застрашена. Очаква се да бъдат положени усилия за цялостното прилагане на законодателството и за въвеждането на защитни мерки по отношение на конкуренцията, с които ще се постигнат равни условия за всички оператори. В сферата на аудиовизуалната политика Агенцията за електронни медии бе укрепена, но капацитетът ѝ за осъществяването на ефективен мониторинг на пазара продължава да бъде недостатъчен.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *селското стопанство и развитието на селските райони*. В момента се изготвя база за точни статистически данни за селското стопанство. Напредъкът при изготвянето на политиката и използването на наличното финансово подпомагане в областта на развитието на селските райони.

Известен напредък бе отбелязан при *политиката за безопасност на храните и ветеринарната и фитосанитарната политика* във връзка със засилването на капацитета в сферата на безопасността на храните и привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в сферата на фитосанитарната и ветеринарната политика. Известен напредък бе постигнат в областта на *рибарството*, най-вече във връзка с модернизирването на административния капацитет, засилването на проверките и мониторинга на морските ресурси и събирането на данни по по-систематичен начин. Капацитетът на администрацията за рибарството за управление и извършване на проверки продължава да бъде слаб.

Известен напредък бе отбелязан при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на *транспортната политика*, особено при автомобилния и въздушния транспорт. Трябва да бъдат положени допълнителни усилия за цялостното привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС относно транспорта, и по-специално с третият пакет за железопътния транспорт. Приети бяха решения за премахване на дискриминационните пътни такси, прилагани спрямо превозни средства от ЕС. Все още обаче предстои те да бъдат изпълнени изцяло. Черна гора отбелязва известен напредък в областта на *енергетиката*, по-специално при възобновяемите

енергийни източници. Приета бе нова стратегия за енергийната политика до 2030 г. Следва да се положат допълнителни усилия, за да бъде прието законодателство за петролните запаси и създаването на регулаторна среда, като така ще се насърчи по-активното използване на възобновяемите енергийни източници във всички сектори. Административният капацитет все още е ограничен.

Черна гора отбеляза известен напредък в сферата на *данъчното облагане*, най-вече благодарение на разработването на компютризирана система за регистриране и събиране на данъците. Административният капацитет в областта на информационните технологии и ефективността на базите данни в областта на административното сътрудничество и вътрешния контрол продължават да бъдат слаби.

Допълнителен напредък бе отчетен при *икономическата и паричната политика*, изразяващ се основно в подобряване на правната рамка, като бяха приети подробни разпоредби относно изискванията за резерва, за регистъра на кредитите и за изтеглянето от обращение, замената и унищожаването на изхабени банкноти и монети.

Напредъкът в областта на *статистиката* е добър. През април 2011 г. Черна гора извърши успешно преброяване на населението и жилищния фонд и публикува първите подробни резултати през юли. Нужни са обаче значителни допълнителни усилия за отстраняване на установените слабости и за подобряване на статистическата инфраструктура с цел постигането на задоволителна степен на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на статистиката.

Напредъкът при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в сферата на *социалната политика и трудовата заетост*, по-конкретно във връзка с здравеопазването и безопасността на работното място, социалното приобщаване и социалната закрила, е малък. Известен напредък бе постигнат по отношение на социалния диалог. Положени бяха усилия в борбата с дискриминацията, по-специално чрез приемането на Закон за омбудсмана и стартирането на дейности за повишаване на осведомеността. Капацитетът на публичната служба по заетостта и активните мерки на пазара на труда продължават да бъдат слаби, когато става въпрос за решаване на проблема с ниските нива на активност и заетост и несъответствието между потребностите и наличните умения. Като цяло състоянието на публичните финанси се отразява отрицателно на реформите в социалната сфера.

Известен напредък бе отбелязан в областта на *политиката за предприятията и промишлеността*, особено при изготвянето на политика в подкрепа на малките и средните предприятия. Въпреки това усилията за създаването на промишлена политика и на политика за производствените сектори, които имат стратегическо значение, трябва да бъдат увеличени.

Напредъкът при *трансевропейските мрежи* е малък. В сферата на инфраструктурите за трансевропейската транспортна мрежа предстои да бъде извършена допълнителна работа за подобряване на автомобилните и железопътните връзки. Напредъкът при трансевропейската енергийна мрежа се изразява основно в подобряване на междусистемните електропроводи.

Малък напредък бе отбелязан и в сферата на *регионалната политика и координирането на структурните инструменти*, основно във връзка със създаването на съответните структури за изпълнение на компоненти III и IV от ИПП. Необходимо е

тези структури да бъдат завършени спешно. Нужно е да бъде създаден подходящ административен капацитет, особено в области като стратегическото планиране, разработването и управлението на проекти и финансовото управление и контрол.

В областта на *съдебната власт и основните права* Черна гора отбеляза известен напредък, по-специално при изпълнението на съответните основни приоритети, посочени в становището на Комисията. Ще бъде необходимо да се положат допълнителни постоянни усилия за привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС по тази глава, по-специално за прилагането и ефективното изпълнение на тези достижения в средносрочен план. Трябва да бъдат постигнати още резултати в борбата с тежките престъпления, по-специално с корупцията по високите етажи. Що се отнася до основните права, известен напредък бе отчетен при укрепването на правната и институционална рамка, но е необходимо съществуващите правни гаранции да бъдат прилагани изцяло, а административният капацитет да бъде увеличен.

По отношение на *правосъдието, свободата и сигурността* добър напредък бе отбелязан при засилването на съдебното сътрудничество, особено по наказателни въпроси. Известен напредък бе отчетен в областта на миграцията и убежището. Напредък бе постигнат и при управлението на границите. Приета бе нова стратегия за борба с тероризма. Напредък бе отбелязан при преодоляване на предизвикателствата в борбата с организираната престъпност, по-специално чрез по-тясно международно и регионално сътрудничество. Броят на свързаните разследвания и арести, по-специално във връзка с трафика на наркотици, леко се увеличи. В резултат на финансовото разследване по два важни случая временно бе конфискувано имущество на значителна стойност. Като цяло обаче финансовите разследвания и конфискуването на имущество, свързано с престъпна дейност, продължават да бъдат малко на брой. Необходимо е полицейската дейност на базата на разузнавателни данни и междуведомственото сътрудничество да бъдат подобрили. Механизмите за разследване и съдебно преследване трябва да бъдат укрепени, по-специално по отношение на трафика на хора и изпирането на пари. Все още се очаква да бъдат внесени изменения в законите за вътрешните работи и за предотвратяване на изпирането на пари. Необходимо е допълнително привеждане в съответствие на политиката за визите. Освен това са нужни допълнителни усилия за създаването на условия за подходящо приемане на кандидатите за убежище и незаконните мигранти.

Напредъкът в областта на *научните изследвания и иновациите* е добър. Институционалната и законодателна рамка за научни изследвания бе укрепена и бяха взети мерки за подобряване на мобилността на научните работници. Необходимо е да се обърне надлежно внимание на подготовката за инициативата „Съюзът за иновации“.

Известен напредък може да бъде отчетен при *образованието и културата*, по-специално във връзка с привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Необходими са допълнителни усилия за осигуряването на приобщаващо образование за уязвимите групи от населението и децата със специални нужди.

Черна гора отбеляза малък напредък при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС относно *околната среда и изменението на климата* и изпълнението на тези достижения. Напредъкът се дължи основно на приемането на изпълнителни разпоредби относно управлението на отпадъците и на ратифицирането на международни споразумения в сферата на околната среда. Административният капацитет на Агенцията за опазване на околната среда бе подобрен, но все още е

необходимо да бъде значително укрепен, особено във връзка с проверките. Необходимо е Черна гора да ускори стратегическото си планиране във всички сектори и систематично да интегрира околната среда в други сектори, за да намери трайно финансиране за осъществяването на това планиране. Капацитетът на местната и националната администрация, която отговаря за околната среда и изменението на климата, трябва да бъде укрепен

Що се отнася до *защитата на потребителите и здравеопазването*, Черна гора напредва към привеждане в съответствие с политиката на ЕС за потребителите и със стратегията на ЕС в областта на здравеопазването. Въпреки това са необходими допълнителни усилия за привеждането на националното законодателство в съответствие с достиженията на правото на ЕС и изграждането на административен капацитет. Подкрепата за организациите на потребителите и дейностите за повишаване на осведомеността продължава да бъде слаба.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *митническия съюз*, по-специално при привеждането в съответствие на комбинираната номенклатура и премахването на митническите такси, които са в разрез с достиженията на правото на ЕС и задълженията съгласно ССА. Нужни са допълнителни усилия по отношение на управлението на квотите, разпоредбите, свързани със сигурността, и привеждането в съответствие с Митническият кодекс на ЕС.

Известен напредък бе отчетен в областта на *външните отношения*. Необходимо е институционалният и административният капацитет в сферата на търговската политика, политиката за развитие и хуманитарната политика да бъдат укрепени. Черна гора продължи да отбелязва напредък във *външната политика и политиката на сигурност и отбрана*. По-конкретно, страната продължи да допринася активно за стабилността в региона.

Черна гора отбеляза напредък при *финансовия контрол*, по-специално в областта на вътрешния и външния одит. Въпреки това капацитетът на страната за прилагане в сферите, свързани с финансовото управление и контрол, все още се нуждае от укрепване с оглед на пълноценното и ефективно прилагане на законодателството. В областта на *финансовите и бюджетните разпоредби* няма сериозни разлики между системите в Черна гора и ЕС по отношение на основните принципи и институции в областите на политиката, които са свързани с прилагането на правилата за собствените ресурси. Все още няма административна рамка за прилагането на правилата за собствените ресурси.

Албания

Политическият живот в Албания бе белязан от продължаващата политическа безизходица и частичния бойкот на парламента от страна на опозицията. Страната се намира в политически застой още от общите избори, които се състояха през юни 2009 г. Резултатите от тези избори, които според ОССЕ/СДИЧП отговаряха на повечето международни стандарти въпреки установените недостатъци при провеждането им, бяха оспорени от Социалистическата партия. Проявите на насилие на 21 януари 2011 г., при които загинаха четирима демонстранти, засилиха недоверието между двете големи политически партии, както и това към някои държавни институции. Спорното преброяване на неправилно пуснати бюлетини на местните избори, които се състояха на 8 май, и оспорването на резултатите в Тирана изостриха още повече различията

между управляващото мнозинство и опозицията. Вследствие на всички тези събития политическото внимание бе отклонено от така необходимите реформи на политиката, свързани с ЕС.

Предвид описания по-горе контекст, правителството положи известни усилия, за да постигне напредък по програмата за интегриране в ЕС и, по-конкретно, за да изготви план за действие в изпълнение на препоръките, съдържащи се в становището на Комисията от 2010 г. Тези усилия намериха израз в доброто сътрудничество между управляващото мнозинство и опозицията относно плана за действие в парламентарната комисия по европейска интеграция и съвместната работа за постигането на споразумение за необходимите реформи. Усилията за сформирването на работни групи във връзка с изборителната реформа в крайна сметка не дадоха резултат. На 5 септември опозицията прекрати бойкота си и поднови работата си в парламента.

Като цяло, Албания отбеляза ограничен напредък при изпълнението на **политическите критерии** за членство в ЕС. Заради политическата безизходица бяха възпрепятствани важни реформи, свързани с ЕС. Напредъкът при предприемането на действия по основните приоритети²⁰ и другите предизвикателства, посочени в становището, бе неравномерен. Известен напредък бе отбелязан при прилагането на мерки за борба с организираната престъпност и подобряването на отношението към лишените от свобода в затворите, както и по отношение на правата на децата. Въпреки това напредъкът във връзка с работата на парламента, изборите, съдебната власт, политиката за борба с корупцията, правата на собственост и подобряването на условията на живот на ромската общност бе само ограничен. Необходимо е Албания да положи значителни и постоянни усилия във всички области, изброени в миналогодишното становище.

Що се отнася до **демокрацията и правовата държава**, продължаващата политическа безизходица, допълнителните прояви на конфронтация и нарастващото недоверие между мнозинството и опозицията се отразиха отрицателно на програмата за реформи на Албания. Продължава работата в основни области, в които трябва да се извършат реформи. Освен това предстои да бъде прието или финализирано важно законодателство.

Въпреки че бяха внесени известни подобрения в парламентарните правила и практика и административният капацитет на парламента бе увеличен, начинът, по който *парламентът* изпълнява своята законодателна и надзорна функция, което е основен приоритет в становището, продължава да бъде незадоволителен. Политическата безизходица, както и нуждата от постоянен и конструктивен политически диалог представляваха сериозна пречка пред функционирането на парламента. Тя попречи също така да се постигне консенсус, който да даде възможност да се извършат съответните реформи, свързани с ЕС. Частичният бойкот от страна на опозицията възпрепятства работата на парламента, като включително попречи на приемането на

²⁰ Основните приоритети са свързани с изброените области: правилно функциониране на парламента; приемане на законите, за които е необходимо голямо мнозинство в парламента; процедури за назначаване и назначения в институции от основно значение; изборителна реформа; провеждане на избори; реформа на публичната администрация; правова държава и съдебна реформа; борба с корупцията; борба с организираната престъпност; решаване на въпросите, свързани със собствеността; по-голяма защита на правата на човека и прилагането на политики за борба с дискриминацията; по-добро отношение към задържаните лица и изпълнение на препоръките на омбудсмана. За пълния текст на основните приоритети вж. COM(2010) 680.

закони, за които е необходимо мнозинство от три пети. Прекратяването на бойкота на опозицията и завръщането ѝ към парламентарна дейност на 5 септември е положителна крачка към нормализирането на политическия диалог и сътрудничество. Необходимо е в парламента да се създаде среда, в която да участват всички политически сили и която да благоприятства постигането на междупартиен консенсус. Различията и недоверието между правителството и опозицията се отразиха на проведените на 8 май местни избори. При провеждането на тези избори международните стандарти, които са основен приоритет в становището, бяха спазени в някои отношения, а в други — не. Избирателната реформа, която е основен приоритет в становището, бе преустановена. Друг основен приоритет в становището е въвеждането на редовна процедура за изслушване и гласуване във връзка с назначенията в конституционния съд и върховния съд, което парламентът все още не е направил.

Правителството и парламентарната комисия за европейска интеграция положиха усилия за постигането на напредък по реформите, свързани с интеграцията в ЕС, и координирането на тези реформи, включително за подготвянето и провеждането на консултации във връзка с план за действие за изпълнение на препоръките в становището на Комисията, а именно 12-те основни приоритета. Качеството на съставянето на законодателни текстове и провеждането на консултации с трети страни трябва да бъде значително подобро. Трудните взаимоотношения между централното и местното управление се отразиха неблагоприятно на реформите за децентрализация.

Не бяха приключени основни дейности в реформата на *публичната администрация*, която е основен приоритет в становището, включително не бяха направени изменения в Закона за държавната администрация. Въпреки предприемането на някои мерки за реформа, като взетото през юни 2011 г. решение на Министерския съвет относно структурата и организацията на публичните органи, все още предстои да бъде прието законодателство от основно значение, а това зависи от преодоляването на политическата безизходица по безусловен и траен начин, тъй като за приемането на това законодателство е необходимо парламентарно мнозинство от три пети. Прилагането на съществуващите закони и административни актове продължава да бъде слабо. Департаментът за публична администрация все още не разполага с достатъчно правомощия в институционалния контекст, за да може да изпълнява пълноценно функциите си. Все още предстои да бъде създадена независима, основана на постигнатите резултати и професионална държавна администрация, в която няма политическо вмешателство. Все още няма назначен омбудсман.

Що се отнася до *съдебната власт*, ограничен напредък бе отбелязан при завършването на съдебната реформа, което е основен приоритет в становището. През юли бяха приети стратегията за съдебна реформа и свързаният с нея план за действие. Двата документа съставляват добра отправна точка за усилията за реформи. За изпълнението им ще са необходими подходящи човешки и финансови ресурси и стабилно сътрудничество между институциите. Все още се очаква приемането на важно законодателство, за което е необходимо парламентарно мнозинство от три пети, като Закона за административните съдилища. Бавните производства застрашават ефективността на съдебната система, тъй като водят до натрупването на дела за разглеждане. Бюджетните средства за съдебната власт продължават да бъдат като цяло недостатъчни. Изпълнението на съдебните решения все още е слабо. Не бяха предприети конкретни стъпки за борба с корупцията в съдебната власт, включително чрез ограничаване или отнемане на имунитета на съдиите.

Ограничен напредък бе отбелязан в сферата на политиката за *борба с корупцията*, която е основен приоритет в становището. Правната рамка и междуведомствените структури са до голяма степен налице, но осъществяването на конкретни действия продължава да бъде неефективно, а резултатите — недостатъчни. Кампаниите за повишаване на осведомеността на обществото едва сега започват. Имунитетът на някои държавни служители и липсата на деен подход, ресурси и оборудване продължават да бъдат сериозна пречка пред воденето на ефективни разследвания. Липсват убедителни резултати при разследването, съдебното преследване и издаването на присъди на всички нива. Корупцията е широко разпространена в много области и продължава да бъде особено сериозен проблем.

Албания допълнително укрепи правната и институционална рамка за *правата на човека и защитата на малцинствата*. Постигнат бе напредък в някои основни приоритетни области като осигуряване на по-добра защита на правата на децата чрез приемането на всеобхватен закон, подобряване на условията, при които живеят лишените от свобода в затворите, и изготвяне на алтернативи на лишаването от свобода. Въпреки това напредъкът в сферата на правата на човека бе неравномерен и отново бе изразено безпокойство в някои области като свободата на медиите, където политически и икономически интереси продължават да възпрепятстват редакционната независимост. Ефективното използване и прилагане на законодателните инструменти и инструментите на политиката, с които се уреждат правата на човека и защитата на малцинствата, трябва да бъде съществено подобро.

Въпросът за *правата на собственост* продължава да буди голямо безпокойство. Напредъкът при приемането и прилагането на последователна стратегия и план за действие за реформи в сферата на собствеността бе малък. Този въпрос е основен приоритет в становището. Фрагментарността на отговорностите и липсата на координация между различните участващи институции пречи на осъществяването на ефективна политика и поражда правна несигурност и постоянен риск от корупция.

Частичен напредък бе отбелязан при изпълнението на основния приоритет, в който се призовава за по-добра защита на правата на човека, по-конкретно на жените, децата и ромите, и за ефективно прилагане на политики за *борба с дискриминацията*. В тази сфера бяха постигнати развития, сред които приемане на новата Национална стратегия за равенство между половете, борба с домашното насилие и стартиране на прилагането на Закона за защита срещу дискриминация. Все още обаче има значими законодателни пропуски, особено по отношение на *лицата с увреждания*, и е необходимо Албания да осигури последователното прилагане на съществуващи законодателни инструменти и инструменти на политиката. Необходимо е обществото да бъде по-добре информирано за законодателството за борба с дискриминацията и механизма за подаване на жалби. Все още съществува безпокойство във връзка с продължаващата дискриминация срещу някои уязвими групи от населението като представителите на хомосексуалната, бисексуалната и транссексуалната общност и ромите. *Ромската* общност продължава да бъде изолирана и няма достъп до социална закрила и услуги.

Известен напредък бе отбелязан при работата по основния приоритет за по-добро отношение към *лишените от свобода* и изпълнението на препоръките на омбудсмана в тази сфера. Предприети бяха мерки за подобряване на условията, при които живеят лишените от свобода, и за систематизиране на действията, осъществявани във връзка с препоръките на омбудсмана. Въпреки това продължава да се съобщава за случаи на *малтретиране*, особено при задържането и в предварителния арест. Все още е

необходимо да се подобри отношението към страдащите от психични заболявания правонарушители. Липсата на трайно подходящо решение за изпращането на тези лица на задължително лечение продължава да бъде сериозен проблем.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, Албания продължи да допринася за стабилността в региона, насърчавайки установяването на положителни отношения със съседните държави и регионалните партньори. Страната е въвела безвизов режим на пътуване с всички държави от Западните Балкани. Тя продължи да участва активно в регионалните инициативи за сътрудничество, сред които Процесът на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ), Съветът за регионално сътрудничество (СРС) и Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА).

Що се отнася до Международния наказателен съд, двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общите позиции и водещите принципи на ЕС по този въпрос. Страната трябва да се съобрази с позицията на ЕС.

Макроикономическата стабилност и положителният растеж на **икономиката** на Албания по време на световната криза и след нея се запазиха. Политическата безизходица обаче попречи на правителството да извърши необходимите структурни реформи. Благодарение на износа икономиката нарасна с 3,8 % през 2010 г., но вътрешното търсене бе ограничено. Паричната политика успешно допринесе за запазването на стабилни нива на инфлацията въпреки по-високите международни цени на основните стоки. Все още са налице недостатъци при изпълнението на договорите и прилагането на принципа на правовата държава, които заедно с недостатъчната инфраструктура и човешки капитал и сивата икономика продължават да възпрепятстват икономическото развитие.

По отношение на *икономическите критерии* Албания отбеляза известен напредък при превръщането си във функционираща пазарна икономика, намалявайки фискалния и външния дефицит и овладявайки инфлацията, което доведе до по-голяма макроикономическа стабилност. Албания следва да може да се справи в средносрочен план с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза, при условие че ускори структурните реформи, включително чрез укрепване на правната система и физическия и човешкия капитал.

Въпреки противоположните политически виждания бе запазено широко съгласие за основните елементи на една пазарна икономика. Албанската икономика продължи да се развива, макар и с по-бавно темпо, въпреки неблагоприятните икономически условия в страните, които са важни търговски партньори на Албания. Благодарение на стабилната парична политика цените също останаха стабилни, като инфлацията се запази в предвидените граници. През 2010 г. дефицитът по текущата сметка и фискалният дисбаланс се понижиха. Държавната намеса в икономиката е слаба, а субсидиите продължиха да бъдат ограничени. Банковият сектор запази доброто си равнище на капитализация и ликвидност. Известен напредък бе отбелязан при допълнителното улесняване на навлизането на нови участници на пазара. ЕС продължава да бъде основният търговски и инвестиционен партньор на Албания.

Въпреки това не бе постигнато трайно намаляване на относително големия публичен дълг. Допълнителното намаляване на външния дисбаланс може да се окаже истинско предизвикателство особено ако спадът на паричните преводи, извършвани от работещи

в чужбина лица, продължи. През 2010 г. функционирането на пазара на труда се влоши, а безработицата се запази висока. Изпълнението на процедурите по обявяване в несъстоятелност продължава да бъде непълно, а слабото прилагане на принципа на правовата държава възпрепятства изпълнението на договорите и развитието на бизнес средата като цяло. Въпросът с правата на собственост все още не е решен. Високият дял на необслужваните кредити в банковата система продължава да буди безпокойство. Инвестициите в човешки капитал и инфраструктура все още са недостатъчни. Сивата икономика продължава да бъде предизвикателство. Концентрирането на производството в определени сектори и пазари за износ прави икономиката уязвима на външни сътресения.

Албания отбеляза известен напредък в подобряването на **способността си да поеме задълженията, произтичащи от членството**, по-специално в областта на свободното движение на стоки, политиката за предприятия и промишлената политика, правосъдието, свободата и сигурността, външните отношения и финансовия контрол. В други области като свободното движение на работници, обществените поръчки, Закона за интелектуалната собственост, информационното общество и медиите, енергетиката, околната среда и въздушния транспорт напредъкът бе ограничен. Като цяло, необходимо е да се полагат постоянни усилия за укрепване на административния капацитет за прилагане и изпълнение на законодателството. Освен това са нужни допълнителни усилия за навременното изпълнение на ангажиментите по Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

В сферата на *свободното движение на стоки* добър напредък бе постигнат по отношение на стандартизирането. Необходимо е да бъде създадена подходяща структура за надзор на пазара. По отношение на *свободното движение на работници* напредъкът е малък, а подготовката все още е на ранен етап. Известен напредък бе отбелязан при *правото на установяване и свободното предоставяне на услуги*, предимно в сферата на пощенските услуги. Известен напредък имаше и при *свободното движение на капитали* по отношение на законодателната рамка за системите за плащания и борбата с изпирането на пари. Необходими са допълнителни усилия за ефективното изпълнение на националната стратегия за борба с изпирането на пари и финансовите престъпления.

Напредъкът, отбелязан в сферата на *обществените поръчки*, бе малък. Институционалният капацитет продължава да бъде слаб и липсва ясно дефиниране и разпределение на отговорностите във всички институции, занимаващи се с обществени поръчки. Подготовката в тази сфера е умерено напреднала. Известен напредък бе отбелязан в областта на *дружественото право*. Въпреки това капацитетът на Националния счетоводен съвет и оперативната независимост на Публичния надзорен съвет все още са недостатъчни. В сферата на *законодателството за интелектуалната собственост* напредъкът бе ограничен, а самата подготовка също не е много напреднала. Ефективното прилагане на правата на интелектуална и индустриална собственост продължава да бъде незадоволително. Албания не успя да изпълни навреме поетото в ССА задължение да гарантира равнище на защита, подобно на това в ЕС, включително по отношение на прилагането. Умерен напредък бе отбелязан в областта на *конкуренцията*, както по отношение на антиръстовата политика, така и по отношение на държавната помощ. Въпреки това отговорните органи не разполагат с подходящия административен капацитет. Оперативната независимост на Комисията за държавна помощ трябва да бъде запазена. Подготовката в тази сфера е в ход.

Известен напредък бе отбелязан в областта на *финансовите услуги*. Регулаторната рамка относно управлението на риска и капиталовата адекватност бе усъвършенствана. Капацитетът за осъществяване на надзор в небанковия сектор все още е слаб.

Напредъкът в областта на *информационното общество и медиите* бе неравномерен. Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС и либерализирането на пазара на електронни комуникации се подобряват. Законодателството за медиите обаче все още не е приведено в съответствие с Директивата за аудиовизуални медийни услуги, а капацитетът на регулаторния орган за радио и телевизия продължава да бъде слаб. Подготовката в тази сфера не е много напреднала.

Известен напредък бе постигнат в областта на *селското стопанство и развитието на селските райони*. Налице е напредък при създаването на структурите, които ще отговарят за развитието на селските райони. Все още обаче капацитетът за извършването на анализи и за изготвянето и изпълнението на политики за развитие на селските райони е слаб. Известен, макар и неравномерен напредък бе отбелязан в сферата на *политиката за безопасност на храните и във ветеринарната и фитосанитарната политика*. Оперативният капацитет на Националния орган по храните бе значително увеличен и бяха внесени подобрения в законодателната рамка за безопасността на храните и ветеринарната политика. Цялостният капацитет и междуведомственото сътрудничество и дефиниране на правомощията продължават да бъдат слаби. Известен напредък бе отбелязан в областта на *рибарството*, по-специално във връзка с проверките и контрола. Прилагането на регулаторната рамка продължава да бъде незадоволително заради липсата на физически и финансови ресурси и недостатъчното сътрудничество между институциите.

Известен, макар и неравномерен напредък бе отбелязан в областта на *транспортната политика*. Привеждането в съответствие при автомобилния транспорт и управлението на въздушния трафик напредна, но безопасността на въздушния транспорт продължава да буди безпокойство. В секторите на железопътния и морския транспорт е необходимо да се положат допълнителни усилия. Напредъкът в областта на *енергетиката* е ограничен. Сигурността на доставките леко се подобри, но реформата на пазара на електроенергия все още не е реално осъществена и са необходими допълнителни усилия, за да може секторът да бъде икономически жизнеспособен. Нужно е капацитетът и институционалната независимост на регулаторните органи за електроенергия, газ и защита от радиация да бъдат укрепени. Подготовката в тази сфера напредва бавно.

Известен напредък бе отбелязан при привеждането на *данъчното законодателство* в съответствие с достиженията на правото на ЕС и подготовката в тази сфера напредва, но е необходимо да се положат допълнителни усилия по отношение на административния и техническия капацитет, включително в сферата на данъчните измами и избягването на данъци. Не бе отчетен напредък в сферата на *икономическата и паричната политика*. Напредък бе отбелязан в областта на *статистиката*, по-специално при класификациите и статистическата инфраструктура. Напредъкът в секторната статистика бе неравномерен.

Напредъкът в *социалната политика и трудовата заетост* също бе неравномерен. Въпреки положителните развития в здравеопазването и безопасността на работното място, социалния диалог и социалната закрила пазарът на труда продължава да се характеризира с висок дял на неофициалните икономически дейности и пасивност.

Цялостното изпълнение на политиките също продължава да бъде недостатъчно, особено когато става въпрос за социалното приобщаване. Подготовката в тази сфера не е много напреднала.

Напредък бе отбелязан в сферата на *политиката за предприятията и промишлената политика*, по-специално във връзка с усъвършенстването на регулаторната рамка за бизнеса и за достъпа на малките и средните предприятия до финансиране. Създадени бяха институции за улесняване на иновациите и развитието на технологиите. Подготовката в тази област напредва.

Известен напредък бе отбелязан в сферата на *трансевропейските мрежи*. Завършването на пътните коридори напредна и бе пуснат в експлоатация нов междусистемен електропровод.

Ограничен напредък бе отчетен при *регионалната политика и координирането на структурните фондове*. Необходимо е да бъдат положени значителни усилия, за да се изгради нужният институционален и административен капацитет и да се създаде напълно развита схема за проекти в областта на регионалното развитие. Подготовката в тази област все още е на ранен етап.

В сферата на *съдебната власт и основните права* продължава да има известни сериозни пропуски, въпреки че бяха положени известни усилия за изготвянето на законодателство в съответствие с европейските стандарти. Освен това прилагането на законодателните инструменти и инструментите на политиката като цяло продължава да бъде недостатъчно и представлява сериозно предизвикателство. Привеждането на Албания в съответствие с европейските стандарти и достиженията на правото на ЕС в съдебната власт и основните права е на ранен етап.

Албания постигна напредък в сферата на *правосъдието, свободата и сигурността*. През декември 2010 г. влезе в сила безвизовият режим на пътуване в Шенгенското пространство за гражданите, притежаващи паспорти с биометрични данни. Напредък бе отбелязан в борбата с организираната престъпност благодарение на доброто международно сътрудничество и прилагането на Закона за борба с мафията, предвиждащ конфискуването на имущество, свързано с престъпна дейност. Независимо от това организираната престъпност продължава да бъде предизвикателство. Необходимо е да продължат усилията за ефективното прилагане на законодателната рамка и за укрепването на борбата с организираната престъпност, която е основен приоритет в становището на Комисията. Това включва постигането на надеждни резултати при дейното разследване, съдебното преследване и, когато е целесъобразно, издаването на присъди. Необходимо е мерките за повишаване на експертните познания и правомощията на следователите и за засилване на сътрудничеството между правоприлагащите агенции да се прилагат активно. Борбата с трафика на наркотици, изпирането на пари и трафика на хора и защитата на жертвите на този трафик трябва да бъде по-активна и по-систематизирана, а правната рамка за конфискуването на имущество, свързано с престъпна дейност — системно укрепвана.

Напредък е отчетен във връзка с капацитета за прилагане на достиженията на правото на ЕС в областта на *науката и изследователската дейност*. Административният капацитет, свързан с участието в Седмата рамкова програма на ЕС за научни изследвания, се подобри, въпреки че капацитетът за извършване на изследователска дейност на национално равнище продължава да бъде малък. Известен напредък бе

отбелязан в *образованието и културата*, по-специално по отношение на системата за професионално обучение и образователната система.

Като цяло малък напредък бе отчетен при привеждането в съответствие на законодателството в областта на *околната среда*. Цялостното изпълнение и прилагане на законодателството продължава да бъде слабо. Необходимо е да се положат допълнителни усилия за укрепване на административния капацитет и сътрудничеството между институциите. Като цяло Албания не отбеляза напредък по отношение на *изменението на климата* и институционалният капацитет в тази сфера все още е много слаб.

Известен напредък бе отбелязан при *защитата на потребителите и здравеопазването*. Напредък е налице и при регулирането и правоприлагането в сферата на защитата на потребителите. Законодателната рамка бе като цяло подобрена. Що се отнася до общественото здравеопазване, напредък бе отбелязан при законодателството относно здравното осигуряване и бяха отчетени положителни развития във връзка със заразните болести и психичното здраве. Въпреки това все още са налице неравенства при достъпа до първична медицинска помощ.

Известен напредък бе отбелязан при привеждането в съответствие на законодателството относно *митническия съюз* и подготовката в тази област напредва. Въпреки това използването на референтни цени при извършването на митническо остойностяване продължава да бъде голямо спрямо стандартите на ЕС и е нужно да бъдат положени още усилия за опростяване на процедурите и улесняване на търговията. Капацитетът за изпълнение и управлението на човешките ресурси все още са слаби.

Напредък бе отбелязан в областта на *външните отношения*, по-специално при общата търговска политика. Необходимо е институционалният и административният капацитет да бъдат укрепени. Напредък има и във *външната политика и политиката на сигурност и отбрана*. Страната се присъедини към повечето декларации и общи позиции на ЕС и продължи да участва в операциите на Общата политика за сигурност и отбрана.

Напредък има и при *финансовия контрол*. Първичната правна рамка за публичен вътрешен финансов контрол и централизирана проверка на бюджета бе подобрена. Административният капацитет в областта на вътрешния контрол се нуждае от укрепване. Подготовката във връзка със защитата на финансовите интереси на ЕС все още е на ранен етап.

По отношение на *финансовите и бюджетните разпоредби* основните принципи и институции, касаещи областите на политиката, които са свързани със системата на собствените ресурси, са налице. Все още няма административна рамка за прилагане на правилата за собствените ресурси.

Босна и Херцеговина

Босна и Херцеговина постигна ограничен напредък при изпълнението на **политическите критерии**.

В областта на *демократията и правовата държава*, една година след проведените на 3 октомври 2010 г. общи избори, създаването на изпълнителни и законодателни органи все още предстои да приключи със сформирването на правителство на държавно равнище. Това дълго закъснение попречи на Босна и Херцеговина да постигне напредък по така необходимите реформи.

Липсата на надеждно хармонизиране на *конституцията* с Европейската конвенция за правата на човека продължава да буди сериозно безпокойство. Първата междуинституционална работна група, която бе създадена, за да изпълни решението на Европейския съд за правата на човека по делото *Sejdić-Finci*²¹, не успя да постигне споразумение. Все още не е създадена нова работна група, както бе препоръчано от Министерския съвет.

Парламентът на Република Сръбска прие заключения и решение за провеждането на референдум, оспорващ съдебните институции на държавно равнище. В резултат на посредничеството на ЕС той отмени решението за референдума и внесе изменения в заключенията на 1 юни. Следвайки рамката съгласно Процеса на стабилизиране и асоцииране, Босна и Херцеговина стартира структуриран диалог с ЕС по въпросите на правосъдието.

Административният капацитет на *парламента* се подобри, но липсата на координиране между парламента на държавно равнище и парламентите на равнище федеративни единици, както и на политическо съгласие между федеративните единици продължиха да пречат на работата на държавния парламент. Функционирането на *държавните институции* на различни равнища продължи да бъде засегнато от фрагментарно и некоординирано изготвяне на политики. Тримата членове на президентството активизираха усилията си за съвместното формулиране и изпълнение на политики, но координирането в сферата на външната политика продължава да бъде засегнато от разногласия по някои въпроси. Предстои да бъде създаден ефективен механизъм за координиране между държавата и федеративните единици по въпросите, свързани с ЕС, включително относно програмирането на финансовото подпомагане по Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП).

В *реформата на публичната администрация* бе отбелязан ограничен напредък. Стратегията за реформа на публичната администрация продължава да се изпълнява. Въпреки това координирането между различните администрации все още е слабо и реформата на публичната администрация не получава нужната политическа подкрепа. Продължават да са необходими постоянни усилия, за да се предотврати политическото вмешателство. На държавно равнище е създаден омбудсман, но заради ограничения, свързани с персонала, и финансови ограничения той не е ефективен. Все още предстои да се предприемат действия във връзка със създаването на професионална, отчетна, прозрачна и ефективна държавна служба, основана на постигнатите резултати и компетентността.

Босна и Херцеговина отбеляза ограничен напредък в подобряването на *съдебната система*. Стартиран бе структуриран диалог между ЕС и Босна и Херцеговина по

²¹ Делото *Sejdić-Finci* срещу Босна и Херцеговина, декември 2009 г., относно етническата дискриминация на лица, които не принадлежат към нито една от трите съставни народности, при представителството в институциите на страната.

въпросите на правосъдието, като целта е да се създаде независима, ефективна, непристрастна и отчетна съдебна система. Изпълнението на Стратегията за реформа на съдебния сектор и Стратегията за военните престъпления трябва да бъде ускорено. Предприети бяха мерки за намаляване на обема на натрупаните за разглеждане дела, по-специално на делата за неплатени сметки за комунални услуги, но като цяло този обем продължава да бъде голям. Фрагментарната правна рамка във връзка с всички юрисдикции създава значителна законодателна и финансова тежест за съдебната власт. Липсата на рационализирани бюджетни отговорности продължава да се отразява на независимостта и ефективността на съдебната власт. Честите политически атаки срещу съдебната власт и обемът на натрупаните за разглеждане дела продължават да бъдат сериозно безпокойство.

Босна и Херцеговина отбеляза много ограничен напредък в *борбата срещу корупцията*, която продължава да бъде широко разпространена в много области и представлява сериозен проблем. Изпълнението на стратегията и плана за действие за борба с корупцията все още е слабо. Органът за борба с корупцията все още не функционира пълноценно. Съдебните действия по случаи на корупция продължиха да бъдат бавни, а съдебно преследване бе предприето само по ограничен брой случаи на корупция по високите етажи. Недостатъчното прилагане на законодателството и проблемите при координирането между федеративните единици продължават да бъдат безпокойство. Необходимо е Босна и Херцеговина да поеме по-твърд политически ангажимент и да предприеме решителни действия в борбата с корупцията.

Зачитането на *правата на човека и защитата на малцинствата* до голяма степен са осигурени. Босна и Херцеговина е ратифицирала основните международни конвенции за правата на човека, но прилагането им изостава.

Гражданските и политическите права до голяма степен се зачитат. Малък напредък бе отбелязан при хармонизирането на наказанията в страната. Все още обаче се очаква приемането на Рамковия закон за безплатната правна помощ, който е необходим, за да бъдат изпълнени изискванията на Европейската конвенция за правата на човека. Трябва да бъде осигурен *достъп до правосъдие* при граждански и наказателни дела. Известно подобрене бе отбелязано във връзка с *условията в затворите*, по-специално в психиатричните отделения, но все още предстои да се намери решение на проблема с пренаселеността и *малтретирането* на лишените от свобода.

И в държавната конституция, и в конституциите на федеративните единици се предвижда *свобода на словото* и медиите, *свобода на събиране* и сдружаване и *свобода на вероизповедание*. Необходимо е обаче съществуващото законодателство да се прилага по-добре. Дейностите на Съвета за печатни издания в сферата на саморегулирането се подобриха. Жалбите на граждани до Съвета във връзка с нарушения на Кодекса за печатните издания нараснаха. Липсата на ресурси пречи на Съвета за печатни издания да прилага професионалните стандарти. Оказването на политически натиск върху медиите и етническата насоченост на този натиск продължиха. Случаите на отправяне на заплахи към журналисти също продължиха. Все още не е извършена реформа на общественото радио- и телевизионно разпръскване. Независимостта на Агенцията за регулиране на съобщенията все още е застрашена и няма назначен управителен съвет. За да може гражданското общество да се развива, е необходимо да му се оказва по-голяма подкрепа и да има прозрачност при отпускането на финансиране.

Съществуващата правна рамка гарантира *икономическите и социалните права*, но прилагането ѝ все още е слабо заради фрагментарните равнища на правомощия. Съществува всеобхватен закон на държавно равнище за борба с дискриминацията, но приложното му поле все още е ограничено, а прилагането му — слабо. Нужно е защитата на *жените* срещу насилие и социалната закрила на *децата* да се подобрят. Що се отнася до междуетническите отношения, въпреки създаването на координационен орган във Федерацията броят на разделените училища („две училища под един покрив“) и училищата, предназначени за деца само от една етническа група, продължават да бъдат безпокойство. Системата на социални придобивки се основава на права, а не на потребности, а това се отразява неблагоприятно на положението на *уязвимите групи* от населението, включително на лицата с психични увреждания. Непризнаването на социалните партньори на държавно равнище и фрагментарната законодателна рамка пречат на социалния диалог и упражняването на трудовите права.

*Защитата на малцинствата и зачитането на културните права*²² до голяма степен са осигурени. Напредък бе постигнат при изпълнението на плановете за действие относно жилищното настаняване и трудовата заетост на ромите. Необходимо е да се полагат по-активни усилия за ефективното изпълнение на плановете за действие относно здравеопазването и образованието и за подобряването на ресурсите и устойчивостта във връзка с тези плановете. *Ромското* малцинство продължава да живее при много тежки условия и да бъде дискриминирано. Липсата на регистрация при раждането и неоказването на безплатна правна помощ за гражданска регистрация продължава да възпрепятства достъпа на ромите до основни социални и икономически права. Необходимо е да се предприемат допълнителни стъпки за подобряване на прилагането на Закона за националните малцинства и за гарантиране на правата на тези малцинства.

Известен напредък бе отбелязан по отношение на *бежанците и вътрешно разселените лица*. Налице е преработена стратегия, чиято цел е да подкрепи процеса на завръщане и да гарантира правилното прилагане на приложение 7 към Споразумението за мир от Дейтън/Париж. Предприети бяха някои стъпки за изпълнение на стратегията, по-конкретно във връзка с финансирането на работата с уязвимите лица, живеещи в колективни центрове. Все още обаче не са напълно въведени процедури за предоставянето на подпомагане при завръщане. Завръщането и местната интеграция все още не са устойчиви заради липсата на възможности за работа и на достъп до социална закрила.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, изпълнението на мирното споразумение от Дейтън/Париж продължи, но политическите представители на Република Сръбска често поставяха под въпрос териториалната цялост на страната. Сътрудничеството с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия продължи да бъде удовлетворително.

Мандатът на Специалния представител на ЕС бе прехвърлен от Службата на Върховния представител към един-единствен представител на ЕС, който съвместява двете функции — Специален представител на ЕС и ръководител на делегацията на ЕС.

²² Съгласно Закона за защита на правата на лицата, които принадлежат към национални малцинства, в Босна и Херцеговина има 17 национални малцинства. Трите съставни народности — босненци, хървати и сърби — не са национални малцинства.

Сътрудничеството между съдилищата и прокурорите от Босна и Херцеговина, Хърватия и Сърбия продължи. В ход е изпълнението на двустранни споразумения за взаимното признаване и изпълнение на съдебните решения по наказателни дела. Въпреки това съществуващите в Наказателнопроцесуалния кодекс правни пречки пред екстрадицията възпрепятстват усилия за съдебно преследване на военните престъпления

Що се отнася до Международния наказателен съд, двустранното споразумение за имунитет със Съединените щати не е в съответствие с общите позиции и водещите принципи на ЕС по този въпрос. Страната трябва да се съобрази с позицията на ЕС.

Значителен напредък бе постигнат в процеса, чието начало бе поставено с *Декларацията от Сараево*. След срещите през юни и септември 2011 г. Босна и Херцеговина, Хърватия, Черна гора и Сърбия постигнаха съгласие по редица въпроси, включително по текста на съвместна декларация, която ще бъде подписана на министерска конференция в Белград.

Босна и Херцеговина продължи да участва активно в регионални инициативи за сътрудничество, сред които Процесът на сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ), Съветът за регионално сътрудничество (СРС) и Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). Отношенията на Босна и Херцеговина със съседите ѝ бяха доразвити. През септември страната прие решение, с което признава митническите печати на Косово. Въпреки това някои въпроси относно границите със съседните страни остават нерешени.

Икономиката на Босна и Херцеговина отбеляза известно развитие през 2011 г. след скромния си растеж през 2010 г. Възстановяването обаче все още е бавно, като основен фактор за него е външното търсене. Безработицата се запази на много високо равнище. Напрежението по отношение на фискалната ситуация намаля до известна степен благодарение на мерките за фискална корекция, предприети по програмата на Международния валутен фонд, и увеличените приходи. Въпреки това средносрочната фискална устойчивост бе сериозно засегната от това, че не бе приета Глобалната рамка за фискалните политики за периода 2011—2013 г. Ангажиментът за осъществяването на структурни реформи и постигането на стабилни публични финанси продължи да бъде слаб и да се изпълнява неравномерно на територията на страната, а качеството на публичните финанси се запази ниско.

По отношение на **икономическите критерии** Босна и Херцеговина отбеляза малък допълнителен напредък към създаването на функционираща пазарна икономика. Необходимо е да се положат допълнителни значителни усилия за реформа, за да може страната да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в дългосрочен план.

Основният фактор за възстановяването е външното търсене, но вътрешното търсене също нарасна вследствие на подновяването на отпускането на кредити. Промишленото производство се увеличава. Търговските дейности значително нараснаха, а равнището на търговска интеграция с ЕС се запази високо. Финансовата и паричната стабилност бяха запазени. Въведеният валутен борд продължи да се ползва с висока степен на доверие. Може да бъде отчетено известно подобряване на бизнес климата във връзка с регистрирането на стопанска дейност и оптимизирането на административните процедури като цяло.

Неприемането на Глобална рамка за фискалните политики за периода 2011—2013 г. обаче засега сериозно устойчивостта на фискалната политика на Босна и Херцеговина и доверието в нея, а фискалните органи останаха без обща рамка за действия в тази сфера. Заради политическата безизходица в страната бюджетът за 2011 г. на държавно равнище бе приет със значително закъснение, а дискусиите с Международния валутен фонд относно програмата за изпълнение на стенд-бай споразумението бяха отложени за по-нататък. Качеството на публичните финанси продължи да бъде ниско, като текущите разходи представляваха голяма част от БВП. Външният дисбаланс, по-специално дефицитът по текущата сметка, и инфлацията нараснаха. Неефективността на администрацията и слабото прилагане на принципа на правовата държава продължиха да се отразяват на бизнес климата. Планираната приватизация, реструктурирането на публичните предприятия и либерализирането на мрежовите отрасли не напредна. Производственият капацитет и конкурентоспособността на икономиката продължиха да бъдат ниски, тъй като местните източници на растеж не бяха използвани по подходящ начин. Липсата на структурна гъвкавост, като високите ставки на вноските за социално осигуряване, не добре насочените социални плащания и слабата трудова мобилност, продължи да пречи на създаването на работни места. Безработицата се запази много висока, а сивата икономика продължава да бъде сериозно предизвикателство.

Босна и Херцеговина отбеляза ограничен напредък при привеждането на своето законодателство и политики в съответствие с **европейските стандарти**. Известен напредък бе постигнат в областта на интелектуалната собственост, държавната помощ, научните изследвания, културата и транспорта и по редица въпроси, свързани с правосъдието, свободата и сигурността. Все още е необходимо да се положат особени усилия по отношение на свободното движение на стоки, хора и услуги, митниците и данъчното облагане, конкуренцията, обществените поръчки, трудовата заетост и социалните политики, образованието, промишлеността и малките и средните предприятия, селското стопанство и рибарството, безопасността на храните, ветеринарния и фитосанитарния сектор, околната среда и изменението на климата, енергетиката, информационното общество, медиите и статистиката.

Като цяло изпълнението на Временното споразумение продължи да бъде неравномерно. Страната нарушава Временното споразумение, тъй като не спазва Европейската конвенция за правата на човека и правилата за държавната помощ. През август министерският съвет прие Закона за държавната помощ на държавно равнище, което бе необходимо, за да се спази Споразумението за стабилизиране и асоцииране, но приемането от страна на парламента все още предстои. Приоритет продължава да бъде приемането на Закона за преброяването на държавно равнище, който е нужен за социалното и икономическото развитие на страната.

Босна и Херцеговина отбеляза известен напредък в областите на **вътрешния пазар**. По отношение на *свободното движение на стоки* известен напредък бе отчетен при надзор на пазара и защитата на потребителите. Продължават да са необходими значителни усилия за сближаване на правната рамка със законодателството на ЕС, за подобряване на административния капацитет и за създаване на единно икономическо пространство.

В областите на *свободното движение на хора и услуги и правото на установяване* напредъкът е ограничен. И двете федеративни единици приеха изпълнителни разпоредби в сферата на финансовите услуги, а координирането на банковия надзор бе

подобро. От основно значение ще бъде регистрацията на фирми да се опрости още повече, а правната рамка за пощенските услуги да се приведе в съответствие.

В сферата на *свободното движение на капитали* не бе отбелязан напредък. Необходимо е допълнително привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС и хармонизиране на законодателството в цялата страна. Добър, но неравномерен напредък може да бъде отчетен в областта на *митниците и данъчното облагане*. От основно значение продължава да бъде цялостното привеждане в съответствие на законодателството и изграждането на капацитет, чрез който да се осигури ефективното изпълнение и прилагане на правата на интелектуална собственост.

Босна и Херцеговина отчете известен напредък при прилагането на правилата за *конкуренция*. Няма напредък при *обществените поръчки*, особено по отношение на пълното привеждане в съответствие на Закона за обществените поръчки. Напредъкът в областта на *правата на интелектуална собственост* продължи.

В сферата на *социалната политика и политиката за трудова заетост*, а така също и в сферата на политиката на здравеопазване бе отбелязан малък напредък. Вече съществуват или в момента се подготвят стратегически документи, обхващащи цялата страна, но политиките и законодателството продължават да бъдат фрагментарни. Рамковите закони и стратегиите в областта на *образованието* са налице, но все още се очаква да бъдат приложени и изпълнени. Известен напредък бе постигнат в областта на *културата*. Напредъкът в сферата на *научните изследвания* продължи и започна подготовка за инициативата „Съюзът за иновации“. Преговорите за членство в *Световната търговска организация* напреднаха още повече.

Босна и Херцеговина отбеляза малък напредък при изпълнението на европейските стандарти в редица *секторни политики*. В сферата на *промишлеността и малките и средните предприятия* (МСП) все още предстои да бъде приета стратегия за развитието на страната, включваща и елементи на промишлената политика, а стратегията за МСП предстои да бъде изпълнена. Известен напредък бе отбелязан в сферата на политиката за безопасност на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика и рибарството. Напредъкът в *селското стопанство и развитието на селските райони* се запази ограничен. От основно значение продължава да бъде по-тясното сътрудничество между държавата и федеративните единици при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в тези сфери. Липсата на напредък се отрази отрицателно на търговията със селскостопански продукти.

Подготовката на Босна и Херцеговина в областта на *околната среда* продължи да бъде на ранен етап. Предстои да бъде изготвена хармонизирана правна рамка за опазване на околната среда и да бъде създадена държавна агенция за околната среда. Административният капацитет е слаб, а хоризонталната и вертикалната комуникация между различните органи се нуждаят от засилване. Що се отнася до *изменението на климата*, нужно е да бъдат положени допълнителни усилия за приемането на стратегия на държавно равнище за изменението на климата, за привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС и за повишаване на информираността.

Босна и Херцеговина постигна напредък в *транспортния сектор*. Отбелязани бяха положителни развития по отношение на трансевропейските транспортни мрежи и на автомобилния, въздушния, железопътния и вътрешноводния транспорт. Все още не е приет Законът за превоза на опасни товари. Въпросът с модернизирването на

транспортната инфраструктура все още предстои да бъде решен. Подготовката в областта на *енергетиката* не е много напреднала. Като страна по Договора за енергийна общност Босна и Херцеговина трябва да прилага съответното законодателство на ЕС за енергетиката. Известен напредък бе отбелязан във връзка с електроснабдяването за областта Бръчко и стартирането на подробен преглед на законодателството за електроенергията на всички равнища на управление. За да се гарантира сигурността на електроснабдяването, е необходимо да се създаде функциониращо национално дружество за пренос на електроенергия, което да упражнява дейност в цялата страна, и да се приеме всеобхватна енергийна стратегия.

Напредъкът при *информационното общество и медиите* бе ограничен. Хармонизирането на правната рамка относно общественото радио- и телевизионно разпръскване все още не е извършено. Съществуващите все още предизвикателства пред независимостта на Органа за регулиране на съобщенията, политическият натиск и бавното изпълнение на реформата в общественото радио- и телевизионно разпръскване продължават да бъдат сериозно безпокойство.

Известен напредък може да бъде отчетен в сферата на *финансовия контрол*. На държавно равнище и на равнище федеративни единици съществуват централни звена за хармонизиране. Започна въвеждането на вътрешен одит. Необходимо е системите за финансово управление и контрол да бъдат доразвити. Въпросът за независимостта на държавната служба за одит продължи да буди безпокойство. Известен напредък бе отбелязан в сферата на *статистиката* във връзка с класификациите и регистрите. Секторната статистика, а именно статистическите данни за националните сметки, стопанската дейност и селското стопанство, трябва да се подобрят. Сътрудничеството между органите по статистика на държавно равнище и на равнище федеративни единици и други агенции на държавно равнище в тази сфера продължи да бъде недостатъчно.

Що се отнася до *правосъдието, свободата и сигурността*, в някои области бе постигнат известен напредък. Работата по приоритетите в сферата на визовата политика продължи. Споразумението между ЕС и Босна и Херцеговина за улесняване на издаването на визи и споразумението за обратно приемане продължиха да се прилагат безпроблемно. През декември 2010 г. влезе в сила безвизовият режим на пътуване в Шенгенското пространство за гражданите на Босна и Херцеговина, притежаващи паспорти с биометрични данни.

Подготовката на страната в сферата на *управлението на границите, предоставянето на убежище и миграцията* напредна. Системата за предоставяне на убежище и международна закрила, мониторингът на миграционните потоци и сътрудничеството между агенциите продължиха да се подобряват. Инфраструктурата на някои гранично-пропускателни пунктове обаче се нуждае от подобряване. Напредъкът в борбата с *изпирането на пари* е малък. Изпълнението на стратегията и плана за действие за предотвратяване на изпирането на пари продължава да бъде ограничено. Малък напредък бе отчетен в борбата с *наркотиците*. Липсата на ефективни последващи действия от страна на съдебната власт възпрепятства борбата с трафика на наркотици, който продължава да бъде сериозен проблем.

Подготовката на Босна и Херцеговина в областта на *полицията* напредва. Фрагментарността на полицейските сили в страната продължава да подкопава ефективността, постигането на резултати, сътрудничеството и обмена на информация.

Борбата с организираната престъпност продължава да бъде недостатъчна заради липсата на ефективна координация между правоприлагащите агенции. Организираната престъпност продължава да буди сериозно безпокойство и оказва влияние върху правовата държава и бизнес климата. Необходимо е усилията за *борба с трафика на хора* да бъдат засилени и да бъдат отстранени слабостите при идентифицирането на жертвите на трафик. Босна и Херцеговина отбеляза известен напредък в борбата с тероризма. Отново бе сформирана съвместната работна група за действия в тази област. Нужно е обаче изпълнението на стратегията за предотвратяване на тероризма и борба с него да бъде засилено.

Подготовката в областта на *защитата на личните данни* продължи, но е необходимо да се положат допълнителни усилия във връзка с правоприлагането и гарантирането на независимост на надзорната агенция. Установяването на добре функционираща защита на личните данни е от жизненоважно значение, за да може Босна и Херцеговина да сключи споразумения с Европол и Еврюост.

Косово

От октомври 2010 г. до април 2011 г. политическата ситуация в Косово бе белязана от провеждането на парламентарни и президентски избори. Общите избори бяха помрачени от сериозни недостатъци и затруднения от технически характер. През февруари бе сформирано ново коалиционно правителство, а през април бе избран нов президент.

Президентът и правителството демонстрираха ангажимента си по отношение на европейската програма на Косово. Координирането на свързаните с ЕС реформи бе засилено. Изпълнението на множество реформи от основно значение закъсня заради изборите. Понастоящем е необходимо да се полагат постоянни усилия за ускоряване на реформите и за ефективното им осъществяване. Публичната администрация и съдебната власт са слаби. Необходимо е да се направи много повече за решаване на проблема с организираната престъпност и корупцията, включително в сферата на обществените поръчки. Икономическото положение също е сериозно и е необходимо правителството да предприеме спешни действия за подобряване на ситуацията с бюджета в тясна координация с Международния валутен фонд. Разглеждайки ситуацията от по-положителна перспектива, Косово продължи да полага постоянни усилия за постигането на резултати в основни области от европейската си програма като визите и търговията.

Въз основа на приетата на 9 септември 2010 г. резолюция на Общото събрание на ООН, която бе предложена съвместно от Сърбия и 27-те държави-членки на ЕС, през март стартира процес на диалог между Белград и Прищина. До септември този диалог бе воден в общо взето конструктивен дух и чрез него бяха постигнати споразумения по няколко въпроса: свободното движение на стоки и хора, гражданския регистър и кадастъра. Необходимо е постигнатите до този момент споразумения да се изпълняват добросъвестно. Освен това все още предстои да бъдат постигнати допълнителни резултати във връзка с приоритетното прилагане на принципите на работещо регионално сътрудничество, в което участват всички, и във връзка с намирането на устойчиви решения по въпроси, свързани с достиженията на правото на ЕС в сфери като енергетиката и телекомуникациите.

През периода на докладване бе отбелязано подобрене при интеграцията на сръбската общност, живееща на юг от река Ибар. Сърбите се възползваха от правната рамка, защитаваща техните права. Те участваха по-активно в общите избори. Освен това взеха участие и в преброяването. Преподавателите в подпомаганите от Сърбия училища започнаха да подписват договори с косовските общински дирекции по образованието.

В северната част на Косово продължиха да съществуват подкрепяни от Сърбия структури и не бе отчетен напредък при интеграцията. Подкрепяните от Сърбия общини се обявиха против извършването на преброяване в северната част, а изборителната активност на сърбите от Северно Косово бе изключително ниска. Сърбите в северната част оспориха също така мандата на EULEX. Обстановката в Северно Косово и въпросът за контрола на границите доведоха до прояви на насилие през юли и септември, при които един човек загина, а други бяха ранени. Под влияние на обстановката лидерите на Косово се отдаваха по-често на провокаторска реторика. Необходимо е всички страни в процеса да дадат своя принос, за да се намали напрежението в северната част на Косово и да се даде възможност за свободното движение на хора и стоки, което ще бъде от полза за населението в региона.

Властите сътрудничат с EULEX при разследването на обвиненията, отправени в приетата от Парламентарната асамблея на Съвета на Европа резолюция за нечовешко отношение към хора и незаконен трафик на човешки органи в Косово. Освен това е нужно косовските власти да сътрудничат последователно и ефективно с EULEX във всички сфери от мандата на мисията на ЕС.

Що се отнася до *демокрацията и правовата държава*, прилагането на принципа на правовата държава продължава да буди сериозно безпокойство и е необходимо правителството, парламентът и съдебните органи на Косово спешно да обърнат внимание на този въпрос.

Четвъртият мандат на *парламента* стартира на 21 февруари след провеждането на общи избори. При изборителния процес бяха установени сериозни недостатъци. Нужно е Косово да предприеме спешни действия за отстраняването на тези недостатъци, като опрости системата, спазва международните стандарти и разследва и преследва случаи на измами, свързани с изборите. Парламентът прие бюджет и редица закони за осъществяването на важни реформи, свързани с европейската програма. Капацитетът на парламента за извършване на контрол над проектозаконодателството и работата на правителството продължава да бъде слаб. Съществува безпокойство от факта, че процедурният правилник на парламента невинаги се следва.

Новото коалиционно *правителство* встъпи в длъжност на 22 февруари. През март то прие наредба за създаване на отдели за европейска интеграция в министерствата и за утвърждаване на ролята на тези отдели. Министерството на европейската интеграция затвърди ролята си на координатор на европейската програма и донори и настоя за ускоряване на реформите. Необходими са допълнителни усилия за идентифицирането на конкретни цели и измерими резултати, които биха могли да дадат по-добра насока на правителството в осъществяването от него действия за реформа. Усилията за извършване на децентрализация продължиха. Нужно е правителството да намери решения за дългосрочната устойчивост на новосъздадените общини, в които мнозинството от жителите са сърби. Същевременно подкрепяните от Сърбия структури продължиха да функционират в Косово, с което попречиха на осъществяването на пълна децентрализация.

Ограничен напредък бе отбелязан при *реформата на публичната администрация*. Регулаторната рамка бе укрепена, но все още предстои да бъде довършена. Преработената стратегия за публичната администрация за периода 2010—2013 г. все още не е изпълнена. Публичната администрация е много слаба и реформата ѝ продължава да бъде сериозно предизвикателство. Службата на омбудсмана не разполага с нужните ресурси, помещения и политическа подкрепа.

Напредък бе отбелязан в *съдебната система*, по-конкретно чрез приемането на важни решения от Конституционния съд. Парламентът прие важно законодателство като Закона за защита на свидетелите, Закона за наказателната отговорност на юридическите лица при престъпления и Закона за международното правно сътрудничество. Процесът на реформи трябва да продължи. Прилагането на четирите закона за реформа, приети през предходния период на докладване, продължава да бъде задоволително. Отделът за международно правно сътрудничество в Министерството на правосъдието увеличи капацитета си и подходи по професионално към съответните случаи. Съдебният съвет на Косово започна работа по основни приоритети. Назначени бяха всичките деветима членове на Прокурорския съвет на Косово, който започна да функционира. Заплатите на съдиите и прокурорите бяха увеличени. Същевременно съдебната система в Косово продължава да бъде слаба. Продължава да съществува значителен обем натрупани за разглеждане дела. Все още се съобщава за случаи на заплахи и сплашване на съдии, а политическото вмешателство в работата на съдебната власт продължава да буди безпокойство. Необходимо е прокурорите и съдиите да прилагат по-деен подход при разследването и вземането на решения по дела за организирана престъпност и корупция. Също така е налице сериозно безпокойство във връзка с прозрачността при прилагането на Закона за амнистията.

Косово отбеляза известен напредък в борбата с *корупцията*, предприемайки действия по някои случаи на корупция. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много области и все още е много сериозен проблем, който засяга и достъпа на гражданите до услуги. Работната група за борба с корупцията бе укрепена. Законодателната рамка за борба с корупцията бе подобрена чрез приемането на няколко важни закона, въпреки че все още не е изцяло завършена и се нуждае от доукрепване. Законът за финансирането на политическите партии съдържа сериозни недостатъци и мониторингът на прилагането му също трябва да подобрен. Нарушенията на правилата за обществените поръчки продължават да будят безпокойство в контекста на корупцията. В декларациите за имущество продължават да се наблюдават несъответствия между декларираното имущество и действителните приходи.

Конституцията на Косово съдържа категорични разпоредби, с които се гарантира прилагането на международните стандарти за *правата на човека и за зачитането и закрилата на малцинствата*. Различните институции, занимаващи се с насърчаване, прилагане и мониторинг на основните права, не координират дейностите си по подходящ начин. Изпълнителните органи на управлението не разполагат с достатъчно капацитет, а отговорностите и правомощията им не са дефинирани ясно и често се препокриват с тези на други органи. Тяхното политическо и реално въздействие е ограничено. Необходимо е да се направи повече за прилагането на правните и административните средства за защита при нарушения на правата на човека. Интеграцията на сръбската общност, живееща на юг от река Ибар, се подобри. Необходимо е да се положат по-големи усилия за удовлетворяване на потребностите на живеещите в Косово сърби, най-вече в северната част.

Ограничен напредък бе отбелязан в сферата на *гражданските и политическите права*. Необходимо е полаганите от правителството усилия за *предотвратяване на изтезанията и малтретирането* да продължат. Нужни са допълнителни стъпки за премахване на *безнаказаността*. Проблемът с липсата на пространство и пренаселеността в някои *затвори* трябва да бъде решен. *Достъпът до правосъдие* не е напълно гарантиран, особено в Северна Митровица, където областният съд функционира с ограничен капацитет под надзора на EULEX. Това пречи на прилагането на принципа на правовата държава в тази част на Косово.

Ограничен напредък може да бъде отчетен по отношение на *свободата на словото*. Прозрачността във връзка със собствеността на медиите е гарантирана със закон, който се прилага правилно. Журналистите продължават да бъдат подложени на политически натиск и заплахи. Независимостта и безпристрастността на публичния оператор за радио- и телевизионно разпръскване не са гарантирани. *Свободата на събиране и сдружаване* до голяма степен се зачита. Правото на сдружаване е гарантирано чрез приемането на изменения в Закона за свободата на сдружаване в неправителствени организации. Средата, в която функционира *гражданското общество*, трябва да бъде значително подобрена. Необходимо е правителството да използва по-добре експертния опит на гражданското общество.

Що се отнася до *свободата на мисълта, съвестта и вероизповеданието*, полицията продължи да се справя добре с прехвърлянето от КФОР на отговорността за охраняването на исторически и религиозни обекти, включително такива на Сръбската православна църква. Косово напредна в работата си по възстановяването на обекти на Сръбската православна църква в сътрудничество със съответните представители на църквата и сръбските власти.

Необходимо е да бъдат положени допълнителни усилия за цялостното гарантиране на *икономическите и социалните права*. Известен напредък бе отбелязан във връзка с *правата на жените* чрез увеличаване на представителството им в политическия живот и подобряване на законодателната рамка за гарантиране на правата им. Необходимо е съответните институции да бъдат укрепени, а бюджетът — увеличен, за да може законодателството да се прилага. Защитата на *правата на децата* бе подобрена посредством прилагането на кодекса за младежко правосъдие. Създаден бе Съвет за защита на детето и правосъдие за деца. Защитата на децата продължава да бъде слаба, а бедността сред тях — широко разпространена. Ограничен напредък бе отбелязан по отношение на *социално уязвимите групи от населението и хората с увреждания*. Публикуван бе доклад относно изпълнението на плана за действие за хората с увреждания. Изпълнението на плана за действие и прилагането на съответните закони в тази сфера трябва да бъдат засилени, особено на общинско равнище, чрез осигуряването на достъп до училищата за ученици с увреждания.

Правителството проведе кампании за повишаване на осведомеността относно Закона за *борба с дискриминацията*. Дискриминацията продължава да буди безпокойство. Известен напредък може да бъде отчетен при *трудовете права и правата на синдикатите*. Приети бяха Законът за труда, Законът за синдикатите и Законът за Икономическия и социален съвет. Напредъкът в областта на *правата на собственост* е смесен. Законодателната рамка бе подобрена и бе назначен координатор за правата на собственост. Значителният обем на натрупаните за разглеждане дела в тази област пречи на хората да упражняват правата си на собственост. Нужни са по-големи усилия за прилагане на съществуващото законодателство.

Косово отчете известен напредък по отношение на *зачитането и закрилата на малцинствата и културните права*. Новосъздадените общини, в които мнозинството от жителите са сърби, се сблъскват с множество предизвикателства като управлението на земята. Напредъкът при *достъпа до образование за представителите на малцинствата* е ограничен. Сръбската общност, живееща на север и на юг от река Ибар, все още разчита на осигуряването на учебници и образователна система от Сърбия. Необходимо е косовските власти да предложат алтернатива и да изготвят сръбска учебна програма. Сръбският език не присъства като втори официален език в училищата, разположени извън районите, населени предимно със сърби. Напредъкът по отношение на *използването на езици* е малък. Прилагането на правната рамка е незадоволително. Няма многоезични обществени услуги. Ситуацията във връзка с *медиите на сръбското малцинство* се подобри, по-конкретно със стартирането на TV Mreža.

Що се отнася до преместването на *ромски, ашкалски и гюптски семейства* от замърсените с олово зони, лагерът Чешмин луг бе затворен през октомври 2010 г. Лагерът Остероде не бе затворен, тъй като не бе осигурена алтернативна общинска земя в Северна Митровица. Правителството насърчаваше гражданската регистрация на тези общности, включително като организира безплатна регистрация. Публикуван бе доклад за изпълнението на Стратегията за интеграция на ромите, ашкалите и гюптите. Същевременно условията, при които живеят тези общности, и достъпът им до трудова заетост, образование, здравеопазване и социална закрила продължават да бъдат много сериозно безпокойство.

Завръщането на *бежанците и вътрешно разселените лица* все още представлява предизвикателство за косовските институции. Отпуснатият за целта държавен бюджет бе намален с 40 % и е много малък. Въпроси като забавените производства за реституцията на собственост и липсата на икономически възможности продължават да бъдат сериозни пречки пред доброволното и трайно завръщане. Множество разселени лица все още живеят при трудни условия. Ограничен напредък може да бъде отчетен при прилагането на *културните права*. Сътрудничеството между съответните министерства и между органите на централно и общинско равнище се подобри. Законодателството за опазване на културното наследство и прилагането на законите продължават да бъдат слаби.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, Косово продължава да сътрудничи с Международния наказателен трибунал за бивша Югославия. EULEX проведе редица операции, включително задържане и издаване на присъди във връзка с дела за военни престъпления, като при някои от тях бяха замесени високопоставени политически фигури, сред които и бивш министър. Приетият през август Закон за лицата в неизвестност е важно развитие. Законът гарантира правото на семействата да получат информация и обезщетение и предвижда правен статут за лицата в неизвестност. Необходимо е правителството да увеличи усилията си за предоставянето на информация и ресурси за изясняване на съдбата на лицата в неизвестност. В приетата през януари резолюция на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа бяха повдигнати сериозни обвинения, свързани с конфликта от 1999 г. EULEX сформира работна група със седалище в Брюксел и със звено за връзка в Прищина, която да разследва тези обвинения. Властите сътрудничат с EULEX при това разследване.

За първи път от лятото на 2010 г. Косово участва в заседанието на Съвета за регионално сътрудничество, което се проведе в Черна гора през юни. Косово председателства по удовлетворителен начин заседанията на ЦЕФТА през 2011 г. В рамките на диалога между Белград и Прищина бе постигнато споразумение относно митническите печати. Предстои да бъде постигнато споразумение относно трайно решение за участието на Косово в регионалните форуми. Необходимо е всички участващи в процеса страни да прилагат изцяло принципите на едно функциониращо регионално сътрудничество, в което участват всички.

Икономиката на Косово продължи да се характеризира с несигурен растеж и значителен вътрешен и външен дисбаланс, като ситуацията бе отежнена от непредвидимата фискална политика. Високата инфлация и лошо функциониращият пазар на труда представляват сериозни предизвикателства пред икономическото и социалното сближаване. Приемането на поредица от *ad hoc* мерки и липсата на ангажираност от страна на властите попречи на изпълнението на стенд-бай споразумението с Международния валутен фонд (МВФ). Новото споразумение с МВФ за ограничаване на разходите, чийто срок е до края на 2011 г., е важен тест за Косово, който ще му помогне да възстанови доверието в икономическата и фискалната си политика. Голямата несигурност продължи да пречи на развитието на частния сектор. Фирмите се сблъскват със слаба администрация, ненадеждно електроснабдяване, недостатъчни умения у работниците, слаба инфраструктура и недостатъчно прилагане на принципа на правовата държава.

По отношение на **икономическите критерии** Косово не отбеляза напредък към установяването на функционираща пазарна икономика. Необходими са значителни реформи и инвестиции, които да позволят на страната в дългосрочен план да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза.

Рамката на паричната политика продължи да функционира относително добре, въпреки че има възможност за извършването на подобрения, по-специално при регулирането и надзора на финансовия сектор. Финансовото посредничество продължи да се развива, а банковият сектор съхрани стабилността и доходността си въпреки нарастването на необслужваните кредити. Известен напредък бе отбелязан при приватизацията.

Правилното функциониране на набора от макроикономически политики е изложено на все по-голям риск заради непредвидимата фискална политика, неустойчивото нарастване на правителствените разходи и ограничените възможности за финансиране. Слабото управление и *ad hoc* мерките се отразяват отрицателно на частния сектор, а сериозните структурни проблеми продължават да пречат на икономиката. Инфлацията бе висока и променлива. Безработицата се запази много висока и не бяха създадени достатъчно работни места, за да се намали натискът върху пазара на труда и да се предложат възможности за трудова заетост, особено на младите новодошли на пазара участници. Външният дисбаланс също се запази висок, особено при търговията със стоки, а притокът на чуждестранни инвестиции за увеличаване на производството бе ограничен. Публичното дружество за електроенергия продължи да получава значителни субсидии от държавния бюджет и заеми за финансиране на инвестиционната си програма. Слабото прилагане на принципа на правовата държава и предизвикателствата, свързани с правата на собственост, продължиха да се отразяват отрицателно на бизнес средата. Сивата икономика продължава да бъде сериозно предизвикателство.

Заради предизборната кампания във връзка с предсрочните общи избори, последвалото сформирание на ново правителство и избирането на президент парламентът и правителството разполагаха с малко време за приемането на законодателство и политики в съответствие с **европейските стандарти**. Напредъкът е смесен. Системата за капиталови движения напредва добре. Косово отбеляза напредък в сферата на убежището и миграцията, по-конкретно във връзка с обратното приемане и реинтеграцията на репатрираните лица.

Известен напредък бе отчетен при законодателството за политиката на конкуренция, енергийния сектор и информационното общество и медиите. Известен напредък бе отбелязан и в следните области: данъчното облагане, правата на интелектуална собственост, трудовата заетост, социалните политики и общественото здравеопазване, финансовия контрол, статистиката, управлението на границите и борбата с трафика на хора. Необходимо е *транспортната инфраструктура* да бъде доразвита. В сферата на околната среда, селското стопанство и безопасността на храните, трафика на наркотици, организираната престъпност и борбата с тероризма резултатите са ограничени. Малко бе направено за привеждане на законодателството в съответствие с достиженията на правото на ЕС относно движението на хора и услуги и правото на установяване, както и изпирането на пари и защитата на личните данни.

Що се отнася до **вътрешния пазар** на ЕС, известен напредък бе отбелязан при законодателството относно свободното движение на стоки. Известен напредък бе отчетен и при *оценката на съответствието, акредитирането, метрологията и надзора на пазара*. Напредъкът при *стандартизирането* е ограничен. Няма напредък при законодателството за *защита на потребителите*. Сближаването с достиженията на правото на ЕС в областта на свободното движение на стоки е ограничено. Необходимо е да има по-добра координация и да се изготви стратегия за процеса на привеждане в съответствие с целия набор от достижения на правото на ЕС в тази сфера. Административният капацитет и мерките за прилагане и изпълнение са недостатъчни. Привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в сферата на *движението на хора и услуги, правото на установяване и дружественото право* е на ранен етап. Системата за *капиталови движения* е много либерална и напредва добре. Желателно е да бъде извършена допълнителна реформа, чрез която да бъдат въведени изискванията за риск съгласно Базел II и да бъде създадена правна рамка, съответстваща изцяло на стандартите на ЕС.

Митническото законодателство на Косово е до голяма степен в съответствие с Митническия кодекс на ЕС. Нужно е да бъдат положени допълнителни усилия в борбата с контрабандата и фалшифицирането. Независимият орган за преглед трябва да работи по-ефективно и да намали натрупания обем случаи за разглеждане. Известен напредък бе отбелязан в сферата на *данъчното облагане*, най-вече при осъществяването на реформи в подкрепа на стратегията за съответствие в данъчната област. Административният капацитет за събиране на дължимите данъчни плащания и за намаляване на големия дял на сивата икономика продължава да бъде слаб.

Известен напредък бе отчетен при законодателството в сферата на *политиката за конкуренция*, по-специално *антитръстовата политика* и *държавната помощ* чрез приемането на закон за държавната помощ. Антитръстовата политика се изпълнява все по-добре. Напредък може да бъде отчетен в областта на *обществените поръчки* чрез приемането на изменения Закон за обществените поръчки, който представлява крачка напред към привеждането в съответствие със стандартите на ЕС. Все още предстои

правната рамка да бъде завършена, а сътрудничеството между отговорните институции трябва да бъде подобро.

Известен напредък бе отчетен при *правата на интелектуална собственост*, по-специално във връзка с *правата на индустриална собственост*. Законодателната рамка все още не е завършена, а прилагането на правилата, свързани с правата на интелектуална собственост, е недостатъчно. Известен напредък може да бъде отчетен при привеждането на законодателството относно *трудова заетост, социалните политики и политиките за обществено здравеопазване* в съответствие със стандартите на ЕС. Прилагането на тази законодателна рамка е от решаващо значение, за да се помогне на безработните и останалите уязвими групи от населението да подобрят жизнения си стандарт. Административният капацитет в тези сфери продължава да бъде ограничен, особено на общинско равнище. Известен напредък бе отбелязан при привеждането в съответствие с европейските стандарти в сферата на *образованието и научните изследвания*. Необходимо е капацитетът на централно и общинско равнище да бъде укрепен с оглед на ефективното прилагане на правната и стратегическа рамка. Напредъкът при научните изследвания и иновациите е ограничен. Необходимо е да се положат сериозни усилия за изграждането на необходимия капацитет за извършването на научни изследвания и иновации. Нужно е изпълнението на законодателната рамка да бъде засилено посредством *inter alia* подобряване на координацията между органите на централно и местно равнище. За да може Косово да се възползва пълноценно от подкрепата на донорите, трябва да бъдат осигурени нужните човешки ресурси за проектите за образование и научни изследвания.

Що се отнася до секторните политики, необходимо е да бъде приет план за изпълнението на стратегиите за малките и средните предприятия и промишлеността, да бъде осигурен нужният бюджет и да бъде укрепен капацитетът на отговорните органи. Координирането и сътрудничеството между заинтересованите страни продължават да бъдат предизвикателство. Косово отбеляза ограничен напредък в областта на *селското стопанство и безопасността на храните*. Положени бяха усилия за развиване на административния капацитет, по-специално във връзка с безопасността на храните. Напредъкът при укрепването на законодателната и административна рамка в областта на околната среда и изменението на климата е ограничен, което се дължи основно на недостатъчните бюджетни средства.

Необходимо е *транспортната инфраструктура* да бъде доразвита. Основният проект на Косово за пътна инфраструктура — изграждането на магистрала от Косово до албанската граница — продължава да буди безпокойство предвид прекомерните разходи и необходимите инвестиции в дългосрочен план. Известен напредък бе отбелязан в сферата на авиацията.

По отношение на *енергийния сектор* известен напредък бе отбелязан при привеждането в съответствие на законодателството и при изпълнението на Договора за енергийна общност. За привличането на инвестиции е необходимо да се полагат непрекъснати усилия за подобряване на фактурирането на електроенергията и събирането на задълженията и за въвеждане на несубсидирана тарифа, която отразява реалните разходи. При предвидената нова електроцентрала в Косово имаше закъснение, което се отрази на изпълнението на графика за затварянето на централа А, която замърсява Косово. Заради различията относно статута на Косово все още не може да участва в регионалните механизми за пренос на електроенергия. Това излага на риск

стабилността на енергийната система на Косово и означава, че Косово губи приходи от пренос.

В сферата на *информационното общество и медиите* Косово прие някои подзаконови актове относно телекомуникациите за прилагане на стандартите на ЕС. Важни закони за устойчивото финансиране на обществения радио- и телевизионен оператор и за независимата медийна комисия бяха махнати от програмата на парламента, тъй като не изпълняват стандартите на ЕС, нито защитават независимостта на Комисията и на обществения радио- и телевизионен оператор. Необходимо е двата въпроса да бъдат решени спешно.

Известен напредък бе отбелязан при *финансовия контрол*. Публичният вътрешен финансов контрол все още е на ранен етап. Ръководителите в бюджетните организации трябва да бъдат по-добре информирани за необходимостта от финансовото управление и контрол. Косово отбеляза известен напредък в сферата на *статистиката*, по-конкретно като проведе преброяване на населението и жилищния фонд по задоволителен начин.

Напредъкът на Косово при **правосъдието, свободата и сигурността** е смесен. Министерството на вътрешните работи предприе стъпки за подготовката на Косово да издава биометрични паспорти. Добър напредък бе отбелязан посредством приемането на подходящо законодателство и подобряването на надеждността на гражданските регистри. Все още обаче са необходими допълнителни усилия, за да се гарантира сигурността на документите.

Известен напредък бе отбелязан при *управлението на границите*. Създадена бе съвместна работна група с участието на митниците и полицията, чиято задача ще бъде борбата с трансграничната престъпност. Агенциите организираха съвместни патрули по границата и съвместни операции на граничните пропускателни пунктове. Организиран бяха съвместни и съгласувани полицейски патрули с партньори от Албания и бившата югославска република Македония. Полицията пое допълнителни отговорности от КФОР, свързани с охраняването на демаркационната граница с бившата югославска република Македония и Черна гора. Качеството и последователността на граничните проверки все още се нуждаят от подобряване.

Има напредък в сферата на *убежището*. Косово отчете нарастване на броя на кандидатите за убежище. Бяха взети множество решения във връзка с молби за убежище. Продължават да съществуват недостатъци в процедурата за убежище, свързани по-конкретно с липсата на устен превод, определянето на произхода на лицата и процедурите за обжалване. Косово отбеляза напредък в областта на *миграцията*. То продължи да подписва нови споразумения за обратно приемане с европейски държави. Отделът за гражданство, убежище и миграция продължи да се справя ефективно с исканията за обратно приемане от европейски държави. Косово постигна значителен напредък при реинтеграцията на репатрираните лица, включително на общинско равнище. Необходими са постоянни усилия за ефективното осъществяване на реинтеграцията.

Косово отбеляза ограничен напредък при борбата с *изпирането на пари* и икономическите/финансовите престъпления. Започна постепенно прехвърляне на отговорностите на центъра за финансово разузнаване от EULEX на косовските власти. Капацитетът на Косово за разследването и съдебното преследване на икономически

престъпления все още е ограничен. Икономическите/финансовите престъпления и изпирането на пари продължават да бъдат сериозно безпокойство.

Полицията увеличи изземванията и арестите във връзка с престъпления, свързани с наркотици, включително трафик, но иззетите количества все още са ограничени. Необходимо е усилията за борба с *трафика на наркотици* да бъдат значително увеличени, за да се отговори на мащаба на предизвикателството, пред което е изправено Косово. Известен напредък бе отбелязан при *полицейската дейност*. Полицията пое по-големи отговорности от КФОР. Понастоящем е необходимо тя да се справи със структурните и организационните предизвикателства и да подобри способността си за борба със сложните типове организирана престъпност.

Напредъкът, отбелязан в борбата с *организираната престъпност*, е ограничен. Извършени бяха редица претърсвания и арести, бяха предявени обвинения и бяха издадени окончателни присъди по дела, свързани с организираната престъпност. Правоприлагащите агенции и съдебните органи трябва да предприемат по-деен подход, за да се справят с организираната престъпност. Необходимо е човешките ресурси и техническият капацитет да бъдат укрепени, а качеството на разследванията — значително подобро. Капацитетът на Косово за борба с организираната престъпност все още е нисък. Нужни са сериозни усилия за преодоляването на това предизвикателство. Косово отбеляза известен напредък в борбата с *трафика на хора*. През периода на докладване броят на идентифицираните жертви на такъв трафик леко нарасна. Приети бяха стратегията и планът за действие за борба с трафика на хора за периода 2011—2014 г. Ефективността на полицейската дирекция за разследване на трафика на хора нарасна. Едновременно с това капацитетът на косовските прокурори и съдилища за разследване, съдебно преследване и издаване на присъди по дела за трафик е все още слаб.

Косово отбеляза ограничен напредък в *борбата с тероризма*. Капацитетът на Косово за прилагане на съответното законодателство, като Закона за предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма, и за изпълнение на съответните стратегии, като стратегията за борба с тероризма и други, продължава да бъде слаб. Напредъкът при *защитата на личните данни* е малък и това буди сериозно безпокойство.

Турция

Турция продължава да изпълнява в достатъчна степен **политическите критерии**. На 12 юни 2011 г. се проведеха свободни и честни парламентарни избори. Правителството започна работа по изпълнението на пакета от 2010 г. за извършване на реформи в конституцията. При създалата се политическа обстановка не се води подходящ диалог и липсва дух на компромис между политическите партии, а отношенията между основните институции са обтегнати. Това пречи процесът на реформи да продължи. След изборите започна нов процес на реформа на конституцията. Необходими са значителни допълнителни усилия за гарантиране на основните права в повечето сфери. Това се отнася, по-специално, за свободата на словото, където броят на съдебните дела срещу писатели и журналисти и неоснователната забрана на уебсайтове, която все още е често явление, будят сериозно безпокойство.

Що се отнася до *демокрацията и правата държава*, разследването по случая „Ергенекон“ и проучването на други предполагаеми планове за държавен преврат

представляват възможност за Турция да хвърли светлина върху предполагаеми престъпни дейности срещу демокрацията и по този начин да укрепи доверието в правилното функциониране на демократичните си институции и правовата държава. Въпреки това съществува сериозно безпокойство във връзка с провеждането на разследванията и съдебните производства и прилагането на наказателните процедури, които излагат на риск правата на обвиняемите и се отразяват на законността на делата.

Що се отнася до *реформата на публичната администрация*, известен напредък бе отбелязан при законодателната реформа. Необходимо е да се обърне внимание на създаването на институцията на омбудсмана. Нужна е по-голяма политическа подкрепа за реформата на публичната администрация и децентрализацията.

Добър напредък бе отбелязан при консолидирането на принципа за *граждански надзор върху силите за сигурност*. По-специално, гражданският надзор върху военните разходи бе засилен. Решенията на Висшия военен съвет бяха подложени на преразглеждане от страна на граждански съд. Продължават да са необходими допълнителни реформи за консолидиране на гражданския надзор върху сектора на националната сигурност, по-специално върху жандармерията, и за постигане на още по-голям напредък при военното правосъдие.

Напредък бе отбелязан и в сферата на *съдебната власт*. Чрез приемането на законодателство за Висшия съвет на съдиите и прокурорите и за Конституционния съд бе осигурена рамката за по-голяма независимост и безпристрастност на съдебната власт. Освен това бяха предприети мерки за повишаване на ефективността на съдебната власт и за справяне с нарастващия обем на натрупаните за разглеждане дела. Все още е необходимо да се предприемат допълнителни стъпки във всички области, включително в системата за наказателно правосъдие. Обемът на натрупаните за разглеждане наказателни дела за тежки престъпления в Турция е голям, а много от лицата, намиращи се в затворите, не са получили окончателна присъда. Освен това изпълнението трябва да бъде следено, тъй като приетите до момента мерки разединиха правната общност и гражданското общество в страната. Съдебните производства не са достатъчно прозрачни. Съдилищата и прокуратурите не уведомяват заинтересованите страни, нито широката общественост по въпроси, които представляват интерес за тях. Необходимо е стратегията за съдебна реформа да бъде преразгледана с участието на всички заинтересовани лица, правната общност и гражданското общество в Турция.

Изпълнението на стратегията и на плана за действие за *борба с корупцията* е на ранен етап. Корупцията продължава да бъде широко разпространена в много сфери. Липсата на прозрачност при финансирането на политическите партии и обхватът на имунитетите продължават да бъдат сериозни предизвикателства. Нужна е по-голяма политическа подкрепа за укрепването и прилагането на законодателната рамка за борба с корупцията. Що се отнася до разследването на благотворителната асоциация Deniz Feneri във връзка със случай на измама в Германия, бяха задържани бивш председател на Висшия съвет за радио и телевизия (RTUK) и четири лица, заемащи високопоставени изпълнителни длъжности в телевизионния Канал 7. Необходимо е Турция да отбележи резултати при разследванията, повдигането на обвинения и издаването на присъди по случаи на корупция.

Ограничен напредък бе отбелязан при *правата на човека и защитата на малцинствата*. Необходими са значителни усилия в повечето области, най-вече по отношение на свободата на словото и свободата на вероизповедание.

Известен напредък бе отбелязан при *спазването на международното право за правата на човека*, по-конкретно с ратифицирането на факултативния протокол към Конвенцията на ООН против изтезанията. От няколко години се очаква да бъдат осъществени редица реформи. Законодателството относно институциите за правата на човека трябва да бъде изцяло приведено в съответствие с принципите на ООН.

Положителната тенденция при предотвратяването на *изтезанията и малтретирането*, извършвани от служители на правоприлагащите органи, продължи както по отношение на броя прояви, така и по отношение на жестокостта на деянието. Тези служители продължават да използват прекомерна сила, особено извън официалните места на лишаване от свобода. Получена бе достоверна информация за физическо малтретиране, свързана основно с прекомерно използване на сила по време на арест. Няма напредък в борбата с *безнаказаността*, включително във връзка с разглеждането на дадени на правосъдието случаи на предполагаемо малтретиране.

Що се отнася до *затворите*, нарастването на броя на лишените от свобода в тях води до значително пренаселване, което пречи на опитите за подобряване на условията на лишаване от свобода. Реформата на системата за подаване на жалби в затворите закъсня. Очаква се прилагането на факултативния протокол към Конвенцията на ООН против изтезанията да допринесе за решаването на някои от тези въпроси. Предоставянето на медицински услуги на задържаните в затворите и условията, при които живеят задържаните непълнолетни лица, са въпроси, за чието решаване е необходимо да се положат специални усилия.

Във връзка със *свободата на словото* продължи да се води открита дискусия по темите, които се смятат за чувствителни, като кюрдския и арменския въпрос, правата на малцинствата и културните права и ролята на въоръжените сили. Въпреки това правото на свобода на словото е изложено на риск заради големия брой съдебни дела и разследвания срещу журналисти, писатели, представители на академичните среди и защитници на правата на човека. Това води до налагането на самоцензура и заедно с неправомерния натиск, оказван върху медиите, буди сериозно безпокойство. Действащото законодателство не гарантира в достатъчна степен свободата на словото в съответствие с Европейската конвенция за правата на човека и практиката на Европейския съд за правата на човека и дава възможност за ограничително тълкуване от страна на съдебната власт. Честата забрана на уебсайтове също е причина за сериозно безпокойство. Като цяло, законодателството и съдебната практика в Турция поставят пречки пред свободния обмен на информация и идеи.

Фактически напредък бе отчетен при *свободата на събиране*. Състояха се различни мирни прояви, включително по случай Кюрдската нова година и 1 май. По време на демонстрациите, организирани в югоизточната част на страната и в други провинции по повод кюрдския въпрос, студентските права, дейностите на Надзорния съвет за висше образование YÖK и синдикалните права, имаше прекомерно използване на сила.

Законодателството относно *свободата на сдружаване* отговаря до голяма степен на стандартите на ЕС. Все още се наблюдава прекомерен контрол и ограничително тълкуване на закона. Няма развитие по въпроса за изменението на правните разпоредби относно закриването на политически партии.

Напредъкът при *свободата на мисълта, съвестта и вероизповеданието* е ограничен. Свободата на богослужение като цяло се спазва. Диалогът с алевитите и

немюсюлманските религиозни общности продължи. Заплахите, отправяни от екстремисти срещу изповядващите малцинствени религии, продължиха. Все още предстои да бъде създадена правна рамка, която да е в съответствие с Европейската конвенция за правата на човека, за да могат всички немюсюлмански религиозни общности и алевитската общност да извършват своята дейност, без да бъдат неправомерно възпрепятствани.

Защитата на *правата на жените*, насърчаването на равенството между половете и борбата с насилието срещу жени продължават да представляват сериозни предизвикателства. Правната рамка, гарантираща *правата на жените* и равенството между половете, като цяло е приета. Необходими са обаче още значими усилия за превръщането на тази правна рамка в политическа, социална и икономическа реалност. Законодателството все още не се прилага последователно в цялата страна. Убийствата на честта, ранните и принудителни бракове и домашното насилие срещу жени продължават да бъдат сериозен проблем. Необходимо е да се организират повече образователни дейности и дейности за повишаване на осведомеността във връзка с правата на жените и равенството между половете, по-специално за полицията.

По отношение на *правата на децата* все още предстои да бъде създаден необходимият брой съдилища за непълнолетни в съответствие с действащото законодателство. Задържането на деца не се извършва за минималния необходим срок, нито при подходящите условия. Необходимо е усилията, включително във връзка с мерките за превенция и реабилитация, да бъдат засилени във всички сфери, като образованието, борбата с детския труд, здравеопазването, административния капацитет и координацията.

Усилията за подобряване на положението на *социално уязвимите лица и/или лицата с увреждания* продължиха. Все още са необходими допълнителни мерки за по-активното участие на тези лица в социалния и икономическия живот.

Допълнителни усилия са нужни и в борбата с *дискриминацията*. Няма всеобхватно законодателство за борба с дискриминацията.

В сферата на *трудовете и синдикалните права* все още има множество предизвикателства. Настоящата правна рамка не е в съответствие със стандартите на ЕС и конвенциите на МОТ. Продължаващите разногласия между социалните партньори и липсата на достатъчно политическа воля не позволиха да се постигне напредък в тази област.

Що се отнася до *правата на собственост*, чрез ново законодателство, изменящо Закона за фондациите от 2008 г., се улеснява връщането на недвижимо имущество на немюсюлманските религиозни общности.

Подходът на Турция към *малцинствата* продължава да бъде ограничителен. Пълното зачитане и защита на езиковите, културните и основните права съгласно европейските стандарти все още предстои да бъде постигнато. Необходимо е Турция да положи допълнителни усилия за насърчаване на толерантност към малцинствата и тяхното приобщаване. Все още предстои да бъде извършено всеобхватно преразглеждане на съществуващото законодателство и да бъдат създадени механизми за защита или специални органи за борба с расизма, ксенофобията, антисемитизма и нетърпимостта.

Турция постигна напредък в сферата на *културните права*, особено при използването на езици, различни от турския, във всички национални радиостанции и телевизионни канали, както и при използването на повече от един език в общинските администрации. Дадено бе разрешение за създаването на катедра по кюрдски език и литература в университета Muş Alparslan. Продължават да съществуват ограничения относно използването на езици, различни от турския, в политическия живот, в контактите с публичните служби и в затворите. Правната рамка относно използването на езици, различни от турския, дава възможност за ограничително тълкуване, а прилагането ѝ в страната продължава да бъде непоследователно.

Известен напредък бе постигнат по отношение на *ромите*, по-специално при изменението на дискриминационното законодателство. Няма всеобхватна политика, чрез която да бъде уреден въпросът с положението на ромите.

Що се отнася до ситуацията в *източната и югоизточната част*, стартираният през 2009 г. демократичен процес бе преустановен. Задържането на избрани политици и защитници на правата на човека предизвика безпокойство. Все още предстои да бъде установена истината за екзекуциите без съдебен процес и изтезанията, извършени в югоизточната част през 80-те и 90-те години, като се спазва надлежната правна процедура. Наличието на минирани зони и системата за охраняване на селата все още са причина за безпокойство.

Терористичните атаки се увеличиха. ПКК е включена в списъка на ЕС на терористичните организации.

Обезщетяването на *вътрешно разселените лица* продължи. Все още предстои да бъде извършена оценка на цялостната ефективност на схемата. Все още не е изготвена национална стратегия, чрез която нуждите на вътрешно разселените лица да бъдат удовлетворени по-добре. Въпреки внасянето на известни подобрения липсата на всеобхватна правна рамка за бежанците и кандидатите за убежище пречи на осигуряването на подходящо отношение. Необходимо е общите условия в центровете за задържане на чужденци да бъдат подобрени още повече.

Що се отнася до *регионалните въпроси и международните задължения*, Турция отново заяви подкрепата си за преговорите за намиране на всеобхватно решение на *кипърския проблем*, които се водят между лидерите на двете общности под егидата на генералния секретар на ООН. Въпреки многократните призови на Съвета и Комисията Турция все още не е изпълнила задължението си за цялостно недискриминационно прилагане на Допълнителния протокол към Споразумението за асоцииране и не е премахнала всички препятствия пред свободното движение на стоки, както е посочено в декларацията на Европейската общност и нейните държави-членки от 21 септември 2005 г. и в заключенията на Съвета от декември 2006 г. и декември 2010 г. Няма напредък към нормализиране на двустранните отношения с Република Кипър.

Що се отнася до двустранните отношения с Гърция, наблюдават се непрекъснати усилия за тяхното подобряване. Предварителните разговори между двете страни продължиха. Гърция направи значителен брой официални оплаквания относно продължаващите нарушения на нейните териториални води и въздушно пространство от страна на Турция, включително полети над гръцки острови.

Турция значително увеличи контактите си на *Западните Балкани*, изразявайки твърдия си ангажимент за насърчаване на мира и стабилността в региона.

Икономиката на Турция е в процес на трайно икономическо възстановяване. Публичните финанси се подобряват, а доверието в трайната промяна на икономическите перспективи и в стабилността на страната нараства. Бързото разрастване на икономическата дейност под влияние на силното вътрешно търсене обаче доведе до значителен и нарастващ външен дисбаланс, който излага на риск макроикономическата стабилност.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Турция е функционираща пазарна икономика. Тя би трябвало да бъде в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, при условие че ускори изпълнението на цялостната си програма за структурни реформи.

През 2010 г. и първата половина на 2011 г. икономиката бързо се разрасна. Паралелно с високия растеж на БВП, силният растеж на заетостта даде възможност за намаляване на безработицата. Най-вече вследствие на увеличените приходи от циклични дейности и по-ниската лихвена тежест консолидирането на публичните финанси продължи да напредва. Финансовият сектор демонстрира значителна устойчивост благодарение на извършените по-рано реформи, а правната система продължава да функционира относително добре. Освен това новият Закон за мониторинг на държавната помощ и функционирането на регулаторния орган могат да доведат до увеличаване на прозрачността и намаляване на държавната помощ. Свободното взаимодействие на пазарните сили бе потвърдено. Приватизацията бе ускорена. ЕС продължава да бъде най-големият търговски партньор и инвеститор в Турция.

Въпреки това търговският дефицит и дефицитът по текущата сметка нарастват и външният дисбаланс понастоящем е значителен. Паричната политика постигна само умерен успех в ограничаването на растежа на кредитите, който заедно с високите цени на стоките продължава да допринася за увеличаването на дефицита по текущата сметка на Турция. Предвижда се фискалната политика да окаже по-голяма подкрепа и се подготвят някои конкретни и целенасочени микропруденциални мерки, включително от страна на банковия регулатор, за да се помогне за избягване на сътресенията за икономиката и за намаляване на тежестта върху паричната политика. Конкурентоспособността на Турция по отношение на цените и разходите при износ леко се влоши. Инфлацията започна да нараства, което се дължи до голяма степен на натиска вследствие на цените на енергията и храните, високата икономическа активност и увеличаването на регулираните цени. Очаква се по-голяма решимост при осъществяването на структурните реформи. Мерките за увеличаване на фискалната прозрачност и за стабилизиране на фискалната политика бяха скромни, въпреки че можеха да помогнат на Турция да увеличи доверието на пазарите в себе си. Излизането от пазара все още е трудно, а производството по обявяване в несъстоятелност продължава да бъде относително тромаво.

Турция продължи да подобрява **способността си за поемане на задълженията, произтичащи от членството**. В повечето области бе отбелязан напредък. Привеждането в съответствие в някои области като свободното движение на стоки, антитръстовата политика и държавната помощ, енергетиката, икономическата и паричната политика, предприятията и промишлената политика, защитата на потребителите, статистиката, трансевропейските мрежи и науката и изследователската

дейност е напреднало. Необходимо е да се положат усилия, за да се постигне напредък при привеждането в съответствие в области като околната среда, обществените поръчки, свободното предоставяне на услуги, социалната политика и трудовата заетост и данъчното облагане. Необходимо е прилагането в области като правата на интелектуална собственост и изпирането на пари да бъде засилено. Привеждането в съответствие в областта на Митническия съюз и външните отношения трябва да бъде завършено, особено по въпроси като общата система на преференции. Все още не са уредени редица дългогодишни търговски спорове. От основно значение е Турция да спазва изцяло ангажиментите си съгласно Митническия съюз. От решаващо значение е страната да усъвършенства административния си капацитет в повечето области, за да може да се справи с достиженията на правото на ЕС.

Привеждането в съответствие на законодателството в сферата на *свободното движение на стоки* е напреднало, но отбелязаният през периода на докладване напредък е ограничен. Техническите пречки пред търговията продължават да възпрепятстват свободното движение на стоки, което е в разрез със задълженията съгласно Митническия съюз. Трудно може да бъде отчетен напредък при *свободното движение на работници*, където подготовката за прилагане на достиженията на правото на ЕС продължава да бъде на ранен етап. Привеждането в съответствие в сферата на *правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги* също е на ранен етап. Във връзка с правото на установяване, свободата на предоставяне на трансгранични услуги, пощенските услуги и взаимното признаване на професионалните квалификации не бе отбелязан напредък. Турция отбеляза известен напредък при *свободното движение на капитали*, по-специално при капиталовите движения и плащания. Няма напредък при постепената либерализация на придобиването на недвижимо имущество от чуждестранни граждани, където продължават да съществуват различни пречки. В редица сектори продължават да съществуват ограничения при капиталовите движения, включително при преките инвестиции с произход от ЕС. Правната рамка срещу финансирането на тероризма все още е непълна, а Специалната група за финансови действия постави Турция в черния списък заради стратегическите ѝ слабости в тази сфера.

Ограничен напредък може да бъде отчетен при *обществените поръчки*. Институционалната организация е налице, но административният капацитет трябва да бъде подобрен. Новата проектостратегия за привеждане в съответствие е готова заедно с план за действие, обвързан с конкретен график, но все още предстои да бъде приета. Турция продължава да използва дерогации, които са в противоречие с достиженията на правото на ЕС. Необходимо е страната да приведе законодателството си в съответствие в още по-голяма степен, особено в сферата на комуналните услуги, концесиите и публично-частните партньорства. Що се отнася до *дружественото право*, значителен напредък може да бъде отчетен вследствие на приемането на новия Търговски кодекс на Турция, който се очаква да насърчава откритостта, прозрачността и прилагането на международните счетоводни стандарти и стандарти за одит. Все още няма правна и институционална рамка за одит, нито пък съдебната система, разглеждаща търговски дела, разполага с нужния по-голям капацитет. Привеждането в съответствие на *Закона за интелектуалната собственост* е относително напреднало, но прилагането му продължава да бъде незадоволително. Работната група по правата на интелектуална собственост, която бе наскоро сформирана съвместно с Комисията, е свързана с важен елемент от преговорите за присъединяване. Все още предстои да се приемат актуализираните проектозаконови, уреждащи правата на интелектуална и индустриална

собственост, както и възпиращи наказания. Координацията и сътрудничеството между различните участници в сферата на правата на интелектуална собственост и публичните органи са от основно значение, както и обществените кампании за информиране за рисковете от нарушения на правата на интелектуална собственост.

По отношение на *политиката за конкуренция* постигнатите от Турция резултати при привеждането в съответствие в сферата на антитръстовата политика и контрола върху сливанията са големи. Органът за защита на конкуренцията прилага антитръстовите правила ефективно, демонстрирайки задоволителна степен на независимост. Добър напредък бе постигнат при *държавната помощ*. По-конкретно, създаден бе орган за мониторинг на държавната помощ. Все още обаче предстои редица важни схеми за държавна помощ да бъдат приведени в съответствие с правилата на Митническия съюз.

Допълнителен напредък бе отбелязан при *финансовите услуги*, където банковият регулатор взе мерки за укрепване на финансовата стабилност. Въпреки това цялостното привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС, особено в застрахователния сектор, все още не е приключило. Що се отнася до *информационното общество и медиите*, известен напредък може да бъде отчетен при електронните комуникации, а напредък при аудиовизуалната политика е добър.

Известен напредък бе отбелязан в *селското стопанство и развитието на селските райони*. Значителен напредък бе постигнат при прилагането на Инструмента за предприєдинителна помощ за развитието на селските райони, вследствие на което Комисията взе решение за възлагане на управлението на фондовете от ЕС, както и при подготовката за втората фаза на инструмента. Политиката за подпомагане на селското стопанство се различава съществено от ОСП и все още няма стратегия за привеждането ѝ в съответствие. Непремахването на всички пречки пред вноса на говеждо месо също представлява сериозен недостатък. Що се отнася до *безопасността на храните и ветеринарната и фитосанитарната политика*, напредък бе отбелязан при транспонирането и прилагането на достиженията на правото на ЕС. Преструктурирането на Министерството на земеделието и въпросите на селските райони е положителна стъпка напред към укрепването на официалната система за контрол. Общата система за контрол все още не съответства напълно на достиженията на правото на ЕС. Нужно е да се положат значителни усилия в сферата на здравето на животните, както и за привеждане на предприятията от хранително-вкусовата промишленост в съответствие с хигиенните и структурните изисквания на ЕС. Известен напредък може да бъде отчетен в *рибарството* като цяло. По-конкретно, този напредък е свързан със създаването на административните структури и управлението на ресурсите и флота. Очаква се Турция да постигне допълнителен напредък в други области като проверките и контрола.

Известен напредък бе отчетен при привеждането в съответствие на законодателството в *транспортния сектор* с изключение на железопътния транспорт. Привеждането в съответствие на законодателството за морския и автомобилния транспорт продължава да бъде в напреднала фаза, докато това за въздушния транспорт се извършва по-бавно. Липсата на комуникация между центровете за контрол на въздушния трафик в Турция и Република Кипър продължава да застрашава сериозно безопасността на въздушния транспорт. В сферата на морското дело се очаква системата за доброволен одит на държавите-членки на ММО да даде положителни резултати за присъединяването на Турция към международни конвенции. Капацитетът за прилагане е ограничен, особено във връзка с превоза на опасни стоки с въздушен и морски транспорт.

Напредъкът в *енергийния сектор* е неравномерен. Добър напредък бе постигнат на вътрешния пазар на електроенергия и енергия от възобновяеми източници. Особено необходими са мерки за осигуряване на възможно най-високите стандарти за ядрена безопасност, сигурност, контрол и неразпространение. Необходимо е да се положат допълнителни усилия и във връзка със сигурността на доставките, газовия сектор и енергийната ефективност.

Що се отнася до *данъчното облагане*, ограничен напредък бе отбелязан при привеждането в съответствие на законодателството, по-специално във връзка с премахването на някои дискриминационни практики при данъчното облагане на тютюна. Увеличаването на акциза на спиртните напитки противоречи на договорения с Комисията план за действие по този въпрос. Премахването на дискриминационните практики при данъчното облагане е от основно значение за постигането на допълнителен напредък по тази глава. При прякото данъчно облагане не може да бъде отчетен напредък.

Турция отбеляза известен напредък в *икономическата и паричната политика*. Централната банка прие нов набор от политики за постигане на финансова стабилност, като намали основните лихвени проценти и увеличи изискванията за резерви за банковия сектор. Привеждането на турското законодателство в съответствие с достиженията на правото на ЕС относно икономическата и паричната политика не е завършило, особено що се отнася до пълната независимост на Централната банка и забраната за привилегирован достъп на публичния сектор до финансовите институции. Общата подготвеност е напреднала.

Добър напредък бе отбелязан в сферата на *статистиката*, където общото равнище на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС е напреднало. Нужно е да се отбележи допълнителен напредък, особено в областта на *националните сметки и статистиката за селското стопанство*.

Турция отчете ограничен напредък в областта на *социалната политика и трудовата заетост*. Извършени бяха известни подобрения във връзка с административния капацитет. Внесените конституционни изменения относно синдикалните права не доведоха до изменения в законодателството, с които да се дадат пълни синдикални права в съответствие със стандартите на ЕС и конвенциите на МОТ. Намалването на широко разпространената недекларирана трудова дейност и заетостта сред жените продължават да бъдат безпокойство. Приложното поле на трудовото право продължава да бъде ограничено. Прилагането на законодателството за здравето и безопасността на работното място трябва да бъде ускорено. Рискът от бедност продължава да бъде много голям, особено за населението в селските райони и децата. Все още не е прието законодателство за създаването на орган за равенството.

Турция отбеляза допълнителен напредък в областта на *политиката за предприятията и промишлеността*, където привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС продължава да бъде достатъчно. Напредъкът е свързан с приемане на Промислена стратегия и план за действие за периода 2011—2014 г., по-голяма наличност на инструменти, свързани с политиката за предприятията и промишлеността, приемане на секторни стратегии и привеждане в съответствие във връзка с борбата със закъснелите плащания при търговски операции.

Турция отбеляза напредък при *трансевропейските мрежи*, по-специално в областта на транспортната мрежа. Нужни са допълнителни усилия по отношение на надеждните транспортни данни. Известен напредък бе отбелязан и при трансевропейската енергийна мрежа.

Известен напредък бе отчетен по отношение на *регионалната политика и координирането на структурните инструменти*. Има закъснения при създаването на органите, които да поемат отговорностите, свързани с финансовото управление и контрола на предприсъединителните фондове в тази област на политиката. Въпреки че институционалната рамка за усвояване на предприсъединителните фондове бе завършена и административният капацитет бе подобрен, необходимо е този капацитет да бъде доукрепен и да се подобри координацията между съответните институции с оглед на по-бързото усвояване.

Като цяло, напредък бе отбелязан и в сферата на *съдебната власт*.

По отношение на *борбата с корупцията* ограничен напредък бе отчетен при изпълнението на стратегията и плана за действие за борба с корупцията. Липсата на прозрачност при финансирането на политическите партии и мащабът на имунитетите продължават да бъдат сериозни недостатъци. Необходимо е Турция да отбележи резултати при разследванията, повдигането на обвинения и издаването на присъди.

Напредък в сферата на *правосъдието, свободата и сигурността* е неравномерен. Приемането на Закона за чужденците и международната закрила продължава да бъде приоритет, за да се осигури стабилна правна основа за изграждането на ефективна система за управление на убежището и миграцията и за гарантирането на правата на мигрантите и бежанците. Напредъкът в съдебното сътрудничество по наказателни и граждански въпроси е ограничен. Известен напредък може да бъде отчетен в областта на наркотиците и организираната престъпност. Напредъкът в сферата на полицейското сътрудничество и тероризма е ограничен. Ограничен напредък бе отбелязан и при визовата политика и митническото сътрудничество. Много ограничен напредък може да бъде отчетен при управлението на границите, където от основно значение е приемането на закон за създаването на нова агенция за сигурност на границите и установяването на междуведомствено сътрудничество. Турция продължава да бъде важна страна за транзитно преминаване и крайна дестинация за незаконните мигранти. Нужни са усилия за предотвратяването на незаконната миграция и за обратното приемане на незаконните мигранти.

Що се отнася до *науката и изследователската дейност*, Турция е добре подготвена за присъединяването. Добър напредък бе постигнат при интегрирането в Европейското изследователско пространство и подготовката за инициативата „Съюзът за иновации“. Участието на Турция в Седмата рамкова програма на ЕС и постигнатите в тази връзка успехи като цяло се увеличават, но е нужно да се положат допълнителни усилия, за да се изпълни изискването за високи научни постижения и конкурентно участие в научноизследователските програми на ЕС.

Напредък бе отбелязан и по отношение на *образованието и културата*, по-специално при *образованието и обучението*. Интересът към общностните програми продължи да расте. В областта на културата бе постигнат известен напредък, но не и по отношение на приваждането в съответствие на законодателството.

В сферата на *околната среда* Турция постигна добър напредък при управлението на отпадъците. Напредъкът при хоризонталното законодателство, качеството на въздуха и контрола и управлението на риска от промишленото замърсяване обаче е ограничен. Страната отбеляза много ограничен напредък по отношение на качеството на водата, химическите вещества и административния капацитет. При опазването на природата не може да бъде отчетен напредък. Що се отнася до *изменението на климата*, Турция отбеляза ограничен напредък при повишаването на осведомеността за изискванията на ЕС във връзка с изменението на климата, но все още предстои да бъде изготвена по-надеждна и по-амбициозна политика по отношение на климата както на национално, така и на международно равнище. Необходимо е административният капацитет да се подобри.

Известен напредък може да бъде отчетен при *защитата на потребителите и здравеопазването*. По отношение на защитата на потребителите все още предстои да бъдат приети преработени рамкови закони за защитата на потребителите и общата безопасност на стоките. За да се подобрят дейностите, свързани с надзора на пазара, е необходимо да се заделят още повече финансови и човешки ресурси, а сътрудничеството с неправителствените организации на потребителите трябва да бъде укрепено. В сферата на общественото здравеопазване Турция все още не е приключила привеждането в съответствие на законодателството, нито е изградила административен капацитет за по-доброто прилагане на законодателството с оглед на подобряването на здравето и безопасността на населението.

Турция е постигнала високо равнище на привеждане в съответствие в областта на *митническото законодателство* благодарение на Митническия си съюз с ЕС. Безмитните магазини на пунктовете за влизане в Турция и изискването вносителите на стоки, които подлежат на свободно движение в ЕС, да предоставят каквато и да било информация за произхода преди митническото освобождаване не са в съответствие с Митническия съюз. Законодателството за свободните зони, надзора и тарифните квоти все още не е приведено в съответствие. Подобряването на контрола, основан на риска, и опростяването на процедурите ще улеснят законната търговия чрез намаляване на физическия контрол. Правата на интелектуална собственост все още не се прилагат ефективно на митниците и липсват мерки за борба с фалшивите стоки.

Турция постигна висока степен на привеждане в съответствие в областта на *външните отношения* благодарение на Митническия съюз. Все още съществуват несъответствия в сфери като географския обхват на общата система на преференции.

Привеждането в съответствие на Турция с *общата външна политика и политика на сигурност* на ЕС продължи. Привеждането на страната в съответствие с декларациите, свързани с ОВППС, през периода на докладване като цяло спадна и Турция не подкрепи ограничителните мерки на ЕС по отношение на Иран, Либия и Сирия. Турция проведе диалог и консултации с ЕС по различни въпроси, свързани с външната политика. Страната положи усилия за нормализиране на отношенията със съседни държави, като Ирак, включително с кюрдското регионално правителство. Няма напредък в нормализирането на отношенията с Армения. Отношенията с Израел се влошиха още повече след инцидента с флотилията в Газа през 2010 г. След публикуването на независимия доклад на ООН Турция ограничи отношенията си с Израел и прекрати изпълнението на военните споразумения с него.

Турция продължава да допринася за Общата политика на сигурност и отбрана и се стреми към по-активно участие в дейностите в рамките на тази политика. Въпросът за сътрудничеството между ЕС и НАТО с участието на всички държави-членки на ЕС откъд договореностите от т.нар. пакет „Берлин плюс“ все още предстои да бъде решен. Турция не се е присъединила към позицията на ЕС за членство в Споразумението от Васенаар.

Известен напредък има в сферата на *финансовия контрол*, в която привеждането в съответствие вече е в доста напреднала фаза. Разпоредбите за прилагане на Закона за публичното финансово управление и контрол са в сила изцяло. Стратегическият документ за публичния вътрешен финансов контрол и планът за действие трябва да бъдат преразгледани. Приемането на турския Закон за Сметната палата е значителна крачка напред към привеждането на външния одит в съответствие с международните стандарти. Структурата за сътрудничество в борбата с измамите в Турция трябва да продължи да засилва функцията си на координатор, оперативната си независимост и оперативната си мрежа.

Ограничен напредък бе отбелязан в областта на *финансовите и бюджетните разпоредби*. Административната подготовка за създаването на система на собствените ресурси е на много ранен етап.

Исландия

Исландия продължава да изпълнява **политическите критерии**. Исландия е функционираща демокрация със силни институции и дълбоко вкоренени традиции на представителната демокрация. Съдебната система на Исландия продължава да бъде на високо ниво и страната предприема действия за трайното укрепване на защитата на основните права, която вече е на високо равнище.

На няколко пъти единството на коалиционното правителство бе подложено на изпитание, но стабилността бе запазена. Политическата обстановка в страната се характеризира с различните виждания на политическите сили и населението за перспективата на присъединяване към ЕС. Предприети бяха комуникационни дейности за насърчаването на информирана дискусия относно процеса на присъединяване на Исландия.

И правителството, и парламентът продължиха да функционират добре. През април 2011 г. бе създаден конституционен съвет, който да извърши преглед на конституцията и да предложи изменения в нея. Освен това бе изготвено законодателство за допълнителното увеличаване на ефективността на парламента и публичната администрация.

Добър напредък може да бъде отчетен при по-нататъшното изпълнение на препоръките на специалния комитет за разследване на политическите и административните последици от финансовата криза. В съответствие с тези препоръки през март 2011 г. бе свикан съдът за повдигане на обвинения срещу висши държавни ръководители, за да вземе решение по дело срещу бившия министър-председател. Вследствие на това през май 2011 г. срещу бившия министър-председател бе повдигнато обвинение в груба небрежност. Едновременно с това Службата на специалния прокурор продължи да работи ефективно. Тя разследва множество случаи на предполагаеми измами в банковия сектор, вследствие на което няколко лица бяха задържани.

Напредък може да бъде отчетен при доукрепването на ефективността на съдебната власт и рамката за борба с корупцията. Съгласно правилата на изменения Закон за съдебната власт бяха назначени множество съдии, а през февруари 2011 г. бе ратифицирана Конвенцията на ООН за борба с корупцията. Що се отнася до конфликта на интереси, Исландия започна да изготвя специални кодекси на поведение за министрите и за някои категории служители.

Страната продължи да зачита основните права, включително икономическите и социалните права. Рамковата конвенция на Съвета на Европа за защита на националните малцинства все още предстои да бъде ратифицирана.

Икономиката на Исландия се възстановява бавно от последиците от финансовата криза и последвалата тежка и дълготрайна рецесия, но перспективите за растеж продължават да бъдат слаби заради голямата задлъжнялост на домакинствата и дружествата. Икономическата политика продължава да бъде ориентирана към стабилизирането, като се уповава на успешното изпълнение на програма на МВФ. Повишаването на инфлацията накара централната банка да увеличи лихвените проценти, а фискалната политика не бе толкова строга. Породената от разходите фискална корекция, целяща намаляване на публичния дълг до устойчиви нива, продължава да бъде предизвикателство. Безработицата е висока, особено сред младите хора и трайно безработните лица. Въпреки напредъка при реструктурирането на банковия сектор икономиката продължава да страда от нефункциониращия финансов сектор, а премахването на контрола върху капиталите представлява сериозно предизвикателство.

Що се отнася до **икономическите критерии**, Исландия може да бъде смятана за функционираща пазарна икономика. Въпреки това слабостите във финансовия сектор и ограниченията при капиталовите движения продължават да възпрепятстват ефективното разпределение на ресурсите. Исландия би трябвало да бъде в състояние да се справи с конкурентния натиск и пазарните сили в Съюза в средносрочен план, при условие че продължи да работи за преодоляване на сегашните структурни слабости чрез подходящи макроикономически политики и структурни реформи.

Наборът от политики, съсредоточени върху стабилизирането на обменния курс и фискалната консолидация, подкрепи възстановяването на по-голяма макроикономическа стабилност. В отговор на търговския излишък и покачващия се обменен курс централната банка продължи да намалява основния лихвен процент през втората половина на 2010 г. От август 2011 г. тя умерено затегна паричната политика вследствие на по-слабата валута и силно увеличаващата се годишна инфлация. Усилията за увеличаване на публичните приходи и за намаляване на разходите продължиха. Предвид големия публичен дълг бяха предприети мерки за намаляване на рисковете за рефинансирането и за стабилизиране на финансите на местното управление. Резервът от чуждестранна валута продължи да нараства и според извършени наскоро оценки на централната банка външният дълг може да бъде контролиран в по-голяма степен. Взети бяха нови мерки за по-бързото реструктуриране на дълга на частния сектор. Приета бе преразгледана стратегия за либерализация на капиталовите сметки, но изпълнението ѝ все още е предизвикателство. Пазарът на труда запази своята гъвкавост и участието на него е относително високо. Страната има добра основна инфраструктура, изобилие от природни ресурси и като цяло добре образовано население.

Въпреки това рисковете от макрофинансов характер продължават да бъдат високи. Вътрешното търсене нарасна, но възстановяването се дължи до голяма степен на временни мерки в подкрепа на потреблението от страна на домакинствата. Рисковете и несигурността във връзка с бъдещите източници на растеж и устойчивостта на този растеж продължават да са налице. Финансовият сектор все още страда от ниското качество на активите, а непълното реструктуриране на дълга на частния сектор продължава да възпрепятства ефективното финансово посредничество. Публичният дълг достигна над 90 % от БВП. Фискалната консолидация не бе толкова строга, а пред публичните финанси все още съществува предизвикателството за извършване на голямо намаляване на разходите с цел подобряване на дългосрочната устойчивост. Фискалните рискове се увеличиха заради значителни условни финансови задължения и нерешения въпрос с Icesave. Дълбоката рецесия след кризата продължава да се отразява тежко на пазара на труда, като безработицата е безпрецедентно висока, особено сред младите хора, и има голям дял трайно безработни. Слабости в бизнес средата, като сериозните пречки пред навлизането на пазара в някои сектори, продължават да възпрепятстват растежа, инвестициите и развитието. Промислената структура се запази слабо диверсифицирана.

Съгласно методиката от първия доклад за напредъка способността на Исландия **за поемане на задълженията, произтичащи от членството**, отново бе оценена в контекста на участието ѝ в Европейското икономическо пространство и след като бяха взети предвид освобождаванията, предоставени в рамките на ЕИП, и законодателството на ЕС, попадащо извън обхвата на ЕИП. Общата подготвеност за изпълнение на изискванията на достиженията на правото на ЕС продължава да бъде добра, по-специално благодарение на участието на Исландия в Европейското икономическо пространство.

Спорът относно закона Icesave все още не е решен. Въпреки усилията за водене на преговори новият закон за реда и условията за изплащане на заема към Обединеното кралство и Нидерландия бе отхвърлен на референдум през април 2011 г. Правителството потвърди, че резултатът от референдума няма да се отрази на плащанията към Обединеното кралство и Нидерландия, които се предвижда да започнат в края на 2011 г. През май 2011 г. правителството изпрати своя отговор на писмото с официално уведомление, което Надзорният орган на ЕАСТ изпрати през май 2010 г. През юни 2011 г. Надзорният орган на ЕАСТ пристъпи към втория етап на процедурата за нарушение, а именно издаването на мотивирано становище. В това становище подробно се посочват констатациите от предишното писмо с официално уведомление, а именно, че Исландия е действала в нарушение на Директивата относно схемите за гарантиране на депозити. Европейската комисия е съгласна с правния анализ на Надзорния орган на ЕАСТ. Исландското правителство отговори на мотивираното становище Надзорния орган на ЕАСТ в края на септември. Понастоящем Надзорният орган разглежда внимателно отговора, преди да вземе решение за бъдещи действия по случая. На този етап спорът относно закона Icesave все още не е решен.

Подготовката за поемане на задълженията, произтичащи от членството, продължи, макар и относително бавно, в области, които са частично обхванати от ЕИП, както и по глави, които не са обхванати от ЕИП. Законодателството на Исландия продължава да бъде до голяма степен в съответствие с достиженията на правото на ЕС и страната прилага значителна част от тези достижения в сферите, обхванати от ЕИП, като свободното движение на стоки, свободното движение на работници, правото на установяване и свободното предоставяне на услуги, свободното движение на капитали,

възлагането на обществени поръчки, дружественото право, законодателството за интелектуалната собственост, конкуренцията, финансовите услуги и информационното общество и медиите.

В доклада за напредъка се потвърждава, че изброените по-долу области могат да бъдат предизвикателство по време на процеса на присъединяване: финансови услуги, селско стопанство и развитие на селските райони, околна среда, рибарство, свободно движение на капитали, безопасност на храните, ветеринарна и фитосанитарна политика, данъчно облагане и митници.

Във връзка с административния капацитет следва да се обърне внимание на осигуряването на човешки и финансови ресурси, които да бъдат налични за използване при подготовката за присъединяване към ЕС.

Законодателството на Исландия в сферата на *свободното движение на стоки* продължава да бъде до голяма степен в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Въпреки това няма нови законодателни развития в Исландия във връзка с хоризонталните мерки и законодателството относно стария подход в областта на стоките. В редица области, в които са приети нови достижения на правото на ЕС, транспонирането все още не е приключило.

Исландия поддържа висока степен на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на *свободното движение на работници*.

Законодателството относно *правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги* продължава да бъде до голяма степен в съответствие с достиженията на правото на ЕС с изключение на директивите за пощенските услуги. През юли 2011 г. бе уведомено за прилагането на директивата за услугите.

Исландия прилага до голяма степен достиженията на правото на ЕС във връзка със *свободното движение на капитали*, с някои изключения. Въпреки това, вследствие на финансовата криза страната продължава да упражнява контрол върху капиталите, като този контрол трябва да бъде прекратен до присъединяването към ЕС. .

Що се отнася до *обществените поръчки*, законодателството на Исландия продължава да бъде до голяма степен в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Все още предстои да бъде извършено привеждане в съответствие във връзка със средствата за правна защита и възлагането на обществени поръчки в областта на отбраната.

Исландия вече е достигнала висока степен на привеждане в съответствие и прилага съществена част от достиженията на правото на ЕС в областта на *дружественото право*. Предстои обаче да бъде извършено цялостно привеждане в съответствие със счетоводните стандарти и международните стандарти за одит.

Исландия поддържа висока степен на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС в сферата на *законодателството за интелектуалната собственост* и разполага с административния капацитет, необходим за прилагането на това законодателство. Необходима е всеобхватна политика за прилагане.

Исландия поддържа висока степен на привеждане в съответствие в областта на *политиката за конкуренция*. Мониторингът на мерките за държавна помощ, предприети вследствие на финансовата криза, се осъществява по задоволителен начин.

Нужно е да се положат допълнителни усилия за прилагане на достиженията на правото на ЕС в областта на *финансовите услуги*, и по-специално за ефективното им привеждане в действие и осъществяването на подходящ надзор на сектора. Спорът относно закона Icesave все още не е решен.

Продължава да има известни пропуски при транспонирането в сферата на *информационното общество и медиите*.

Като цяло политиката на Исландия в областта на *селското стопанство и развитието на селските райони* не е в съответствие с достиженията на правото на ЕС и е нужно да бъде създадена подходяща административна рамка за тази политика.

Части от законодателството и административната рамка на Исландия не са в съответствие с достиженията на правото на ЕС относно *безопасността на храните, ветеринарната и фитосанитарната политика*. Необходимо е да се отдели специално внимание на отстраняването на съществуващите все още несъответствия със законодателството на ЕС във връзка с живите животни, продуктите за растителна защита и новите храни.

В сферата на *рибарството* Исландия не е започнала привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС, нито е създавала механизмите за изпълнение и мониторинг на мерките за подкрепа от ЕС. Съществуващите ограничения във връзка с чуждестранните инвестиции в тази сфера не са в съответствие с достиженията на правото на ЕС.

Известен напредък бе отбелязан в *транспортния сектор*, по-специално при автомобилния и морския транспорт. Все още обаче има няколко области, в които е необходимо Исландия да транспонира съответното законодателство на ЕС.

Законодателството относно *енергетиката* продължава да бъде до голяма степен в съответствие с достиженията на правото на ЕС, с изключение на петролните запаси, независимостта на регулаторния орган и енергийната ефективност.

Исландското законодателство относно *данъчното облагане* продължава да бъде отчасти приведено в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Нужно е да бъде изготвена стратегия за взаимно свързване на информационните системи и оперативна съвместимост с информационните системи на ЕС за целите на данъчното облагане.

Що се отнася до *икономическия и паричния съюз*, привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на паричната политика продължава да бъде непълно, а съответните административни структури се нуждаят от допълнително укрепване.

Изготвянето на *статистически данни* в съответствие с методите на ЕС, по-специално в сферата на бизнеса, пазара на труда и селското стопанство, предстои да бъде доусъвършенствано.

Исландия продължава да прилага значителна част от достиженията на правото на ЕС в областта на *социалната политика и трудовата заетост*. Все още не е изготвена всеобхватна стратегия за трудовата заетост.

Подготовката на Исландия в областта на *политиката за предприятията и промишлеността* продължава да бъде на високо равнище. Финансовата криза все още се отразява на достъпа на малките и средните предприятия до финансиране.

Исландия поддържа добра степен на привеждане в съответствие със стандартите на ЕС във връзка с *трансевропейските мрежи*.

Що се отнася до *регионалната политика и координирането на структурните инструменти*, необходимо е Исландия да определи институциите, които да отговарят за прилагането на кохезионната политика.

Подготовката в сферата на *съдебната власт и основните права* продължава да напредва добре. Напредък бе постигнат при засилването на независимостта на съдебната власт и при стратегическата рамка за борба с корупцията. Нужно е да се извършва допълнителен мониторинг на прилагането на тези мерки. Законодателството за правата на гражданите и защитата на данните все още не е в съответствие с достиженията на правото на ЕС.

Исландия продължава да прилага Шенгенското споразумение и е напреднала добре при привеждането в съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на *правосъдието, свободата и сигурността*. Все още обаче са необходими допълнителни усилия за ратифициране и прилагане на международните инструменти.

Исландия продължава да бъде добре напреднала по отношение на подготовката за присъединяването към ЕС и интегрирането в *Европейското изследователско пространство*.

Страната поддържа високата вече степен на привеждане в съответствие в областта на *образованието и културата*.

Известен напредък бе отбелязан при укрепването на законодателната и административната рамка относно *околната среда и изменението на климата*. Все още предстои да бъде постигнато пълно съответствие с достиженията на правото на ЕС относно опазването на природата и качеството на водите. Необходимо е Исландия постепенно да съгласува своята позиция с тази на ЕС на международните форуми, посветени на околната среда, и да ратифицира оставащите многостранни споразумения.

Страната поддържа добра степен на привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС относно *здравеопазването и защитата на потребителите*. Необходимо е обаче да се положат допълнителни усилия в областта на защитата на потребителите.

Митническото законодателство все още е частично приведено в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Нужни са значителни усилия за отстраняване на несъответствията в законодателството, по-специално в областта на митническите правила, процедурите, които имат икономическо отражение, безмитната търговия и сигурността. Все още предстои да започне подготовка за ефективното прилагане на достиженията на правото на ЕС след присъединяването, по-конкретно във връзка със свързаното с митническите информационни системи на ЕС.

Допълнителен напредък бе отбелязан при *външните отношения*, по-специално в областта на сътрудничеството за развитие и хуманитарната помощ. Все още предстои Исландия да стане участник в Процеса от Кимбърли.

Исландия поддържа висока степен на привеждане в съответствие в областта на *външната политика и политиката на сигурност и отбрана*. Исландия обръща голямо внимание на политиката относно Арктика, което подчертава решимостта на страната за активно участие в регионалните организации в Северна Европа.

Ограничен напредък бе отбелязан при законодателството относно *финансовия контрол*. Необходими са допълнителни усилия за изготвянето на стратегически документ за публичния вътрешен финансов контрол и за поставянето на разделение между вътрешния и външния одит. Подготовката, свързана със защитата на финансовите интереси на ЕС, трябва да бъде засилена.

Що се отнася до *финансовите и бюджетните разпоредби*, Исландия постигна добра степен на привеждане в съответствие в областите на политиката, свързани с тази глава. Тя продължи да проучва къде още е необходимо да се извърши привеждане в съответствие с достиженията на правото на ЕС. Нужни са административна подготовка и концепции за създаването на система на собствените ресурси. Все още предстои да бъде официално създадена структура за координиране.